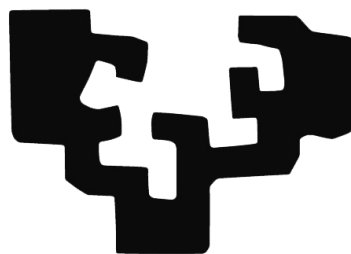

**ALEMANEZKO PERPAUS ERLATIBOEN
EUSKARATZEA ETA GAZTELANIARATZEA:
DER BEWAFFNETE FREUND OBRAREN ANALISI
SINTAKTIKO ETA SEMANTIKOA**

eman ta zabal zazu

Universidad
del País Vasco

Euskal Herriko
Unibertsitatea

GRADU AMAIERAKO LANA

Ikaslea: Jon Aldabe Erdozain (jaldabe001@ikasle.ehu.eus)

Gradua: Itzulpengintza eta Interpretazioa

Ikasturtea: 2018/2019

Tutorea: Naroa Zubillaga Gomez

Saila: Ingeles eta Aleman Filologia eta Itzulpengintza eta Interpretazioa

LABURPENA

Gradu Amaierako lan honetan, *Der bewaffnete Freund* obra alemanaren euskarazko eta gaztelaniazko itzulpenak baliatu ditugu perpaus erlatiboen baitako azterketa sintaktiko eta semantikoa burutzeko. Itzultzaile berak, Edorta Mataukok, bi xede-hizkuntza ezberdinetan erlatibazioaren inguruan nola jokatu duen ikusteko baliabide interesgarria da Raul Zelik-en eleberria. Hala, alderdi teorikoan, hizkuntza bakoitzaren erlatibakuntzak dituen ezaugarri eta forma ezberdinak ikusi ditugu, baita orain arte erlatibakuntzaren inguruan egin diren ikerlanak ezagutu ere. Jarraian, alemanezko perpaus erlatibo atributibo eta jarraituak abiapuntu izan dituen azterketa sintaktiko-semantikoan, ikusi dugu guk hautaturiko corpusean euskaraz erlatibatzeke joera baxuagoa izan dela gaztelaniaz baino (% 71,2 vs. 89,9), eta, halere, ohiko karga erlatiboa duela, betiere erlatiboen itzulpenen inguruan egindako bestelako lanekin alderatuta (Sancho, 2015). Bestalde, argi ikusi dugu euskarazko ordain ez-erlatiboen artean parataxia gailendu dela, jatorrizko perpaus erlatibo asko, alborakuntzaren bidez gehienbat, menderakuntzaren mailatik esaldi independenteen mailara pasa dituelako. Gaztelaniaz, ordea, erlatibakuntzaren ezabaketa oso ohikoa izan ez den arren (% 10,1), sinplifikatzea izan da ordain ez-erlatiboetan gailendu den teknika, perpaus erlatiboa ISaren mailara pasatu delako maiz. Sintaxiari dagokion datu esanguratsua da itzultzaileak ZEIN/NON erlatiboekiko ezkortasuna izan duela oro har, ez baititu maiz erabili, eta erlatibo aposatuen erabilera ohikoa baino altuagoa izan dela, zeina ezaugarri estilistikoa den, hortaz. Erlatibo aposatuak erabiltzeko hautua, noski, JTko ez-murrizgarriak itzultzeko estrategia da, ondorioztatu baitugu gramatikari batzuk esaten dutenaren aurka, -N erlatibo arruntetik eta erlatibo jokatuabeetatik abiatutako perpaus aposatuak erlatibo ez-murrizgarriak sortzeko baliabidea direla; hortaz, ZEIN/NON/BAIT- erlatiboak ez dira perpaus ez-murrizgarri edo esplikatioak emateko modu bakarra. Ildo beretik, ikusi da, aditu batzuek esaten dutenaren aurka, -N erlatibo arruntek ere balio ez-murrizgarria izan dezaketela izen ardatzaren ezkerrean agertuagatik. Analisi semantikoa baliagarria izan da ikusteko irizpide sintaktiko-formala ez dela, ezein hizkuntzatan, murrizgarri/ez-murrizgarri bereizketaren inguruan azken hitza duena, testuinguru komunikatiboa eta izen ardatzaren tasuna, baizik. Tesi horrek corpus eta azterketa luze eta sakonagoa behar duen arren, eta azterketa semantikoa egiteko metodologia sistematiko eta zorrotzagoa behar duen arren, hautatutako jatorrizko testuaren itzulpen bikoitza aztertzeko balio izan du, eta beste lanetarako ere erabil liteke.

AURKIBIDE OROKORRA

1. SARRERA.....	8
2. MARKO TEORIKOA.....	9
2.1. Erlatibakuntzaren inguruko azalpena.....	9
2.1.1. Perpauk erlatiboak alemanezko gramatikan.....	9
2.1.1.1. Perpauk erlatibo arruntak (<i>Relativsätze</i>).....	9
2.1.1.2. Perpauk erlatibo askeak (<i>freie Relativsätze</i>).....	9
2.1.1.3. Perpauk erlatibo jarraituak (<i>weiterführende Relativsätze</i>).....	10
2.1.1.4. Alemanezko perpauk erlatiboen bereizketa semantikoa.....	10
2.1.2. Perpauk erlatiboak gaztelaniazko gramatikan.....	13
2.1.2.1. Gaztelaniazko perpauk erlatiboen bereizketa semantikoa.....	13
2.1.3. Perpauk erlatiboak euskarazko gramatikan.....	16
2.1.3.1. Euskarazko perpauk erlatiboen bereizketa sintaktikoa.....	16
2.1.3.1.1. -N erlatibo arruntak.....	16
2.1.3.1.1.1. -N erlatibo aposatuak.....	16
2.1.3.1.2. ZEIN/NON erlatiboak.....	17
2.1.3.1.3. BAIT- erlatiboak.....	19
2.1.3.1.4. Erlatibo jokatuak.....	19
2.1.3.1.5. Bestelako perpauk erlatiboak.....	21
2.1.3.2. Euskarazko perpauk erlatiboen bereizketa semantikoa.....	21
2.2. Perpauk erlatiboak itzulpena.....	23
2.2.1. Biguri: Erdarazko erlatiboak itzulpenaz (1994).....	23
2.2.2. Sancho: Errusierazko perpauk erlatiboak euskaratzea (2015).....	23
2.2.3. Biguri: Perpauk erlatiboak esplikatuak euskaratik gaztelaniara eginiko literatura-itzulpenetan (2016).....	24
2.3. Marko teorikoaren ondorioak.....	26
3. OBRA, IDAZLEA ETA ITZULTZAILEA.....	28
4. PROZESUA ETA METODOLOGIA.....	29
4.1. Aztergaia zehaztu.....	29
4.2. Aztergaitik corpusera.....	29
4.2.1. Corpusetik azterketa sintaktikora.....	29
4.2.1.1. Alemanezko perpauk erlatiboak izendapenak.....	29
4.2.1.2. Euskarazko ordainen izendapenak.....	30

4.2.1.3.	Gaztelaniazko ordainen izendapena	32
4.2.2.	Corpusetik azterketa semantikora	33
4.2.2.1.	Jatorri-hizkuntza: alemana.....	34
4.2.2.2.	Xede-hizkuntza: euskara eta gaztelania.....	34
5.	AZTERKETA SINAKTIKO ETA SEMANTIKOAREN EMAITZAK.....	35
5.1.	Azterketa sintaktikoa: erlatibakuntza	35
5.2.	Azterketa sintaktikoa: erlatibakuntza-eza	38
5.2.1.	Euskarazko ordain ez-erlatiboak.....	40
5.2.2.	Gaztelaniazko ordain ez-erlatiboak	42
5.3.	Azterketa semantikoa	45
5.3.1.	Ez-murrizgarrien euskararako itzulpena.....	48
5.3.2.	Anbiguotasuna	49
6.	ONDORIOAK.....	51
	ERREFERENTZIA BIBLIOGRAFIKOAK.....	54
I.	ERANSKINA: AZTERKETA SINAKTIKO ETA SEMANTIKOA	55

TAULEN AURKIBIDEA

Taula 1 Esaldi atributibo pronominalizatu baten adibidea (DE)	30
Taula 2 -N erlatibo arrunt ezberdin baten adibidea (EUS)	30
Taula 3 -N erlatibo aposatu baten adibidea (EUS)	31
Taula 4 -N erlatibodun aposizio baten adibidea (EUS)	31
Taula 5 -N erlatibo aposatu gibeleratu baten adibidea (EUS)	31
Taula 6 Erlatibo jokatu gabe aposatu baten adibidea (EUS)	31
Taula 7 Izen ardatza isildua duen erlatibo jokatu gabe baten adibidea (EUS)	32
Taula 8 Erlatibo jokatu gabe baten adibidea (ES)	33
Taula 9 Perpaus pronominalizatu baten adibidea (ES)	33
Taula 10 Erlatibakuntza sorburu- eta xede-hizkuntzetan	35
Taula 11 Euskarazko ordain erlatiboak	36
Taula 12 Euskarazko ordain erlatiboak izen ardatzarekiko	36
Taula 13 Erlatibakuntza-eza sorburu- eta xede-hizkuntzetan	38
Taula 14 Alemanaren eta gaztelaniaren antzekotasuna izenordainetan	39
Taula 15 Ordain ez-erlatiboak euskaraz	40
Taula 16 Euskarazko alborakuntzaren adibidea	41
Taula 17 Euskarazko marra luzeen adibidea	41
Taula 18 Euskarazko marra luzeen lerradura gaztelaniara	42
Taula 19 Euskarazko sinplifikatzearen adibidea	42
Taula 20 Ordain ez-erlatiboak gaztelaniaz	43
Taula 21 Preposizio sintagmaren bidezko sinplifikatzea (ES)	43
Taula 22 Euskaraz ordain erlatiboa eta gaztelaniaz ordain ez-erlatiboa	44
Taula 23 Sinplifikatzearen lerradura gaztelaniara	44
Taula 24 Ez-murrizgarrien eta murrizgarrien itzulpena	45
Taula 25 Modulazioaren adibidea	46
Taula 26 E. E. M. --> E. M. eraldaketaren adibidea	46
Taula 27 Komarik ez duten PE ez-murrizgarrien adibideak (ES)	47
Taula 28 -N erlatibo arrunt ez-murrizgarri baten adibidea	47
Taula 29 PE ez-murrizgarritik alborakuntzara	48
Taula 30 Ez-murrizgarriak ez-murrizgarriekin itzultzean erabilitako PEak (EUS)	48
Taula 31 -N erlatibo aposatuen eta erlatibo jokatu gabe aposatuen bidezko PE ez- murrizgarriak	49
Taula 32 Jatorrizko PE anbiguen itzulpena	50
Taula 33 PE anbiguen itzulpena: XHetan PEa murrizgarri bihurtzea	50
Taula 34 PE anbiguen itzulpena: ordain ez-erlatiboa (eus) eta erlatibo ez-murrizgarria (es)	50

GRAFIKOEN AURKIBIDEA

Grafikoa 1 Erlatibakuntza sorburu- eta xede-hizkuntzetan	35
Grafikoa 2 Ordain erlatiboak euskaraz.....	38

LABURDURAK

B. A.	Bukaerako atala
E. A.	Erdiko atala
EGLU	Euskal Gramatika: Lehen Urratsak
H. A.	Hasierako atala
JT	Jatorri-testua
SH	Sorburu-hizkuntza
PE	Perpaus erlatiboa
XH	Xede-hizkuntza
XT	Xede-testua

1. SARRERA

Erlatibakuntza, esan gabe doa, era askotan azter daitekeen hizkuntza-aspektua da, eta, are gehiago, itzulpengintzan. Euskarazko erlatibakuntzak sortu izan duen eztabaidagatik, aberasgarria iruditu zaigu corpus txiki bat sortzea, bertan erlatibakuntzaren inguruan itzultzaileak zer jarrera hartu zuen jakiteko. Raul Zeliken *Der bewaffnete Freund*, gainera, ikuspuntu traduktologiko batetik oso interesgarria izan daiteke, itzultzaile berak, Edorta Mataukok, hartu zuelako euskaratzeko eta gaztelaniaratzeko ardura, zeinak bi xede-hizkuntzen arteko erkaketa xehea egitea ahalbidetzen duen. Itzultzaile berak bi hizkuntzataraz itzuli duen eleberri aleman baten azterketa sintaktikoak, jakina da, hamaika portutara eraman gaitzake: izan ere, jatorri-testuko perpaus erlatiboak (hemendik aurrera, PE) nola itzuli diren aztertzeaz gain, xede-testuetako erlatibakuntzan jar daitekeelako arreta, hau da, xede-erlatiboak jatorrizko zer egiturengatik ordezkatu diren azter daitekeelako. Gainera, erlatibakuntzaren baitako aspektu semantikoa, hots, perpaus erlatiboen izaera murrizgarri eta ez-murrizgarriaren arteko ezberdintasuna itzulpenetan nola planteatzen den aztertzea ere emankorra izan daiteke ondorio sintaktiko, traduktologiko eta estilistikoak ateratzeko asmoz. Haatik, lan honetarako, alemanezko perpaus atributiboak eta jarraituak jarri ditugu ikerketaren abiapuntutzat, horien itzulpen-prozesuan zer gertatu den jakiteko.

Lehenik eta behin, marko teorikoan, hizkuntza bakoitzaren erlatibakuntzaren inguruko azalpena eskainiko dugu alde batetik; gramatikek eta adituek PEen ezaugarrien eta sailkapen sintaktiko eta semantikoaren inguruan emandako azalpenak erreparatuko ditugu, hortaz. Beste alde batetik, erlatiboen itzulpenaren harira egindako ikerlanak ikusiko ditugu gainetik, Sancho eta Biguriren lanak, hain zuzen. Bigarrenik, lan honetan burutu dugun azterketa sintaktiko eta semantikoaren nondik norakoak azalduko ditugu metodologian, eranskin gisa eskuragarri dagoen analisirako erabilitako izendapenak argitzearekin batera. Hirugarrenik, JTaren, idazlearen eta itzultzailearen inguruko informazio apur bat eskainiko dugu. Laugarrenik, azterketan behaturikoa eta lorturiko emaitza esanguratsuenak aurkeztuko ditugu xehe-xehe eta, bukatzeko, lanaren ondorio nagusiak aurkeztuko ditugu azken atalean.

2. MARKO TEORIKOA

2.1. Erlatibakuntzaren inguruko azalpena

Erlatibakuntza informazioa txertatzeko prozedura sintaktiko oso erabilia eta emankorra da, eta hemen ikusiko dugu, labur, hizkuntza bakoitzeko gramatika-adituek esandakoa.

2.1.1. **Perpaus erlatiboak alemanezko gramatikan**

Perpaus erlatiboak mendeko perpausak dira, eta menderagailuek perpaus nagusiko elementu aurrekariari (*Bezugselement*) egiten diote erreferentzia. Perpaus erlatiboak sortzeko erlatibatzaile ezberdinak ditu alemanak: izenordainak, zeinak genero eta numeroaren arabera aldatzen diren, eta adberbioak, zeinak aldaezinak diren. Alemanaren ezaugarri bereizgarria hau da: izen ardatzaren ostean kokatzen da beti erlatiboa, koma baten ostean. Oso ohikoa da izenordainen aurretik preposizioak gehitzea leku, denbora eta era guztietako nozioak gehitzeko (hurrengo adibide honetan, *aus* leku-preposizioa): *Das ist das Buch, aus dem ich diese Information entnommen habe.*

2.1.1.1. **Perpaus erlatibo arruntak (*Relativsätze*)**

Engelek (1994: 218) erlatibo arruntei *Relativsätze zum Nomen* izen eman zien, hau da, *izenarekiko erlatibo* izena. Pittner eta Bermanek, ordea, (2007: 103) *perpaus erlatibo atributibo* (*attributive Relativsätze*) izena eman zieten, elementu nominatibo bati erreferentzia egiten dioten erlatiboak direlako eta izenondoak ordezkari ditzaketelako. Atributibo horien buruan *d*-izenordainak (*der, die, das* eta horietatik sorturikoak), *w*-aditzondoak (*wo, wann, wie*) eta *w*-izenordainak (*welcher, welche* eta *welches* modukoak) izan ditzakegu (Pittner eta Berman 2007: 103). Batzuetan, gainera, hirugarren horiek beharrezkoak dira hoskidetasuna saihestearren: *Das, das mir Kummer macht → das, was mir Kummer macht* (Engel 2004: 158).

2.1.1.2. **Perpaus erlatibo askeak (*freie Relativsätze*)**

Erreferente espliziturik gabeko perpaus erlatiboak dira (Eroms 2000: 297). *W*-izenordainak (*Wes Brot ich ess, des Lied ich sing*) edo *d*-izenordainak (*der/wer lachen kann, hat mehr vom Leben*) hartzen dituzte. Halere, erreferente inpersonal bat ere har dezakete,

hura murrizteko asmoz: *derjenige, der lachen kann, hat mehr vom Leben* (Pittner eta Berman 2007: 103-104).

2.1.1.3. Perpaus erlatibo jarraituak (*weiterführende Relativsätze*)

Izenak dioen bezala, nolabaiteko jarraipena egiten duten perpaus erlatiboak dira, Castellek *oraciones no complementarias* gisa izendatzen dituenak (2008). Engelek erlatibo jarraitu hauei *aditzarekiko erlatibo (Relativsätze zum Verb)* izena jarri zien (1994: 219). Ez dute inolako erreferente nominalik, erreferentea edo ardatza esaldi osoa baita; ez dute, hortaz, perpaus nagusiko (*Obersatz*) elementu bakan bat zehazten edota azaltzen, zirkunstantzia berri bat gehitzen dute, ordea. Izenordain guztiak *w*-izenordainak dira: *Regina trank schnell, was ungewöhnlich war*. Halako esaldiek erakusten digute erreferenteak ez direla beti izen sintagmak. Eskuarki, halakoek perpaus nagusiaren ondoren egon behar dute, baina perpaus nagusiaren aurretik ere ager daitezke: *Was ungewöhnlich war: Regina trank schneller als er* (Engel 1994: 221).

2.1.1.4. Alemanezko perpaus erlatiboen bereizketa semantikoa

Alemanez ere beste hizkuntzetan egiten den bereizketa semantikoa egiten da, murrizgarri eta ez-murrizgarrien artekoa, alegia. Engelek honela bereizi zituen (2004: 159): *restriktive Relativsätze* direnak beharrezko eta ezinbesteko aurrebaldintza dira esaldiaren zentzu osorako, eta *nichtrestriktive Relativsätze* izena dutenek, ordea, ez dute tasun edo informazio nahitaezkorik gehitzen (*unser Hund, der ein ganz braver Kerl ist, würde nie einen Briefträger beißen*). Eromsek ere bereizketa semantikoa egin zuen (2000: 289-295), baina murrizgarrientzat *restriktiv* hitza erabili zuen eta, ez-murrizgarrientzat, *appositiv* hitza. Termino horiek erabiltzen dituzte Institut für Deutsche Sprache-koek ere (1997, III: 2009-2015). Noski, beste hizkuntzetan argia (edo argiagoa) den bereizketa lausoagoa da alemanez; ikusi dugun bezala, erlatibo guztiek, izenordainak eta preposizioak gora-behera, egitura bera eta ortografia bera dute.

Pittner eta Bermanek (2007) bien arteko ezberdintasuna intonazioan dagoela esan zuten, idazkeran egon beharrean. Murrizgarriak esaldi matrizearen (*Matrixsatz*) barruan integratzen dira inolako geldiuenerik gabe; ez-murrizgarrietan, ordea, izen ardatzean intonazioa igotzen da, eta ondoren isilune bat egiten da erlatibo ez-murrizgarritik bereizteko.

Bestalde, perpaus erlatibo murrizgarri bat markatzeko, artikulua mugatua indar daiteke ahoskeraren bidez; hala, murrizgarriek daukaten integrazio-efektu hori handitu egiten da artikuluan enfasia jarriz (IDS 1997, III: 2007). Halere, artikulua ez da murrizgarrien eta ez-murrizgarrien arteko bereizketa egiteko irizpide sintaktiko egokia, erlatiboak murrizgarriak ere izan daitezkeelako artikulua zehaztugabearekin edota inolako artikulurik gabe, jarraian gertatzen den bezala (Eroms 2000: 294):

Der Hund, der den Briefträger gebissen hat, gehört eingesperrt.

Hunde, die bellen, beißen nicht.

Ein Hund, der bellt, beißt nicht.

Desberdintasun kategoriko hori ez da hain argia izen berezien kasuan (IDS III: 2008): *Ich meine Karin, die immer die Haxe gegessen hat.* Kasu horretan argi dago esplikatioa edo ez-murrizgarria dela; jarraian datorren honekin, ordea, ezberdina da: *Ich meine die Karin, die immer die Haxe gegessen hat.* Karin izeneko emakume askoren artean batez ari garela argi uzteko gehitzen da artikulua mugatua, eta, hortaz, beharrezkoa da erlatibo baten bidez esanahia murriztea eta aurrekaria identifikatzea. Horren berdina da honakoa: *Ich meine die Frau, die immer die Haxe gegessen hat.*

Halere, alemanez, esaldi bakarrak bi interpretazio ezberdin izan ditzake maiz (Engel 2004: 158): *Mein Onkel, der aus Chile kam, war ein erfolgreicher Agraringenieur.* Esaldi horretan hizlariak osaba bakarra duela uler dezakegu edo osaba guztien hartan txiletarra den osaba hartaz ari dela. Halere, testuinguru bakoitzean zer esaldi motaz ari den jakitea posible omen da Engelen ustez, irizpide zehatzak daudelako biak ezberdintzeko (2004: 159): murrizgarrien kasuan, oro har, beharrezkoak izanik izen ardatza mugatu, zehaztu edo identifikatzeko, *jenig* elementua gehi geniezaieke haien izenordainari: *Derjenige Onkel, der aus Chile kam,...* Ez-murrizgarriak beti dira hautazkoak edo aukerakoak eta, hortaz, *existimatorische Ausdrücke* deritzon osagarriak izan ditzakete (*übrigens, ja, wie man weiß..*) eta ezin zaie *jenig* elementua gehitu: *Mein Onkel, der übrigens aus Chile kam,...* Eromsen ustez, *restriktiv* eta *appositiv* horien bereizketarako garrantzitsua dena zera da, erlatiboak nagusiki determinatzaileak edo kalifikatzaileak diren ezberdintzea (2000: 293). Erreferenteak diren elementuak maiz semantikoki *orokorrak* edo *kategorikoak* dira (*Mensch, Mann, Erfahrungen*, adibidez) eta gero perpaus erlatibo murrizgarriek murrizten dute haien

espazio semantikoa. Izen propioek (eskuarki bakarrik, ikusi dugun moduan), izenordain pertsonalek eta jada murriztuta dauden izen ardatzek (*ihre Eltern*, esaterako) esplikatibotasuna eskatzen dute (Eroms 2000: 294).

Haatik, Institut für Deutsche Sprachekoek esaldi anbiguenen pragmatikaren inguruko ondorio garrantzitsua eskaintzen dute (1997, III: 2015): testuingurua ez da beti baliagarria bereizketa egiteko. Hots, perpaus erlatibo batzuen izaera semantikoa zein den jakitea ez da beti posible (*dann geben wir der Katze, die uns ständig anmiaute, etwas zu fressen*), balitekeelako egoera horrekin topo egin izana deus gehiago jakin gabe (*wir betraten die Wohnung. Dann gaben wie der Katze,...*). Hortaz, testuak katu bakarra edo gehiago zeudela esplizitatu badu, murrizgarri moduan edo ez-murrizgarri moduan uler daiteke, testuinguruak esandako katu kopuruaren arabera. Ez bada esplizitatu, ordea, irakurtzeko eta ulertzeko bi erak onar daitezke.

2.1.2. Perpaus erlatiboak gaztelaniazko gramatikan

Gaztelaniazko perpaus erlatiboak honelaxe definitzen ditu Real Academia Españolak (2009, II: 3291): «*se denominan oraciones subordinadas de relativo las encabezadas por un pronombre, adverbio o determinante relativo, o bien por los grupos sintácticos que estas voces forman*». Perpaus erlatiboen ezaugarria haien izaera modifikatzailea da, eta aurrekaria izen sintagma bat izan ohi den arren, toki hori izenordainek, adberbio pronominaiek eta esaldi osoek ere har dezakete. Dena dela, aurrekariaren eta erlatiboaren arteko erlazioa sustantiboaren eta haren adjektibo modifikatzailearen artekoaren berdina da. Erlatibatzaileen artean *que*, *quien* eta *cuanto* izenordain erlatiboak, *cual* [zeinak artikulua hartzen dituen (*el cual*)], *cuyo* edutezko determinatzailea, eta *donde*, *como*, *cuanto* eta *cuando* adberbioak ditugu. Gaztelaniaren erlatibakuntzak eskaintzen duen baliabide aberatsenatarikoa preposizioen erabilera da: *Hay ciertos organismos a los cuales no podemos acceder*.

2.1.2.1. Gaztelaniazko perpaus erlatiboen bereizketa semantikoa

Alemanez bezalaxe, gaztelaniaz ere bereizten dira izen ardatza modifikatzeko bi moduak. RAEren hitzetan (2009: 3295), perpaus erlatiboak aurrekaria modifikatzen bada, espezifikatiboa (*especificativa*) da: *Los documentos que se salvaron del incendio serán fundamentales en el juicio*. Determinatzaileak (*determinativas*), atributiboak (*atributivas*) ere deituriko horiek izen sintagmaren denotazioa zehazten dute, eta, aurrekaria pluralean doanean, haren izaera murrizten dute (Biguri 2015: 69). Bestalde, erlatiboa aposizioan doan adjuntua bada, esplikatiboa (*explicativa*) dela dio RAEk: *Los documentos, que se salvaron del incendio, serán fundamentales en el juicio*. Aposatuak (*apositiva*) edo intzidentalak (*incidentales*) ere deituriko erlatibo horiek izen ardatzaren inguruko informazio osagarria gehitzen dute, beharrezkoa ez dena perpaus nagusiaren edukia ulertzeko.

Biak bereizteko, ezaugarri formal bereizgarriak ditugu. Lehenik, aspektu prosodikoan zentratuz, alemanezkoak bezalaxe, murrizgarriak ez dira egitura independente bat, intonazioari dagokionez esaldi nagusian txertatzen diren esaldiak, baizik. Murrizgarrien aurretik ez da ez isilunerik ez tonu-inflexiorik egiten. Hargatik, PEak ez dira puntuazio-zeinuen bidez bereizten esaldi nagusitik. Ez-murrizgarriek, ordea, talde foniko propioa eratzen dute, haien parentesi-izaerari jarraiki. Bereizgarritasun prosodiko hori idazkeran islatzen da, aurrekaria eta mendeko perpausak puntuazio-marken bidez bereizten direlako.

Bereizketa hori gehienetan koma bidez egin ohi da, baina puntua, puntu eta koma, bi puntuak, gidoiak, parentesiak edo kortxeteak ere erabil daitezke. Halere, badira komarik gabe agertzen diren erlatibo esplikatiboak. Aleták (1990: 157) aipatzen digun adibideak (*En la calle sólo había un crío que jugaba a la pelota*) erakusten digu irizpide ortografikoak ez duela beti funtzionatzen, interpretazio murrizgarria izan dezakeelako, baina baita ez-murrizgarri edo esplikatiboa ere, koma ez izanagatik; baliteke haur bakarria egotea kalean eta, gainera, pilotarekin jolasean ibiltzea. «Por esta razón, no nos parece apropiado utilizar la pausa como único criterio para caracterizar una cláusula relativa» (ibid.).

Bigarrenik, aspektu sintaktiko-semantikoan zentratuz (RAE 2009: 3320-3321), modifika dezaketen segmentuaren araberakoa izan daiteke bereizketa:

Klausula espezifikatiboek izen sintagmak baino ezin dituzte modifikatu, eta esplikatiboek, aldiz, ISak ez ezik, baita beste edozein kategoria gramatikal ere, eta horregatik ezin zaio erlatibo murrizgarri bat atxiki izen propio bati, zeren berauek, definizioz, erreferentea identifikatzeko funtzioa duten osagai zehaztaileak baitira (Biguri 2015: 70).

Alemanez bezala, badira, hala ere, salbuespenak, izen propioak artikulua hartzen duenetan erlatibo espezifikatiboa gehi daitekeelako: *La Pamplona que conocemos no tolera agresiones machistas*.

Gainera, alemanez *weiterführende Relativsätze* izenez ezagutzen direnek eta gaztelaniaz ere existitzen direnek beti dute izaera esplikatiboa, eta halako izena hartu dute hortaz: *explicativas oracionales o continuativas* (Ramírez in Biguri 2015: 71). Gaztelaniaren kasuan *que* izenordaina edo *lo que/lo cual* konposatuak har ditzakete: *Beatriz vino pronto, lo que me alegró enormemente*.

Aipagarria iruditzen zaigu Bigurik bere lanean ikusi zuen adostasun falta terminologiari dagokionez (Biguri 2016: 74). Adostasun falta ez dago izendapenari lotuta bakarrik (RAEk berak erabiltzen dituen hitz ezberdinak kasu), baita erlatiboen semantikaren araberako sailkapenari buruz ere, autore batzuek sailkapen dual eta sistematiko hori kritikatzeko baitute eta beste sailkapen batzuk proposatu. Bi mota horien bereizketa baino, lau *izaera* bereizgarri kontuan hartzea proposatu zuen: batetik, aldaera espezifikatibo eta esplikatiboak eta, bestetik, murrizgarri eta ez-murrizgarriak. Izaera horiek konbinatuz, honako erlatibo ezberdinak sor ditzakete (1990: 162-163):

- (1) Espezifikatibo murrizgarria: *Había un crío que jugaba a la pelota*. Hainbat ume daude, eta horietako bat ari da pilotan.
- (2) Espezifikatibo ez-murrizgarria: *Había un crío que jugaba a la pelota*. Ume bakarra dago, eta pilotan ari da.
- (3) Esplikatibo murrizgarria: *Hoy en día un crío, que disponga de dinero, claro está, se recorre el mundo*. Erlatiboak izen ardatzaren multzoa murrizten duelako da murrizgarria, baina aldi berean horren inguruko azalpen identifikatzaile bat ere gehitzen du; hortaz, esplikatibotzat ere har daiteke.
- (4) Esplikatibo ez-murrizgarria: *Un crío, que tiene toda la vida por delante, no tiene por qué preocuparse de esas cosas*. Ez da beharrezkoa izen ardatza murriztea, singularra erabili arren haur guztiez ari delako, azpimultzorik egon gabe. IS horren inguruan informazioa txertatzen da erlatiboaren bidez, hau da, haur guztiek dutela oraindik bizitza guztia bizitzear.

Gure analisirako ezinbestekoa da jakitea erlatibakuntzaren teoriak eskaintzen duen azalpen sistematiko hori testuinguruak eta egoera komunikatiboak baldintzatzen dutela, eta dikotomia hori ez dela maiz gero pragmatikan hala izaten, ez baita beti argia bi moten arteko aldea: «el *contexto* y la *situación* son dos elementos esenciales para que el oyente logre la adecuada interpretación de la construcción relativa que emite el hablante (Aletá 1990: 156-157)». Teorizatzaileen eta adituen hausnarketa eta iritzi ezberdinak ikusita, gure analisi deskribatzaileko sailkapen dikotomiko tradizionala erabiltzea erabaki dugu, sailkapen xeheago bat egiteak suposatzen duen zailtasun eta lan-karga nabarmenagatik alde batetik, eta, sailkapen xehea (Aletáren lau erlatiboak) aplikatzen saiatuz izan ditzakegun intepretazio-akatsak alde batera utzita, koherentzia ahalik eta gehien mantenduko dugulako.

2.1.3. Perpaus erlatiboak euskarazko gramatikan

Euskaltzaindiak, EGLU-V lanean esaten du perpaus erlatiboak «funtzio adjektibala duten perpaus menderatuak direla, izenlagunen moduan agertzen ohi direnak» (1999: 173). Perpaus menderatu horien ezaugarria da «barnean badutela izen sintagma bat, erlatiboa osagai gisa hartzen duen izen sintagmaren erreferentzia duena». Perpaus erlatibo baten bidez lotzen diren bi esaldiak parataxitik abiatzen direla diosku EGLU-Vek, bi esaldietako izenek «erreferentzia bera dutelako» (ibid).

2.1.3.1. Euskarazko perpaus erlatiboen bereizketa sintaktikoa

Jakina da erlatibakuntzak forma asko dituela euskaraz, eta itzulpen-analisi konparatibo baten baitan beharrezkoa dela sailkapenaren zantzu orokorrak kontuan hartzea.

2.1.3.1.1. -N erlatibo arruntak

-N menderagailuaren bidez sortzen diren perpaus erlatiboak *perpaus erlatibo arrunt* izena ematen diete EGLUk eta SEGek. Halaber, perpaus erlatiboen berezitasuna da «menderagailuak nahitaez azken tokian agertu behar duela, eta, beraz, adizkera jokatu beti hondarrean behar dutela» (1999: 178).

Izen ardatzaren izaerari dagokionez, EGLU-Vek dio izen arruntak, izen bereziak eta izenordain mugagabeak izan daitezkeela perpaus erlatiboa beregain har dezaketenak (1999: 197). Haatik, -N erlatiboa izen bereziei lotzearen inguruan eztabaida dago. Garziak dio (1997: 396) ez dela egokia beste elementurik gabe agertzen den izen propioaren aurretik jartzea (*euskararen alde hainbeste lan egin zuen Mitxelenari omenaldia egingo diote bihar bere herrian*), sustantibo edo adjektibo bat erabili ezean (*euskararen alde hainbeste lan egin zuen Luis Mitxelena euskalakari gogoratuari*).

EGLU-Vek, bestalde, -N erlatiboen erlatibagarritasunaren inguruko azalpen xehea eskaintzen du, izen ardatzak duen kasu gramatikalaren arabera delako perpaus erlatiboa txertatzeko ahalmena, eta badirelako kasuen arteko konbinaketa zehatzetan sor ezin edo zentzurik ez duten egiturak. Muga sintaktikoak ditu, hortaz, -N erlatiboak.

2.1.3.1.1.1. -N erlatibo aposatuak

Aparteko azpimultzo batean sartu ditugu -N menderatzailearekin sortutako perpaus erlatiboak baina aposizio bidez izenaren ardatzaren eskuinean kokatzen direnak. Sancho

(2015) *erlatibo aposatu* gisa izendatzen ditu, eta Bigurik (2016) *aposiziozko erlatibo* gisa. EGLU-Vek bi erlatibo aposatu mota ezberdintzen ditu: *alboko aposizio arrunta* eta *aposiziozko perpaus erlatibo gibeleratua*. Honakoa dio bi horien inguruan: «aposizioan diren sintagmek ez ohi dute ageriko ardatzik, baina aurretik aipatua den izen sintagma bati buruz zuzenduak dira eta alde horretatik aurretik kanpoko ardatza badutela esan daiteke» (1999: 213). Aposizioan doan perpaus erlatiboaren eta kanpoko izen ardatzaren artean komuntadura mantentzen da, bestelako aposizioekin egiten den bezala. Garrantzi handia dute askotan erabiltzen direlako:

Haur ingeles hura, egunero etxera bazkaltzera etortzen zena, oso jatorra zen.

Alboko aposizio arrunt (1) eta aposiziozko perpaus erlatibo gibeleratuen (2) arteko aldea honakoa da: lehenengo kasuan, erlatiboa izen ardatzaren ostean txertatzen da, eta, bigarren kasuan, izen ardatzaren eta mendeko perpausaren artean perpaus nagusiaren aditza egon ohi da (Sancho 2015: 133):

(1) *Hortxe dator neskatila, gurekin Berlinen egon zena.*

(2) *Zerbait ikusi genuen, oso itxura txarra zuena.*

Gibeleratuek absolutiboan edo partitiboan agertu behar dute, eta ezin dute, hortaz, ergatiboan, datiboan edo inesiboan izan (EGLU-V 1999: 215), eta okertzat ematen ditu honakoak: *Gizon batek hitz egin zidan ongi ezagutzen duzunak.*

EGLU-Vek aipatzen duen bezala, kasu batzuetan zaila denez erlatibo aposatuak erabiltzea, erresuntiboak, hau da, izenordainak (*harekin*) erabiltzeko joera handiagoa izaten da:

Sacramentu onen bidez barkatu zizun bekatu jatorrizko, edo originala, [guziok arekin jayotzen geranal (Aguirre Asteasukoa, Eracusaldiac 1, 193 in EGLU-V 1999: 216)

2.1.3.1.2. ZEIN/NON erlatiboak

Zein izenordainaren eta *non* adberbioaren bidez sorturikoak dira. EGLU-Vek *ZEIN-erlatibo* gisa izendatzen dituen horiek perpaus posposatuen multzoan sartzen ditu (1999: 174). EGLU-Ven azalpenak diosku *zein* eta *non* galdera-izenordainak izenordain erlatibo gisa baliatzen direla eta perpaus erlatiboaren hasieran agertzen direla (ibid.). *Zein* izenordainak zenbaki-paradigma mugatua (*zeina, zeinak,...*) nahiz mugagabea (*zein,*

zeinek,...) izan dezake, eta *non* adberbioak lekuzko adiera ez ezik, denborazkoa ere eduki dezake (SEG). Halaber, mendeko perpaus hauek *bait-* edo *-(e)n* menderagailua edo biak batera ditzaketela dio EGLU-Vek (1999: 221). Mendebaldeko euskalkietan *-(e)N* erabiltzen ei da bakarrik, eta *bait-* aurizkia, berriz, ekialdekoetan; «hegoaldeko nafarreran bi menderagailuak» erabili izan dira (ibid.). Oso baliabide aberatsa da edozein kasutan ager daitekeelako, partitiboan salbu, eta *ZEIN* erlatiboak elkarrekin lotuz «perpaus erlatiboan metaketa ahalbidetzen duelako» (SEG). Hauxe da erlatibo mota honen adibide bat:

Urdazubiko baserritarrek, zeinek iruzurraren ondorioz diru asko galdu baitzuten, auzitegian deklaratuko dute bihar.

ZEIN erlatiboan sorreraren inguruan honakoa dio EGLU-Vek:

Aunitzek diote, eta itxurak hala dio, perpaus erlatibo horiek erdal eredu bati jarraiki moldatu dituela euskarak, hizkuntza idatzian eta hizkuntza jasoan baliatzeko bereziki. Hala izanik ere, esan daiteke aspaldi beretu izan dutela euskal idazleek erabide hau, euskalki guztietako testu idatzietan aurkitzen baita (1999: 219).

Aitortzen du, gainera, «tradizio luze-luzea duten arren euskal literaturan», XX. mendearen hasieran gramatikari gehienek okertzat jo zituztela «ondoko erdarek baliatzen duten eredu bati jarraitzen zaizkiolakoan» (1999: 174). SEGek ere aitortzen du «garbizalalekeriaren garbizalekeriaz gaitzetsiriko erlatibo mota bat» dela eta euskal prosaren sortzaile diren Leizarraga, Axular eta beste idazle klasikoentzat «baliabide txit erabilgarria» zela. Gainera, honakoa defendatzen du: «perpaus luzeetarako askoz egoki eta eraginkorragoa da *-N* baino, zeren *-N* erlatiboak, izen ardatzaren ezkerrean txertatzen den aldetik, ez baitu onartzen bere baitan osagarri ugari biltzerik». Nahiz *ZEIN* erlatiboan aurkako borroka horren ostean «gaur egungo idazle eta itzultzaileek aurreiritzi hori gainditu ez duten» (SEG), Villasantek aipatu zuen itzulpengintzan *zein* erlatibatzailea hautatzeko beharra hautematen dela, eta, *astunak* eta *arraroak* izan daitezkeen arren eta lagunarteko ahozkoan erabiltzen ez diren arren, hizkuntza idatzirako erabilgarriak direla (1976: 88).

2.1.3.1.3. BAIT- erlatiboak

Bait- menderagailuaren bidez sorturikoak dira, tradizioz ekialdeko euskalkietakoa omen dira (SEG; Sancho 2015: 148), eta oso erabilgarria da «-n-rekin ez bezala, kasu guztiak eta postposizio itsatsi guztiak direlako erlatibagarri eta izenordain edo adberbio erresuntiboen erabilera zilegi delako bait- erlatiboetan» (SEG). Honakoa da ematen den adibide ohikoa:

Bakotxak badauka eskuan liburu ttipi bat, hartan kondu guziak eginak baitire aitzinetik asti edo jakitaterik ez dutenendako. (J. Etchepare, *Buruchkak*, 172 in SEG)

Bait- menderagailua darabilten kausazko mendeko perpausekin nahas daitezke erlatiboak, bien arteko marra «oso fina» baita (Sancho 2015: 149). Hala, *gizonak, nekatuak baitzetozen, etxean sartu ziren* (Villasante in SEG) esaldian *bait-* aurrizkiak «ez du adiera garbirik, menderagailu hutsa da, zergatizko gisa uler daitekeena edo erlatibo ez-murrizgarri gisa» (SEG). Anbiguotasun hori Sanchok ere ikusi zuen bere adibideetan (2016: 151):

Gure corpusean BAIT- aurrizkiarekin osatutako perpaus gehien-gehienak interpreta daitezke kausazko bezala, baina STan denak erlatiboak direnez, aipagarriak eta erlatibo aposatuen artean sartzeko modukoak iruditu zaizkigu BAIT- aurrizkiaren bidez osatutako erlatiboak direla hobetsiz, beraien balizko kausazko izaeraren kaltetan.

Guk ere halaxe egin dugu gure corpusean.

2.1.3.1.4. Erlatibo jokatuabeak

Aditz forma jokatuabeak dituzten erlatiboek hainbat ezaugarri orokor dituzte (Sancho 2015: 123): ez dute *-N* menderagailua hartzen, izen ardatzaren ezkerretara zein eskuinetara agertzen dira, ezinezkoa da *ez* partikularen bidezko ezezko perpausik sortzea, eta partizipio burututik abiatzen direnez, aspektu mugatua dute. Hiru mota identifikatu ditugu guk: erlatibo jokatuabe arruntak, erlatibo jokatuabe aposatuak eta izen ardatza isildua dutenak.

- Erlatibo jokatuabe arruntak

SEGek honako azpi-sailkapena egin zuen:

- (1) **Lehenaldiko erlatibo baiezkoak:** mendebaldeko eta erdialdeko euskalkietan partzipio adberbialari (*ta/da, (r)ik, (r)ika*) –ko atzizki eratorlea gehitzen zaie eta, ekialdeko euskalkietan, ordea, partzipio hutsa edo partzipio adjektibalaren bidez osatzen dira. *Zuk egindako lana / Zuk egin lana*
- (2) **Lehenaldiko erlatibo ezezkoak:** [Partzipio hutsa + GABE postposizio librea + -KO atzizki eratorlea] egitura jarraitzen dute. *Itsasotik itzuli gabeko arrantzaleak.*
- (3) **Aditz-izenaren eta –ko atzizkiaren bidez sortzen direnak.** *Egunero egiteko lanak aspergarriak dira.*
- (4) **Aditz modalari –ko atzizkia gehitzen zaienak.** *Zein da eskaerari erantsi beharreko dokumentazioa?*

- **Erlatibo jokatuabe aposatuak**

Gure corpusean oso maiz identifikatu ditugu, eta aurrekoen berdinak diren arren, erlatiboa izen ardatzaren ostera pasatzen da. Bi azpi-mota daudela ondorioztatu dugu:

- (1) **Partzipio burutua + -ko egitura dutenak:** *Fraga, Francoren pean barne ministro izandakoa, erabakigarria izan da normalizazio demokratiko deiturikoan.* (Zelik 2007: 61)
- (2) **Partzipio burutu hutsarekin osaturikoak:** *haur abestien CD bat jarri dut, Hannak aste batzuk lehenago autoan ahaztua* (Raul Zelik 2007: 61).

- **Izen ardatza isildua duten jokatuabeak**

SEGEk dio «-N erlatibo motarekin gertatzen den bezalaxe, erlatibo jokatuabeetan ere gerta daitekeela izen ardatza ez agertzea», izen ardatzaren errepikapena saihesteko (1) edota izen ardatz jakinik ez dagoelako (2):

- (1) Zuk egin duzun lana txalogarria da, baina Mikelek egindakoa ere ez da ahuntzaren gauerdiko eztula.
- (2) Txalogarria da zuk euskararen alde egindakoa.

2.1.3.1.5. Bestelako perpaus erlatiboak

Euskarazko erlatibakuntzak baditu bestelako erlatiboak ere: **korrelaziozko PEak** (*Nor ere bizi baita etxe hartan, hark pagatu beharko du haren konponketa.*), **aurrekaririk gabeko galde-izenordaina duten PEak** (*ez dut norengana jo*) **eta aurrekaria perpaus oso bat duten PEak** (*goiz etorri da, zeina ez baita ohikoa*). Ez ditugu lehendabiziko biak gure corpusean topatu; bai, ordea, azkena. Alemanezko *weiterführende Relativsätze* deiturikoak izango lirateke, eta, euskaraz, Sanchok dioenez (2015: 154), «ZEIN eta BAIT- erlatiboekin erraz osatzen dira aurreko esaldi bat erreferentziatzen daukaten perpausak». Onartzen du erlatibo arrunt aposatuekin osa daitezkeela, baina askorentzat ez direla oso onargarriak: *Mikel berandu etorri da, niretzat arazo bat ez dena*. Halaber, «ardatzaren ezkerretarako erlatibo arrunt batekin ematea, aldiz, ia ezinezkoa da» (Sancho 2015: 154).

2.1.3.2. Euskarazko perpaus erlatiboen bereizketa semantikoa

Ondoko hizkuntzetan egiten den bereizketa semantikoaren inguruan ez daude aditu guztiak ados. Bigurik (2016: 86) dioskunez, Villasante, Mitxelena, Arejita eta Goenagak murrizgarri eta ez-murrizgarrien arteko bereizketa semantikoa eta formala egiten dute, -N erlatiboak espezifikotzat eta ZEIN/NON/BAIT- erlatiboak esplikatibotzat hartzen baitituzte. SEGek ere dio ZEIN erlatiboek ez dutela izen ardatza mugatzen edo zehazten: haren gaineko argibide gehigarrien bat ematen dutela, ordea. Haatik, De Rijk eta Oyharçabal dira «klausula murrizgarrien eta ez-murrizgarrien arteko diferentzia sintaktikorik» ez dagoela esaten dutenak, «izen ardatzaren nolakoaren arabera bakarrik bereiz baitaitezke», eta, ondorioz, «ardatza izen propioa, izenordain pertsonala edo erreferentzia bakarreko izen arruntak badira, erlatiboak ez murrizgarriak baino ezin dira izan» (2016: 86).

EGLU-Ven arabera «erlatiboaren balio murrizgarriak eta ez-murrizgarriak topa daitezke erlatibo arrunt edo -N erlatiboan bezala, baita ZEIN/NON erlatiboan ere» eta «euskaraz formak edo sintaxiak ez dituzte bi erlatibo mota horiek bereizten, zentzuak eta izen ardatzaren erreferentzia mugatu edo ez mugatuak baizik» (in Biguri 2016: 98). Gainera, semantikaren ikuspuntutik ezberdinak izan daitezkeen lau perpaus mota eskaintzen ditu (1999: 200-201): murrizgarri mugagarria (1), ez-murrizgarri ez-mugagarria (2), murrizgarri ez-mugagarria (3) eta bi interpretazio eskaintzen dituen, hau da, murrizgarria eta ez-murrizgarria izan daitezkeena (4).

(1) *Goizean etxe aurrean zurekin mintzatu den gizonak esango zizun hori.*

Kasu horretan, gizon guztien artean batez ari delako da murrizgarria, eta ergatibo singularraren kasu-markak mugatzen, determinatzen duelako da mugagarria.

(2) *Aspaldi ezagutzen duzun Maddi nire arrebak esango dizu hori.*

(2) adibidearen izen ardatza izen berezi bat da, eta izen berezi horren izaeraren eta *nire arrebak* aposizioaren bitartez, ezin da ez murriztu ez mugagarri bilakatu.

(3) *Etorri ziren aspaldi ezagutzen nituen lagun batzuk.*

Goiko (3) horren izen ardatza *batzuk* determinatzaileak egiten du mugagabe, ez baitakigu zenbat lagunez ari den zehazki, edota nortzuk diren. Haatik, «perpaus erlatiboak *lagun batzuk* sintagmaren erreferentzia zerbait itxuratzen du eta, beraz, murrizten du», *aspaldi ezagutzen zituenak* baitira eta ez beste *batzuk*. Baina izen sintagma ez da guztiz mugatu, mugagabetasuna ematen diolako aipatu determinatzaileak.

(4) *Zuk ongi ezagutzen dituzun euskal liburu zaharrak irakurri behar nituzke.*

EGLU-Ven ustez, (4) bi modutara uler daiteke. Euskal liburu zaharrez ari bada oro har, eta haien artean ez badu bereizketarik egiten, perpaus erlatiboak ez du ez balio murrizgarririk ez mugagarririk. Aitzitik, «hiztunak irakurtzeko dituen obrak, ez euskal liburuak orokorrean, baizik ere solaskideak ongi ezagutzen dituenak» badira, perpausak balio murrizgarri eta mugagarria du, *liburu konkretu horiek* baitira mintzagaia.

2.2. Perpaus erlatiboen itzulpena

Alemana-euskara norabide linguistikoan egindako ikerketa sintaktikoak ugariak ez direnez, eta zehazki perpaus erlatiboen inguruko azterketa sakonik ez dagoenez, beste corpus edo azterketetara jo behar izan dugu beste hizkuntzetako perpaus erlatiboak euskarara itzultzerako orduan zer joera izan den ikusteko eta ondorioz garrantzitsuenak hemen laburtzeko.

2.2.1. Biguri: Erdarazko erlatiboen itzulpenaz (1994)¹

Bigurik bost obra biltzen zituen corpusaren analisi ez-kuantitatiboa egin zuen, hau da, jatorrizko erlatiboak itzultzeko joera eta teknika ezberdinak zerrendatu zituen. Lan xehe haren bidez erakutsi zuena zera izan zen, jatorrizko erlatibo esplikatioak edo ez-murrizgarriak itzultzeko oso gutxitan erabili zela ZEIN/NON erlatiboa eta bestelako prozedurak erabili zirela haren ordeztu. Horren zergatia *zein* izenordain erlatiboaren bidezko perpaus erlatiboek zuten eta duten ospe txarra da. Halere, corpus txiki horretako murrizgarriekin ere antzeko joera ikusi zuen, eta ondorioztatu zuen «perpaus erlatiboak askoz maiztasun txikiagoz azaltzen direla euskaraz». Mahaigaineratu zuen beste ondorio garrantzitsua hau da: «-N atzizkiaz eraikitzen diren erlatiboek ez daukate forma hutsez erlatibo murrizgarrien eta ez murrizgarrien artean bereizteko modurik, eta zerbait izatekotan, erlatibo murrizgarriak dira forma substantibatuarekin (*gero erlatibozko aposizioak* deituak) ematen direnak».

2.2.2. Sancho: Errusierazko perpaus erlatiboen euskaratzea (2015)

Itzulpen-ikerketa sakon batean, errusierazko perpaus erlatiboen euskaratzea aztertu zuen Sanchok. Behaturiko testuetan ikusi zuen itzultzaileek joera ezberdinak izan zituztela, jatorrizko perpaus erlatiboen kopuruari eutsi ziotelako batzuek, eta beste batzuek bestelako prozedura sintaktikoak erabili zituztelako. Hiru multzo handitan banatu zituen ordain ez-erlatiboak (2015: 158-160): hipotaxia (menderakuntza mantentzen denetan baina beste mendeko perpaus mota batekin ordezkatzeko denetan), parataxia (erlatibozko perpausa eten eta bi esaldi edo gehiagotan banatzen denetan) eta sinplifikatzea (predikazioa perpaus mailatik IS mailara eramaten denetan, perpaus erlatiboen funtzio adjektibala mantenduz).

¹ EIZIEren web-orrian eskuragarri.

Jatorrizko perpaus erlatiboak maiz beste baliabide batzuen bitartez ordezkatu direneko ondorioa garrantzitsua da, perpaus erlatibo guztien % 68 erlatibatu baitzen euskaraz. Gainera, erlatibagarritasun-mailaren inguruko azalpen xehea eskaintzen du, bi multzo indentifikatu baitzituen errusierazko erlatibatzaileen artean: erlatibagaitzagoak (erlatibakuntzaren ezabaketa sarriago eragiten zutenak, eta, erlatibakuntza mantentzen dutenean ere, erlatibo aposatuekin euskaratuak izateko aukera handiago zutenak) eta erlatibagarriagoak («beraien euskal ordainak ia beti erlatiboazkoak eta ia beti ardatzaren ezkerretakoak» (2015: 298)). Gure lanaren kasuan, noski, ez da esanguratsua jakitea errusierazko zein erlatibatzailek sortzen dituen zailtasunak erlatibakuntzan, baizik eta SHko erlatibatzaileek XHren erlatibakuntza baldintza dezaketela.

Halaber, zinez interesgarritzat deritzogu erlatibizazioaren eta itzultzailearen estiloaren arteko korrelazioaren inguruko hausnarketari, erlatibakuntzaren euskaratze-prozesuan faktore linguistikoek eta estralinguistikoek eragiten dutela ondorioztatu zuelako. Erlatibakuntza mantentzen zen kasuetan «itzultzaile bakoitzari erlatibakuntza-estilo propio bat» atzeman zion Sanchok (2015: 8); erlatibakuntza ezabatzeko hautua egin zutenen artean, ordea, ez zuen desberdintasun esanguratsurik aurkitu, eta faktore linguistikoek egotzi zien desberdintasun-falta hori: «ordain ez-erlatiboan agerpenean esanguratsoagoa da testuinguruaren garrantzia, itzultzaileen artean ez baitago funtsezko desberdintasunik» (2015: 306).

2.2.3. Biguri: Perpaus erlatibo esplikatiboak euskaratik gaztelaniara eginiko literatura-itzulpenetan (2016)

Bigurik, bere doktore-tesian, euskara-gaztelania norabidean egindako hamar itzulpen analizatu zituen. Argi uzten du bi erlatibakuntza-sistema ezberdinen analisi kontrastiboa ez dela nahikoa estilistikoa ere den itzulpen-arazo bat aztertzeko. Egitura erlatiboak bi hizkuntzen arteko ezberdintasun sintaktiko-estilistikoa dela esan zuen, eta XX. mendean sortu zen *antizeiñismo* horrek ordura arte erabilitako erlatibakuntza errotik aldatu zuela, gaur egungo «ZEIN/NON erlatiboan erabilera oso urria» baita (2016: 286). Tesian baieztatu zuen euskarak bi kanon sintaktiko-estilistiko dituela, bata sorkuntzarako erabiltzen dena, zeinak itzulpenetan erabiltzen den erlatibo-kopurua baino baxuagoa duen, eta, bestea, itzulpenetarako erabiltzen dena. Ildo beretik, ondorioztatu zuen jatorrizko testuetan erlatiboan kopurua baxuagoa dela, eta egitura ez-erlatiboak (parataxia eta hipotaxia)

gehiagotan erabiltzen direla; xede testuetan, hots, gaztelaniaz erabilitako erlatibo esplikatiboen kopurua handiagoa da ordea, gaztelaniaren tradizio literarioaren presentzia handiagoa dutelako oro har. Hori ez zen testu guztietan gertatu, baina ondorioztatu zuen euskara-gaztelania itzulpenak «xede-hizkuntzan eta xede-sistema literarioaren ohikoa den eredu sintaktikoki konplexuagora moldatzen direla, jatorrizko testuetan baino egitura erlatibo esplikatibo gehiago erabiliz (2016: 386)». Hala, «literatura alorrean euskararen eta gaztelaniaren kanon sintaktiko-estilistikoak desberdinak dira gaur egun (2016: 384)».

2.3. Marko teorikoaren ondorioak

Laburbilduz, erlatibakuntzaren inguruko azalpenek argi utzi digute semantikaren baitako bereizketa bikoitz hori egitea korapilatsua izan daitekeela hainbat arrazoirengatik. Jatorrizko hizkuntzaren ezaugarri formalak tarteko, ezberdintasuna argi ikustea zaila da maiz; deskodetzea testuinguruaren arabera edo anbigua dela ikasi dugu. Xede-hizkuntzetan ere lausoa da kontua. Gaztelaniaren sisteman ortografiaren bidez berez argi eta garbi egiten den bereizketak salbuespenak dituela ikusi dugu, eta bereizketa tradizional dual horrekin ados ez dauden autoreak ere badaudela. Euskaraz, PEen balio semantikoaren inguruan desadostasun nabarmenak daude, batetik, formaren arabera bereizketa hertsia egiten dutenak ditugulako eta, bestetik, formaren eta semantikaren arteko autonomia aldarrikatzen dutenak (EGLU eta Biguri). Horren aurrean, guk ere -N erlatiboak automatikoki murrizgarritzat ez kontsideratzeko hautua egin dugu, eta oinarri hori argi izatea ezinbestekoa dela uste dugu azterketa semantikoan murrizgarri eta ez-murrizgarrien arteko bereizketan. Ez dugu, gainera, EGLU-Vek proposaturiko bereizketa lauhoitz hori erabili, zuzentasuna ahalik eta gehien mantentzearen.

Zailtasunak zailtasun, sailkapen semantiko bat egitea beharrezkotzat jotzen dugu, batez ere euskararen kasuan, ez-murrizgarritasunaren eta hautaturiko ordain erlatibo eta ez-erlatiboen artean korrelazio hori nolakoa den ikusteko: alde batetik, Bigurik aipatzen duen *antizeñismo* horren ondorioz, erlatibo ez-murrizgarriak ordain ez-erlatiboekin edo bestelako erlatiboekin ordezkatzeko hipotesia gure kasuan betetzen den ala ez ikusi nahi dugulako edo, alderantziz, ikusi berri dugun itzulpen-kanon horren ondorioz, *Der bewaffnete Freund* eleberriaren itzultzaileak, jatorrizko testuari fidelago agertu nahirik, ZEIN/NON erlatiboak erabili dituen alemaneko erlatiboek hala eskatzen zutenetan.

Gauzak horrela, sailkapen sintaktiko eta semantiko xehe baten bidez, itzultzaile berak euskaratu eta gaztelaniaratu duen obra honetatik hainbat ondorio ikusi nahiko genituzke. Lehenik, jatorrizko erlatiboak nola itzuli diren ez ezik, itzulbide bakoitza zenbateko maiztasunekin hautatu den ikusi nahi dugu. Bigarrenik, beste lanek (Biguri, Sancho) ateratako ondorioa (euskaraz karga erlatiboa beste hizkuntzetan baino baxuagoa da eta, horregatik, itzulpen-testuinguruetan atzerriko hizkuntzak euskaratzerakoan hasierako erlatibo ugari beste ordain ez-erlatiboen bidez itzultzen dira) gure kasuan ere mantentzen den ikusi nahi dugu, hau da, itzultzaileak gaztelaniaz erlatibo gehiago erabiliko dituen edo,

alderantziz, itzultzailea, antza denez euskararena den kanon erlatibo horri muzin eginez, jatorrizkoari fidel agertu den sintaktikoki, eta *source-oriented translation* delakoa egin duen. Hirugarrenik, nahiz eta ez dugun uste gaztelania bezalako hizkuntza menderatzaileak euskararen interferentziarik izan duenik, ikusi nahiko genuke ea, euskararen eraginez, euskarazkoan egindako hautuek nolabaiteko eraginik izan ote duten. Eta, laugarrenik, azterketa semantikoak eman ditzakeen fruituen artean, ikusi nahiko genuke ea errazago mantendu duen STko erlatibo murrizgarri/ez-murrizgarri bereizketa gaztelaniarako itzulpenean euskararakoan baino.

3. OBRA, IDAZLEA ETA ITZULTZAILEA

Aztergai dugun jatorrizko obra (*Der bewaffnete Freund*) Raul Zelik idazle, itzultzaile eta politologoak argitaratu zuen 2007an. München jaio zen Zelik, 1968an, eta orain arteko ibilbidean hainbat eleberri (*Friss und stirb trotzdem, La Negra, Berliner Verhältnisse...*), saiakera politiko eta dibulgaziozko testu asko idatzi ditu. Euskal Herriarekin duen erlazio estuak fruitu asko eman ditu, horien artean aztergai dugun eleberria eta *Continuidad o ruptura* eta *La izquierda abertzale acertó* saiakerak, besteak beste². Bestalde, Joseba Sarrionandiaren *Lagun izoztua* lana itzuli zuen Petra Elser itzultzailearekin elkarlanean. *Berliner Verhältnisse* obragatik Liburuaren Sari Nazionalera nominatu zuten, Alemaniako sari literariorik garrantzitsuenetarikora, hain zuzen³.

Lagun armatua eleberriaren ardatzean Alex alemanaren eta Zubieta euskaldunaren arteko laguntasuna dugu, Euskal Herriko egoera politikoa eta borroka armatua tarteko. Liburuko protagonista, Alex, Bilbora itzultzen da ikerketa-proiektu bat dela medio, lehenago oporrak igaro ohi zituen hirira. Horrek Zubietarekin jarriko du aurrez aurre, poliziaren esanetan ETAko buruetako bat den eta klandestinitatean bizi den lagunarekin, hain zuzen. Zubieta Europako terrorista bilatuenetako bat da; Alexentzat, iraganeko lagun ona. Zubietak penintsula berekin zeharkatzea eskatzen dio Alexi eta arrazoi politikoez sortzen dioten beldurra tartean den arren, bidaia egitea onartzen du. Oroitzapenez, beldurrez eta tentsioez beteriko bidaia horrek identitatearen, borrokaren eta politikaren inguruko eleberria sortzen du, «road movie edo eleberri beltz baten jantzian, esangura politiko sakona duen liburua» (Raul Zelik 2009: 1).

Txalaparta argitaletxearen eskutik, gure corpuserako erabili dugun obra itzuli zuen Edorta Mataukok euskarara (*Lagun armatua*, 2009) eta gaztelaniara (*El amigo armado*, 2010). Gasteizen jaio zen itzultzailea, 1950ean, eta itzulpen dezente burutu ditu, Stefan Zweigen obra batzuk [*Hogeita lau ordu emakume baten bizitzan* (2007), *Emakume ezezagun baten gutuna* (2005)], esate baterako.⁴

² Raul Zeliken web-orritik.

³ Capián Swing web-orritik.

⁴ NOR da NOR datu-basetik.

4. PROZESUA ETA METODOLOGIA

4.1. Aztergaia zehaztu

GrAL batek eskaintzen duen espazio mugatuagatik, bi dira oinarriztat hartu ditugun PE motak: jatorrizko perpaus erlatibo arruntak edo atributiboak (2.1.1.1. atala) eta erlatibo jarraituak (2.1.1.3. atala). Azken horiek erlatibo guztien % 2 osatzen duten arren, haien izaera esplikatiboa tarteko, nola itzuli diren behatzea interesgarria dela uste dugu. Alde batera utzi ditugu, ondorioz, jatorrizko testuan erlatibakuntzaren bidez eman ez diren eta xede-testuetan ordain erlatiboekin itzuli diren informazio-unitateak. Hori gertatu da jatorrizko *Partizipial-tribut* eta egitura parataktiko batzuen kasuan. Ezbairik gabe, ordain ez-erlatiboak → ordain erlatiboak itzulpen-fenomenoa beste azterketa batzuetarako zinez interesgarria izan liteke.

4.2. Aztergaitik corpusera

Behin aztergaia zehaztu ondoren, obra oso-osorik aztertu ordez, eleberriaren pasarte batzuk bakarrik aztertzea erabaki genuen, eta horiekin corpus txiki bat osatzea. Erlatibakuntzaren azterketa parekide eta koherenteena burutzeko asmoz, hasierako lehen hiru kapituluak, erdialdeko hamabigarren eta hamairugarren kapituluak, eta amaierako hiru kapituluak hautatu genituen. Emaitza 198 trinomioko corpusa izan zen, zeina Excel taula batean bildu genuen gero, formatu horrek azterketaren emaitzak kopurutan ikusteko aukera eskaintzen duelako.

4.2.1. Corpusetik azterketa sintaktikora

Lan honetan egin nahi genuen azterketarako, argi genuen alde batetik erlatibakuntzaren **aspektu sintaktikoan** jarri nahi genuela arreta. Hortaz, trinomioek osatzen duten Excel taulari hiru zutabe atxiki genizkion, hizkuntza bakoitzean zer egitura sintaktiko erabili zuen ilustratzeko. Hauek dira taularako erabilitako izendapenak:

4.2.1.1. Alemanezko perpausen izendapenak

Erlatibo atributiboek izan ditzaketen erlatibatzaile ezberdinak analisisan ere islatu nahi genituen eta, hortaz, erlatibatzaileen araberrako azpi-multzoak sortzea erabaki genuen, horrek analisisan nolabaiteko eraginik izan zezakeen ikusteko:

- **E. A.: izenordaina**

- **E. A.: adberbioa**
- **E. A.: edutezko determinatzailea**
- **E. A.: preposiziodun izenordaina**
- **E. A.: preposiziodun edutezko determinatzailea**
- **Erlatibo jarraituak**
- **E. A. pronominalizatua:** azpimota honek sustantiboen ordeztu izenordainak ditu izen ardatz gisa, eta, ondorioz, *d*-izenordain erlatibo baten ordeztu *w*-izenordaina hartzen du:

Taulara 1 Esaldi atributibo pronominalizatu baten adibidea (DE)

Als ich in die Schuhe schlüpfte, fällt mir zum ersten Mal die Verbindung auf zwischen diesem Gefühl und dem, **was ich nach dem Ozon-Film vor drei Monaten auf dem Heimweg vom Kino zu Rabbee gesagt habe.** (Zelik 2007: 271-272)

4.2.1.2. Euskarazko ordainen izendapenak

Hemen aurkeztuko ditugu gure corpusean identifikatu ditugu perpaus erlatibo ezberdinak:

- **-N erlatibo arrunta**
- **-N erlatibo arrunt ezberdina:** itzultzaileak erlatiboa aldatu du batzuetan, jatorrizko unitate erlatiboaren informazioa beste era batera ordenatu baitu xede-erlatiboan. Hauek, ordea, kuantitatiboki –N erlatibo arrunten barruan sartu ditugu.

Taulara 2 -N erlatibo arrunt ezberdin baten adibidea (EUS)

Armin gehört einer Generation an, von deren Aktivismus immerhin ein Mindestmaß an liberaler Gesinnung übrig geblieben ist. (Zelik 2007: 17)	Armin ideia liberalen gutxieneko bat gorde duen belaunaldi ekintzaile batekoa da. (Zelik 2009: 9)
--	--

-N erlatibo aposatuen kasuan, hiru forma bereizi ditugu: lehena, izen ardatzaren inolako errepikapenik gabe emandakoa (*-N erlatibo aposatua*); bigarrena, izen ardatza errepikatuz edo izenordain bat gehituz emandakoa (*-N erlatibodun aposizioa*); eta, hirugarrena, 2.1.3.1.1.1. atalean ikusirikoa (*-N erlatibo aposatu gibeleratua*).

-N erlatibo aposatua:

Taula 3 -N erlatibo aposatu baten adibidea (EUS)

<p>... das Licht wölbt sich an der getönten Windschutzscheibe und bildet einen grellen Kranz, einen Kanal aus Helligkeit, durch den der Wagen hindurch aufs Ungewisse zurast. (Zelik 2007: 153)</p>	<p>... argiak haizetako ñabartuan jo eta uztai itsugarri bat osatu du, argitasun erreten bat, autoak badaezpada ziztu bizian zeharkatu duena. (Zelik 2009: 70)</p>
--	---

- **-N erlatibodun aposizioa:**

Taula 4 -N erlatibodun aposizio baten adibidea (EUS)

<p>Josu, wie der Chefredakteur der Zeitung, den die spanische Geheimpolizei 1989 erschossen hat. (Zelik 2007: 142)</p>	<p>Josu, egunkariko erredaktoreburua bezala, isileko polizia espainiarrak 1989an tiroz hil zuen hura bezala. (Zelik 2009: 64)</p>
---	--

- **-N erlatibo aposatu gibeleratua:** emaitzak kuantitatiboki ahalik eta koherenteenak izatearren, erlatibo jokatu gabe arrunten barruan sartu ditugu gero.

Taula 5 -N erlatibo aposatu gibeleratu baten adibidea (EUS)

<p>Er hatte ihm das Wohnzimmer überlassen, in dem sich, abgesehen von den Büchern, nur ein abgewetztes Sofa und ein mit Zeitungsausschnitten übersäter Spanholztisch befand,... (Zelik 2007: 152)</p>	<p>Etxebizitzan gela bat utzia zion, liburuez gain sofa lokatu bat eta egunkari-zatikiz gainezkaturiko konglomeratuzko mahai bat baino ez zeukana. (Zelik 2009: 69)</p>
---	--

- **Erlatibo jokatu gabe arrunta**
- **Erlatibo jokatu gabe aposatua:**

Taula 6 Erlatibo jokatu gabe aposatu baten adibidea (EUS)

<p>Ich lege eine CD mit Kinderliedern ein, die Hanna vor einigen Wochen im Auto vergessen hat. (Zelik 2007: 135)</p>	<p>Haur abestien CD bat jarri dut, Hannak aste batzuk lehenago autoan ahaztua. (Zelik 2009: 61)</p>
---	--

- **Erlatibo jokatu gabe aposatu ezberdina**
- **Erlatibo jokatu gabea: izen ardatza isildua:** emaitzak kuantitatiboki ahalik eta koherenteenak izatearren, erlatibo jokatu gabe arrunten barruan sartu ditugu gero.

Taula 7 Izen ardatza isildua duen erlatibo jokatu gabe baten adibidea (EUS)

Wieder geht mir durch den Kopf, woran ich schon am Vortag ständig gedacht habe. (Zelik 2007: 273-274)	Berriro otu zait bezperan jada etengabe pentsatutakoa. (Zelik 2009: 123)
---	---

- **ZEIN erlatiboa**
- **BAIT- erlatiboa**
- **NON erlatiboa**
- **Erlatiborik ez:** JTko erlatiboa ordain ez-erlatiboekin itzuli duenatarako.

Sanchok erabilitako hiru multzoak (2015: 158-160) azpi-multzo ezberdinetan banatzea erabaki dugu. Honakoa da, hortaz, gure azpisailkapena:

- o **Parataxia:** alborakuntza⁵, marra luzeak (—), emendiozko juntadura (*eta*) eta aurkaritzako juntadura (*baina*).
- o **Hipotaxia:** kontzesiozko perpausa (*arren, ba- ere*), helburuzko perpausa, denborazko perpausa eta bestelako egitura hipotaktikoak.
- o **Sinplifikatzea:** izenondoa, izenlaguna, aposizioa (erlatiborik gabekoa), sustantiboa, gerundioa (*kantatuz*), aditz izena (*kantatzen*), ezabaketa eta bestelako egiturak.

4.2.1.3. Gaztelaniazko ordainen izendapena

Alemanarekin bezala, erlatibatzaile ezberdinak kontuan hartuz, honako etiketak sortu ditugu:

- **Erlatiboa: izenordaina**
- **Erlatibo ezberdina: izenordaina**
- **Erlatiboa: adberbioa**

⁵ SEG: elementuak juntagailurik gabe elkartzen direnean, elementuak maila berean bata bestearen jarraian emanez. *Isilik dago, ez daki ezer*. Alborakuntzaren etiketaren baitan sartu ditugu komen eta puntu eta komaren bidez banatzen diren esaldiez gain, baita puntu bidez bereizten direnak.

- **Erlatiboa: edutezko determinatzailea**
- **Erlatiboa: preposiziodun izenordaina**
- **Erlatiboa: preposiziodun adberbioa**
- **Erlatiboa: preposiziodun edutezko determinatzailea**
- **Erlatibo jokatu gabea:** gaztelaniaz ere identifikatu ditugu aditz-forma jokatu gabeekin (partizipio eta infinitiboekin) sorturiko perpaus erlatiboak:

Taula 8 Erlatibo jokatu gabe baten adibidea (ES)

Die Unternehmer würden Abgaben an die Organisation zahlen, Revolutionssteuern, Teil des Mehrwerts, den sie zuvor ihren Arbeitern abgepresst haben , hat der Mann gesagt. (Zelik 2007: 136)	Los empresarios pagarían sus contribuciones a la organización, el impuesto revolucionario, parte de la plusvalía previamente extraída por ellos a los trabajadores , dijo el hombre. (Zelik 2010: 81-82)
---	---

- **Erlatibo pronominalizatua:** arestian ikusi dugun bezala, erlatibo jarraituak itzultzeko *lo que* bezalako konposatuak erabiltzen dira:

Taula 9 Perpaus pronominalizatu baten adibidea (ES)

Der Alte schien alles zu archivieren, was aus Papier war . (Zelik 2007: 152)	El viejo parecía archivar todo lo que era de papel . (Zelik 2010: 92)
---	--

4.2.2. Corpusetik azterketa semantikora

Analisiaren bigarren zati batean erlatibakuntzari loturiko **aspektu semantikoa** ere aztertu nahi genuen. Murrizgarri/ez-murrizgarri edo espezifikatibo/esplikatibo bereizketa tradizionalari eutsi diogu, gure corpuseko jatorrizko testuak kasu gehienetan bereizketa argia egitea ahalbidetzen duelako testuinguruaren eta izen ardatzaren arabera. Halere, egia da kasu batzuk ambiguoak direla, hots, bi interpretazioak onartzen dituztela. Ordain ez-erlatiboak «erlatiborik ez» etiketaz adierazi ditugun arren inolako azalpen semantikorik egin gabe, ohartu gara erlatiboa ezabatuagatik balio semantikoa, noski, nolabait mantendu behar dela. Hori, ordea, ikergai interesgarria dela iruditzen zaigu beste lan mota batzuetarako. Hortaz, honakoak dira aspektu semantikorako sortu ditugun laburdurak:

4.2.2.1.Jatorri-hizkuntza: alemana

- **E. M.:** erlatibo murrizgarria.
- **E. E. M.:** erlatibo ez-murrizgarria.
- **Anbigua:** bi interpretazioak eskaintzen dituen esaldia.

4.2.2.2.Xede-hizkuntza: euskara eta gaztelania

JTko izaera semantikoa mantendu duenentarako:

- **E. M. --> E. M.**
- **E. E. M. --> E. E. M.**

JTko ordain erlatiboa ordain ez-erlatibo batekin itzuli duenentarako:

- **E. M./E. E. M. --> erlatiborik ez**

JTko izaera semantiko aldatu duenentarako:

- **E. M. --> E. E. M.**
- **E. E. M. --> E. M.**

JTko izaera semantikoa mantendu bai, baina modulatu egin badu:

- **E. M. --> E. M. ezberdina**

JTko izaera semantikoa eta egitura aldatu dituenentarako:

- **E. M. --> E. E. M. ezberdina**
- **E. E. M. --> E. M. ezberdina**

JTko ordain erlatibo anbiguoaren izaera anbigua galdu denentarako:

- **Anbigua --> E. M./ E. E. M.**

JTko ordain erlatiboa anbigua ordain ez-erlatibo batekin itzuli duenentarako:

- **Anbigua/E. M./E. E. M --> erlatiborik ez**

5. AZTERKETA SINAKTIKO ETA SEMANTIKOAREN EMAITZAK

Atal honetan aurkeztuko ditugu azterketa sintaktiko eta semantikoak eman dituen emaitza nagusiak.

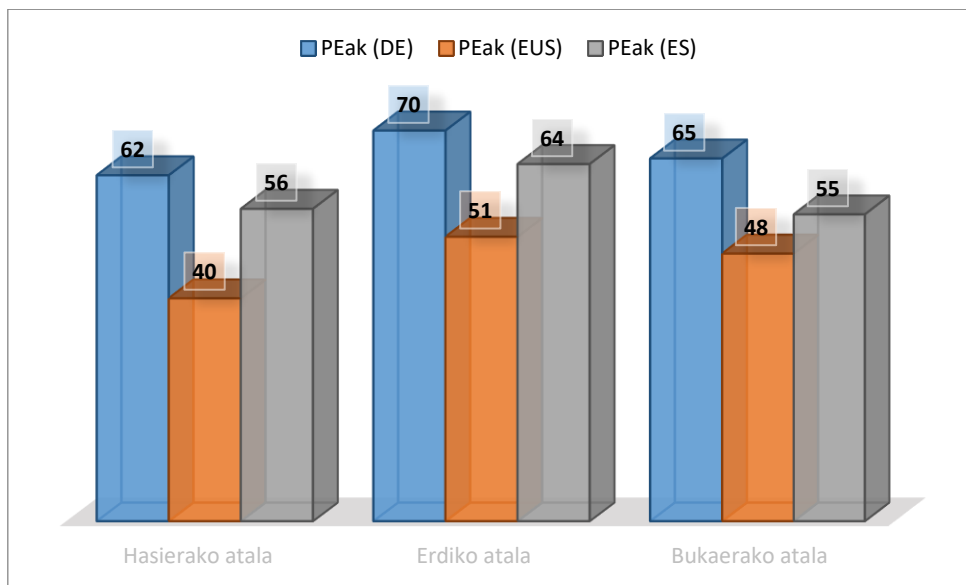
5.1. Azterketa sintaktikoa: erlatibakuntza

Honako taulak erakusten du itzultzaileak euskaraz erlatibatzeke joera nabarmen baxuagoa izan duela gaztelaniarekin alderatuta:

Taula 10 Erlatibakuntza sorburu- eta xede-hizkuntzetan

Erlatiboak	H. A.	E. A.	B. A.	Guztira
PEak (DE)	63	70	65	198
PEak (EUS)	41 (% 65)	51 (% 72,9)	49 (% 73,8)	141 (% 71,2)
PEak (ES)	59 (% 93,65)	64 (% 91,4)	55 (% 84,6)	178 (% 89,9)

Grafikoa 1 Erlatibakuntza sorburu- eta xede-hizkuntzetan

Gaztelaniaz, taulak erakusten duen bezala, hasierako eta erdiko ataletan jatorrizko % 90 inguru itzuli ditu erlatiboen bidez. Bukaerako atalean jaitsiera txiki bat izan du, baina ehunekoak altua da, halere. Euskaraz hasmentan izan du erlatibatzeke joerarik baxuena, baina

nahiko egonkorra izan da, halere. Behin erlatibatzeke maiztasuna ikusita, azter dezagun zein diren euskaraz erabili dituen ordain erlatiboak eta zer kopurutan:

Taula 11 Euskarazko ordain erlatiboak

ORDAIN ERLATIBOAK	H. A.	E. A.	B. A.	Guztira
-N erlatibo arrunta	20	25	24	69 (% 48,9)
-N erlatibo aposatua	11	8	5	24 (% 17)
-N erlatibodun aposizioa	3	2	2	7 (% 5)
Erlatibo jokatugabe arrunta	1	6	5	12 (% 8,5)
Erlatibo jokatugabe aposatua	4	2	2	8 (% 5,7)
ZEIN erlatiboa	1	0	5	6 (% 4,3)
NON erlatiboa	0	1	1	2 (% 1,4)
BAIT- erlatiboa	1	7	5	13 (% 9,2)
GUZTIRA	41 (% 29,3)	51 (% 36,4)	48 (% 34,3)	141

Taula 12 Euskarazko ordain erlatiboak izen ardatzarekiko

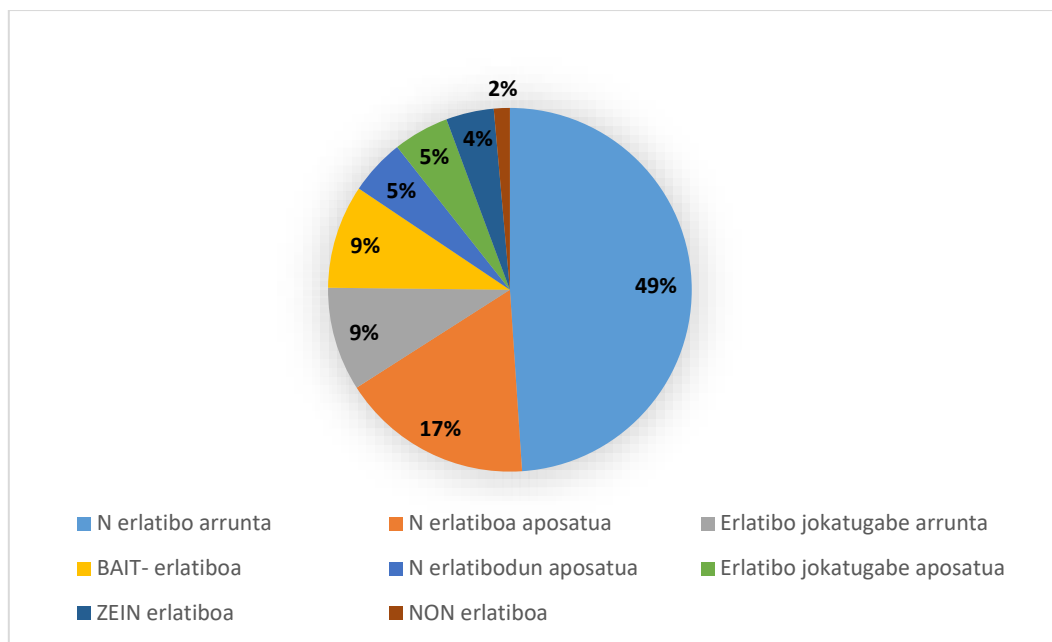
ORDAIN ERLATIBOAK	H. A.	E. A.	B. A.	Guztira
Izen ardatzaren ezkerrean	21	31	29	81 (% 57,5)
Izen ardatzaren eskuinean	20	20	20	60 (% 42,5)

Ikusi dugun bezala, forma erlatiborik erabiliena –N erlatibo arrunta da, 140 euskal ordain erlatiboetatik 69 kasutan erabili baitu, hots, kasuen ia erdian (% 49,3). Datu hori ez da harritzekoa, gramatikek eta adituek *arrunt* izena emateaz gain, erlatiborik ohikoena dela esaten dutelako. Erlatibo jokatugabeak ere maiz erabili ditu, ordain erlatiboen % 14,1 osatzen baitute.

Emaitza esanguratsu bat ZEIN/NON/BAIT- erlatiboen erabilera baxua da. ZEIN erlatiboen erabilera % 4,3koa da; ia denak, gainera, bukaerako atalean daude. Bi NON erlatibo bakarrik erabili ditu; erabilera benetan baxua, hortaz (% 1,4). BAIT- erlatiboak ere gutxitan erabili dituen arren, erabilera zertxobait altuago da (% 9,2). Jarraian egingo dugun azterketa semantikoak erakutsiko digu zein diren jatorrizko ez-murrizgarriak itzultzeko

erabili dituen egiturak. Hori interesgarria izango da, ZEIN/NON/BAIT- erlatiboak baitira, aditu batzuen ustez, ez-murrizgarriak sortzeko modu bakarrak. Haatik, taulak erakusten du aipatu erlatiboek % 15 bakarrik osatzen dutela, eta erlatibo ez-murrizgarrien ehunekoa, aldiz, handiagoa da (% 41,4).

Bigarren emaitza esanguratsua da bigarren ordain erlatibo erabiliena –N erlatibo aposatuena dela (% 17). Teorian ikusi dugun bezala, euskaraz erlatibakuntzan askotan erabiltzen den baliabidea da; haatik, joera orokorraz gain, baliteke itzultzailearen bereizgarria edo ezaugarri estilistikoa izatea. Adibidez, Sanchoren corpusean ehunekoa askoz ere baxuagoa da (% 6); nahiz eta jakinaren gainean gauden bestelako hizkuntza-pare batetik eta bestelako corpus batetik ateratako emaitza dela hori, Sanchoren kasuan erabilera-eskalan azken aurreko baliabidea izatea ez da gutxiesteko zerbait. Gainera, nahiz eta azterketan etiketa ezberdinak erabili ditugun, erlatibo aposatuen multzo berean sar daitezke honakook: -N erlatibo aposatuak, -N erlatibodun aposizioa eta erlatibo jokatu gabe aposatuak. Horiek guztiek % 27,7 osatzen dute, zeina ehuneko altuagoa den, hortaz. Gure ustez, maiztasun horren arrazoia estilistikoa izan liteke, balitekeelako erlatibo aposatuen erabileraren atzean jatorrizko informazio-hurrenkera mantentzeko ahalegina egotea. Izen ardatzaren eskuineko erlatiboak (erlatibo aposatuak + ZEIN/NON/BAIT- erlatiboak), azken finean, informazioa SHren era eta hurrenkera berean txertatzeko baliabidea izan daitezke, lehenik izen ardatza aurkezten baita eta gero horren inguruko atributibo gehigarria. Gainera, kontuan hartzekoa da, gure corpusean, izen ardatzaren eskuinean kokatzen diren erlatiboen kopurua (% 42,5) Sanchok bere corpusean ikusi zuena baino handiagoa dela (% 29), eta horien barruan zatirik handiena erlatibo aposatu guztiena dela (% 65); hortaz, itzultzaileak erlatiboa izen ardatzaren eskuinean kokatzeko arakoan gehienetan aposatuen bidez egin du ZEIN/NON erlatiboekiko duen ezkortasun orokorragatik.

Grafikoa 2 Ordain erlatiboak euskaraz

5.2. Azterketa sintaktikoa: erlatibakuntza-eza

Arestian aipatu dugun bezala, euskaraz erlatiboak mantentzeko joera baxuagoa izan bazuen, ordain ez-erlatiboak gehiagotan hautatu zituelako da hori, taula honek erakusten duen moduan:

Taula 13 Erlatibakuntza-eza sorburu- eta xede-hizkuntzetan

Erlatiboak	Hasierako atala	Erdiko atala	Bukaerako atala	Guztira
PEak (DE)	63	70	65	198
Erlatiborik ez (EUS)	21 (% 34,9)	19 (% 27,1)	17 (% 26,2)	57 (% 28,8)
Erlatiborik ez (ES)	4 (% 6,3)	6 (% 8,6)	10 (% 15,4)	20 (% 10,1)

Euskararen kasuan, esan genezake erlatiboa ezabatzeko joera berdintsua dela hiru ataletan, perpaus erlatiborik gabe emandako unitateen multzoak atal bakoitzaren heren bat osatzen duelako, gutxi gorabehera. Atalen arteko aldea ez dugu uste esanguratsua edo nahikoa denik atalen artean itzultzaileak jarrera ezberdina izan duela ondorioztatzeko. Halaber, gaztelaniaz, ordain ez-erlatiboak aukeratzeko joera zertxobait handiagoa izan den

arren bukaerako atalean, % 15,4ra igo baita besteetan baxuagoa den ordain ez-erlatiboen ehunekoa, esan genezake itzultzaileak joera konstantea izan duela ordain ez-erlatiboek dagokienez behinik behin, eta, itzulpenarekin aurrera egin ahala, ez dirudiela jatorrizko testuak eta bere joskerak itzal handiagoa izan dutenik itzultzailearengan.

Gaztelaniak erlatibakuntza mantentzeko joera handiagoa izatea bi arrazoiengatik gertatzen dela uste dugu. Alde batetik, gaztelania, marko teorikoan ikusi dugu bezala, karga erlatibo handiko hizkuntza delako eta, jatorrizko testuetako karga erlatiboa dena delakoa izanagatik, gaztelaniak beti nabarmen erlatibatzeke joera duelako. Hori ondorioztatu zuen Bigurik bere tesian (2015), izan ere, karga erlatibo baxuagoa zuten euskarazko jatorri-testuak itzultzean karga erlatiboaren ehunekoa ia denetan handitu zen nabarmen. Beste alde batetik, joera orokor hori gure corpus eta alemana-gaztelania hizkuntza-norabidera murriztuta, bi hizkuntzon arteko antzekotasun sintaktikoak garrantzi handia duela ikusi dugu. Nahiz eta JTko eta XTko erlatibatzaileak beti bat ez etorri (batzuetan jatorrizko izenordainek preposiziodun izenordainak eskatzen dituzte, edo jatorrizko preposiziodun izenordaina adberbio batekin ordezkatu da (*in der* → *donde*)), esanguratsuen ez da erlatibatzaile berak kasu beretan erabiltzea edo ez, baizik eta kontuan hartzea bi hizkuntzok, izen ardatzaren eskuinean erlatibatzen dutenek, baliabide erlatibo berak eta erlatibakuntza-joera ere antzekoa dutela (azken baieztapen hori beste azterketa batzuekin zehaztu beharko litzatekeen arren). Ondorioz, itzultzaileak jatorrizko egitura bera mantentzeko hautuak hautematen duenean, askotan egitura horri eusteko hautua egiten du, adibide honetan bezala:

Taula 14 Alemanaren eta gaztelaniaren antzekotasuna izenordainetan

Der Helikopter, mit dessen Hilfe nach boat people gesucht wird, (...) verschwindet in Richtung Südwesten. (Zelik 2007: 10)	Helikopteroa — boat people ari da bilatzen, (...) hegomendebalderantz desagertu da. (Zelik 2009: 5)	El helicóptero, con cuya ayuda buscan a los boat people, desaparece en dirección suroeste. (Zelik 2010: 6)
---	--	---

5.2.1. Euskarazko ordain ez-erlatiboak

Beha ditzagun zein diren erabili dituen ordain ez-erlatiboak eta zenbateko maiztasunez.

Taula 15 Ordain ez-erlatiboak euskaraz

ORDAIN EZ-ERLATIBOAK (EUS)		GUZTIRA
Parataxia	Alborakuntza	15
	Marra luzeak	9
	Emendiozko juntadura	3
	Aurkaritzako juntadura	1
		28 (% 49,1)
Hipotaxia	Kontzesiozko perpausa	5
	Helburuzko perpausa	1
	Denborazko perpausa	1
	Bestelako egitura hipotaktikoa	2
		9 (% 15,8)
Sinplifikatzea	Izenondoa	3
	Izenlaguna	3
	Aditz izena	3
	Aposizioa	2
	Sustantiboa	2
	Gerundioa	1
	Ezabaketa	1
	Bestelako egitura	5
		20 (% 35,1)

Taulak erakusten duen bezala, euskaraz gehien erabili duen baliabide ez-erlatiboa **parataxia** da (% 49,1), Sanchoren corpusean baino zertxobait baxuagoa (% 64). Gainera, parataxiaren barruan, alborakuntza bidezko esaldiak dira gehien erabiltzen dituenak

(% 53,6), eten ortografiko eta erreferentzia anaforiko baten bidez. Oso baliabide erabilgarria da testuinguru guztietan erabil daitekeelako, adibide honetan ikus daitekeen bezala:

Taula 16 Euskarazko alborakuntzaren adibidea

<p>Die Alliierten belegen ihn nach dem Zweiten Weltkrieg mit Lehrverbot, was seinem Einfluss auf zahllose Studentengenerationen allerdings keinen Abbruch tut. (Zelik 2007: 134)</p>	<p>Aliatuek katedra-debekuaren azpian isilarazi nahi izan zuten Bigarren Mundu Gerraren ondoren; horrek, alabaina, ez zuen batere eten hark ikasle-belaunaldi asko eta askorengan izandako eragina. (Zelik 2009: 61)</p>
---	---

Ez da gutxiestekoa, jakina, marra luzeen erabilera, parataxiaren baitan % 34,5 osatzen baitu. Marra horien erabilera itzultzailearen estiloaren ezaugarrietako bat dela esan genezake, jatorrizkoan erabiltzen ez diren marrak txertatu dituelako berak. Baliabide horrek, arestian erlatibo aposatuekin ikusi dugun bezala (5.1. atalean), informazio-hurrenkera modu berean emateko aukera eskaintzen du, baina, batzuen ustez, irakurterraztasunaren kaltetan. Jarraian ikusiko dugun adibidean, *Der Helikopter* izen ardatzaren baitan eraikitako perpaus erlatiboa erlatibo edo alborakuntzaren bitartez lotu baino, nahiago izan du marra luzeak erabiltzea:

Taula 17 Euskarazko marra luzeen adibidea

<p>Der Helikopter, mit dessen Hilfe nach boat people gesucht wird, nach illegalen Einwanderern, die man von der Küste fernzuhalten versucht, verschwindet in Richtung Südwesten. (Zelik 2007: 10)</p>	<p>Helikopteroa —boat people ari da bilatzen, kostatik urrun mantentzen saiatzen diren legez kanpoko etorkinak— hegomendebalerantz desagertu da. (Zelik 2009: 5)</p>
--	---

Ez da kasualitatea marra luzeak erabili dituen kasu guztiak erlatibo ez-murrizgarriak izatea, erabilitako 10 kasuetatik bakarra baita jatorriz murrizgarria. Honek lotura zuzena du ZEIN erlatiboen erabilera baxuarekin. Ez-murrizgarri horiek ZEIN izenordain erlatiboarekin arazorik gabe itzuli daitezkeen kasuak diren arren, bestelako egitura konplexuagoa erabiltzea erabaki du, marra luzeen bidezko parataxia, esaterako. Baliabide hori, gainera, gaztelaniazko

bertsiora ere iritsi da euskararen zubi-funtzio horren ondorioz. Bitan bakarrik egin duen arren, interesgarria dela uste dugu, gaztelaniaz bestelako erlatibo bat egin zezakeelako:

Taula 18 Euskarazko marra luzeen lerradura gaztelaniara

<p>Zubieta, der endlich gesund zu sein scheint, seit 36 Stunden kein Fieber mehr hatte, lotst mich Richtung Córdoba, dann weiter nach Süden. (Zelik 2007: 282)</p>	<p>Zubietak —azkenik, osaturik dirudi; azkeneko orduotan ez du sukar 36 gehiagorik izan— Kordobarako noranzkoan gidarazidit, gero jarraian hegorantz. (Zelik 2009: 127)</p>	<p>Zubieta —por fin parece estar recuperado, en las últimas 36 horas no ha tenido más ataques de fiebre— me indica la dirección a Córdoba, y a continuación hacia el sur. (Zelik 2010: 169)</p>
---	--	--

Bestalde, taulak erakusten duen moduan, ez da ohikoa izan jatorrizko PEa **hipotaxiarekin** ordezkatzea, oso gutxitan (% 15,8) erabaki baitu halakoak erabiltzea. Horren zioa zera izan daiteke, perpaus erlatiboak oro har duten funtzio semantiko atributiboak bat ez egitea mendeko perpausak izan dezaketenarekin. Parataxiak ez du haatik inolako berezko esanahirik, eta oro har egitura erlatibo ororen truke erabil daitekeela esan genezake. Hipotaxiaren baitan kontzesiozko perpausak gehiagotan erabili zituen arren, gure corpusa txikiegia da ondorioztatzeko hori dela oro har gehiagotan erabiltzen dena. Corpus handiago baten analisia egin beharko litzateke hipotaxiaren baitako ondorio xeheagoak lortzeko.

Simplifikatzearen baitan ez dago gailentzen den teknika bakar bat, ordain mota anitz egon arren bakoitza gutxitan erabili baitu. Haatik, orotara ordain ez-erlatiboen herena (% 35,1) izatea ez da gutxieteko zerbait, erakusten baitu itzultzaileak maiz erabili duen teknika multzoa dela. Hona hemen adibide bat:

Taula 19 Euskarazko simplifikatzearen adibidea

<p>Die Schüsse, die ich pfeifen höre, bleiben unwirklich... (Zelik 2007: 123)</p>	<p>Tiroen ziztu hotsak irrealak begitandu zaizkit,... (Zelik 2009: 56)</p>
--	---

5.2.2. Gaztelaniazko ordain ez-erlatiboak

Ikus ditzagun, orain, gaztelaniazko ordain ez-erlatiboak kopurutan:

Taula 20 Ordain ez-erlatiboak gaztelaniaz

ORDAIN EZ-ERLATIBOAK (ES)		GUZTIRA
Parataxia	Alborakuntza	2
	Marra luzeak	2
	Aurkaritzako juntadura	1
		5 (% 25)
Hipotaxia	Kausazko perpausa	2
	Denborazko perpausa	1
	Bestelako egitura hipotaktikoa	1
		4 (% 20)
Sinplifikatzea	Preposizio sintagma	4
	Izenondoa	4
	Sustantiboa	2
	Gerundioa	1
		11 (% 55)

Gaztelaniari dagokionez, ez dago hainbesteko aniztasunik teknika bakoitzaren baitan. **Parataxia** eta **hipotaxia** gutxitan erabili zituen, eta nagusiki erabili zuen teknika ez-erlatiboa **sinplifikatzea** izan zen. Bakoitzaren baitan ez dago gailentzen den teknirik, baina aipagarria da batzuetan jatorrizko erlatiboa sinplifikatzeko preposizio sintagmak eta izenondoak erabili dituela, eta halako esaldiak sortu dituela:

Taula 21 Preposizio sintagmaren bidezko sinplifikatzea (ES)

...das Foto eines vielleicht 27 Jahre alten Mannes, der sich vor einer Mauer hatte abbilden lassen , einer kahlen, hohen Betonmauer. (Zelik 2007: 280)	...la fotografía de un hombre de aproximadamente 27 años con un muro a sus espaldas , un muro de hormigón alto y desnudo. (Zelik 2009: 167)
---	--

Hasmentan genuen hipotesietako batera bueltatuz, hau da, euskarazko bertsioko ez-erlatiboek nolabaiteko eraginik izan duten ikusteko, argi utzi behar dugu euskararen zubi-

izaerak izan duen eragina baxua dela, erlatibakuntzari dagokionez behinik behin. Egia da gaztelaniazko ordain ez-erlatibo batzuek euskaraz ere ordain ez-erlatiboak dituztela (18. taula kasu), baina hori ez da inolaz ere beti gertatu, gaztelaniazko 22 ordain ez-erlatiboetatik 9 kasutan euskaraz erlatibatzea hautatu baitu. Hona hemen adibide bat:

Taula 22 Euskaraz ordain erlatiboa eta gaztelaniaz ordain ez-erlatiboa

Auf dem Wasser, das überschaubar wirkt , noch schmäler als im August, sind auch ein paar Segelboote zu sehen. (Zelik 2007: 286)	Begien helmenean diren uretan, abuztuan baino gutxiago, ikusgai dira belaontzi batzuk. (Zelik 2009: 129)	En las aguas al alcance de la vista , en menor medida que en agosto, aún se ven algunos veleros. (Zelik 2010: 171)
--	---	---

Kasu bakan batzuetan, noski, argi ikusten da euskaraz erabili duen prozedura ez-erlatibo bera erabili duela gaztelaniaz ere. Arrazoi ezberdinak egon daitezke horretarako: euskarazko bertsioetik abiatu delako edo, besterik gabe, gustuko duen edo funtzionatzen duen baliokidea topatu duelako eta gaztelaniaz ere berdina erabili duelako:

Taula 23 Sinplifikatzearen lerradura gaztelaniara

Auf dem Deck, das ganz weiß ist und in der Sonne leuchtet ,... (Zelik 2007: 284)	Ontzi gainean, dena zuri-zuri eta eguzkitan dirdai ,... (Zelik, 2009: 128)	En la cubierta, completamente blanca y reluciente al sol , hay un hombre. (Zelik, 2010: 170)
---	---	---

5.3. Azterketa semantikoa

Analisi semantikoak emandako emaitza orokorrak aztertuko ditugu zati honetan. Jatorrizko testuko analisi semantikoan 102 perpaus murrizgarri eta 82 ez-murrizgarri identifikatu genituen. Interpretazio bikoitza duten 14 perpaus erlatibo ere atzeman ditugu *ambiguo* izenpean. Honako taulok erakusten dute zein izan den bi erlatibo nagusien aurrean izandako jarrera:

Taula 24 Ez-murrizgarrien eta murrizgarrien itzulpena

Murrizgarriak	EUS	ES	Ez-murrizgarriak	EUS	ES
E. M. → E. M.	83 (% 81,4)	91 (% 89,2)	E. E. M. → E. E. M.	32 (% 39,0)	56 (% 68,3)
E. M. → erlatiborik ez	18 (% 17,6)	6 (% 5,9)	E. E. M. → erlatiborik ez	36 (% 43,9)	15 (% 18,3)
E. M. → E. E. M.	1 (% 0,9)	5 (% 4,9)	E. E. M. → E. M.	13 (% 15,6)	11 (% 13,4)

Ikusten denez, bai euskaraz bai gaztelaniaz, erlatibakuntza bere horretan mantentzeko joera handiagoa da jatorrizkoa murrizgarria denean (EUS: % 81,4, ES: % 89,2), jatorrizkoa ez-murrizgarria denean baino (EUS: % 39,0, ES: % 68,3). Euskaraz, izan ere, JTko PE ez-murrizgarrien % 43,9 itzuli dira ordain ez-erlatiboekin. Gaztelaniaz, aldiz, erlatibakuntzaren aldeko marko horren pean, baxua da ez-murrizgarriak ezabatzeko ehunekoa (% 18,3) eta are baxuagoa murrizgarrien kasuan (% 4,9). Euskararen kasuan ezbairik gabe ondorioztatu dezakeguna zera da: erlatibo ez-murrizgarriak itzulpen-arazo bat suposa dezaketela itzultzailearentzat; horregatik, nahiago du batzuetan horiek ez itzultzea (% 43,9), murrizgarri izaera ematea (% 15,6) edo egitura *korapilatsu* bat erabili beharrean (*zeinarekin, zeinaren bitartez...*), modulatzeari. Modulatzeari mezuaren forma aldatzea da, aldaketa semantiko edo ikuspuntu-aldaketa baten bitartez (Hurtado 2001: 270). Hori da, hain zuzen, emaitzetan islatu nahi genuen beste kontu bat, «E. E. M. --> E. E. M. ezberdina» etiketak eman baitu fruiturik. Honakoa dugu modulazioaren adibide bat:

Taula 25 Modulazioaren adibidea

<p>...das Foto eines vielleicht 27 Jahre alten Mannes, der sich vor einer Mauer hatte abbilden lassen, einer kahlen, hohen Betonmauer. (Zelik 2007: 280)</p>	<p>...gutxi gorabehera urteko 27 gizon baten argazkia zen, hormigoizko murru soil eta garai baten aurrean ateratakoa. (Zelik 2009: 126)</p>
---	--

Argi dago, kasu hauetan, modulazioaren eta xede-hizkuntzaren erlatibagarritasunera egokitzeko prozedura ohikoaren artean ezberdintasuna oso fina izan daitekeela, eta corpus sakonago batean aztertu beharreko gaia dela; halere, ez dugu uste Mataukoren joera isolatua denik, ez-murrizgarrien aurrean askok duten jarrera baizik.

Taulek erakusten duten beste datu esanguratsua da jatorrizko izaera semantikoa aldatzeko joera ez-murrizgarrien kasuan gertatu dela bereziki: euskaraz (% 15,6) eta gaztelaniaz (% 13,4). Ehuneko antzekoa izateak honako hipotesira eraman gaitzake: euskarazkoan egindako aldaketa semantikoa gaztelaniazkoa pasa da. Corpora xehe behatzearekoan ikus dezakegu 11 perpaustik kasu batean bakarrik dela tarteko euskarazko bertsioa ez-murrizgarria, bi kasutan ez zituela euskaraz erlatibatu, eta 11 esalditatik 8 kasutan egin zuela E. E. M. --> E. M. eraldaketa ere euskaraz. Azken hori adibide honetan ikus dezakegu:

Taula 26 E. E. M. --> E. M. eraldaketaren adibidea

<p>Der Nieselregen, der mir ins Gesicht fällt, wird nach Braunkohlenbriketts schmekken. (Zelik 2007: 287)</p>	<p>Aurpegira jausiko zaidan langarrak ikatz arrezko adreiluen zaporea izango du (Zelik 2009: 129)</p>	<p>La llovizna que me caerá al rostro tendrá el sabor de briquetas de carbón pardo... (Zelik 2010: 172)</p>
--	--	--

Nahiz eta hasmentan, gaztelaniaren komaren arauari jarraiki eta –N erlatibo arruntei egozten dieten balio murrizgarriagatik, halako guztiak murrizgarriak direla pentsatu dugun, kasu bakan batzuetan bakarrik balio hori ez dutela ikusi dugu. Ondorengo trinomioetan, adibidez, testuinguruak argi utzi digu gaztelaniakoek balio ez-murrizgarria dutela, komarik ez izan arren.

Taula 27 Komarik ez duten PE ez-murrizgarrien adibideak (ES)

Mein Blick fällt auf die Frau, die gleichzeitig Montserrat und Rabbee ist und an der ich sehr hänge (Zelik 2007: 123)	Emakumeari begiratu diot, aldi berean Montserrat eta Rabbee baita eta atxikitasun handia baitiot. (Zelik 2009: 56)	Reposo la mirada en la mujer que es al mismo tiempo Montserrat y Rabbee y a la que tengo mucho cariño. (Zelik 2010: 74)
...eigneten sich die marginale Sprache wieder an, die von den Großeltern zu Hause noch geredet wurde. (Zelik 2007: 35)	berriro berenganatu zuten bazter hizkuntza, aitonamonek oraindik etxean hitz egina baina landugabe eta larrekotzat joa. (Zelik 2009: 16)	volvieron a hacer suya la lengua marginal que todavía hablaban los mayores en casa pero era considerada como de ámbito rural y no cultivada; (Zelik 2010: 16)

Azken finean, izen ardatza bakarra da, jada ongi definiturikoa, eta nahiz eta ahozkoan beharbada geldiunerik ez egin, Atleták 2.1.2.1. atalean aipatzen duen salbuespena izan liteke kasu horietan gertatzen dena. Euskaraz ere, salbuespenaren ildo beretik, identifikatu dugu esaldi pare bat, zeinetan –N erlatibo arrunten funtzioa ez den murriztea edo identifikatzea, azaltzea baizik:

Taula 28 -N erlatibo arrunt ez-murrizgarri baten adibidea

Es ist seltsam, denke ich, er verschwindet wie Corto Maltés, der Vagabund, dessen Spuren sich auf dem Meer verlieren. (Zelik 2007: 285)	Bitxia da, pentsatu dut, Corto Maltes bezala desagertzen ari da, lorratzak itsasoan galduz doan alderraia bezala. (Zelik 2009: 128)
--	--

Adibide horiek erakusten digutena zera da, erlatibo baten balio semantikoa zehazterako orduan, testuinguruak irizpide formal edo sintaktikoak baino pisu handiagoa duela irakurlearen gogoan gaztelaniazko ortografiaren araberako bereizketak baino eta, halaber, euskaraz –N erlatibo arrunten bidez ere sortzen direla ez-murrizgarriak.

Baina, noski, xede-testuetan ez-murrizgarriak ezabatzeko jarrera ezberdina izan duela ikusi dugu, euskaraz ez-murrizgarriak ezabatzea erabaki duen kasu guztietan (% 45,1) ez duelako, gero, gaztelaniaz berdin egin (% 18,3). Emaitza ez da, noski, ausazkoa eta inolaz

ere euskarak duen karga erlatibo baxuagoa aitzakiatzat hartuta argumentatu daitekeena; gure ustez, erlatibo ez-murrizgarriak ezabatzearen atzean argi eta garbi ez-murrizgarriak diren ZEIN/NON erlatiboak ez erabili nahi izatea dago. Horregatik sortu zituen parataxi bidezko halako alternatibak:

Taula 29 PE ez-murrizgarritik alborakuntzara

Die Schotterpiste knirscht leise, als wir am nächsten Tag auf die alte Mühle von Katharinas Vater zurollen, in der er seit bald zehn Jahren wohnt. (Zelik 2007: 16)	Legarrezko pistak karraska egin du leun, hurrengo egunean autoz Katharinaren aitaren errota zaharrera inguratu garenean; laster hamar urte egingo ditu han bizi dela. (Zelik 2009: 8)	La pista de grava cruje levemente cuando al día siguiente rodamos hacia el viejo molino del padre de Katharina, donde vive desde hará pronto diez años. (Zelik 2010: 9)
--	--	--

5.3.1. Ez-murrizgarrien euskararako itzulpena

JTko ez-murrizgarri asko euskarazko ordain ez-erlatiboekin ordezkatu dituela ikusi dugu. Baina nola erlatibatu ditu mantenduriko PE ez-murrizgarriak, ZEIN/NON/BAIT- erlatiboak gutxitan erabili baditu? Hemen dago erantzuna:

Taula 30 Ez-murrizgarriak ez-murrizgarriekin itzultzean erabilitako PEak (EUS)

E. E. M → E. E. M.	Guztira
-N erlatibo arruntak	2
Erlatibo aposatuak (-N erlatibo aposatuak, -N erlatibodun aposizioak, erlatibo jokatuagabe aposatuak)	16
ZEIN erlatiboa	6
NON erlatiboa	1
BAIT- erlatiboa	7

Mataukoren baliabide ohikoa zera da, zentzu ez-murrizgarri edo esplikatiboa lortzea izen ardatzaren ostean aposatuz erlatiboa, gehienetan -N erlatibo aposatuen bidez (1 eta 2) eta batzuetan egitura bereko erlatibo jokatuagabe aposatuen bidez (3).

Taula 31 -N erlatibo aposatuena eta erlatibo jokatuagabe aposatuena bidezko PE ez-murrizgarriak

(1) Wir schlendern die Altstadt hinunter, die immer noch hergerichtet aussieht , immer noch wie ein musealer Erlebnispark, immer noch auf kiffende, englischsprachige Rucksacktouristen ausgerichtet,... (Zelik 2007: 283)	Kalez kale gabiltza alde zaharrea behera, betiere moldatua ematen duena , betiere museo antzeko erakustoki bat bezala, betiere motxiladun turista ingeles-hiztun kif zaleak lerroan,... (Zelik 2009: 127)
(2) ...die Spuren zweier Spaziergänger, die sich in Schlangenlinien auf jenem schmalen Streifen Strand zu halten versucht haben ,... (Zelik 2007: 127-128)	bi ibiltariren oinatzak, sigi-saga hondartza zerrenda estu hartan gelditzen saiatu direnak : (Zelik 2009: 58)
(3) ...eigneten sich die marginale Sprache wieder an, die von den Großeltern zu Hause noch geredet wurde . (Zelik 2007: 35)	...berrito berenganatu zuten bazter hizkuntza, aitona-amonek oraindik etxean hitz egina baina landugabe eta larrekotzat joa ; (Zelik 2009: 16)

Bestalde, esaldi oso bati erreferentzia egiten dioten -N erlatibo aposatu ez-murrizgarrien erabilera ere ikusi dugu, aditu batzuek zuzena ez dela uste duten arren:

Politikaz hitz egiten genuenetan, garai hartan saihestezina zena, eta Nikaraguako iraultzaz eztabaidatzean,... (Zelik 2009: 11)

Hortaz, -N erlatibo aposatuak eta erlatibo aposatuak oro har, murrizgarritzat hartuko lituzkete askok, -N erlatibo arruntetik datozelako. Haatik, corpusak erakusten du oro aposatuak ez-murrizgarriak ere txertatzeko baliabie ohikoa direla, eta testuinguruak ez duela ahalbidetzen irakurleak esanahi murrizgarria jasotzea. Ez bakarrik izen ardatza jada identifikatua eta mugatua dagoenetan —*alde zaharra* (1) eta *bazter hizkuntza* (3) bat eta bakarra dira—, baita hala ez den kasuetan ere (2).

5.3.2. Anbiguotasuna

Eta, azkenik, alemanezko PE batzuek izan dezaketen anbiguotasunean zentratuko gara, gure corpusean atzeman baititugu bakan batzuk (14). Horien aurrean itzultzaileak

interpretazioetako bati eutsi eta izaera murrizgarri edo ez-murrizgarria eman die orokorrean, baina kasu batzuetan ordain ez-erlatiboekin ordezkatu ditu. Honako taula honek biltzen du 14 perpau horiekin gertatu dena:

Taula 32 Jatorrizko PE anbiguoen itzulpena

Anbiguoak	EUS	ES
Anbigua → E. M.	5	4
Anbigua → E. E. M.	5	10
Anbigua → erlatiborik ez	4	0

Jarraian datorrena alemanezko esaldi anbiguoak azaltzeko erabiltzen den perpauaren oso antzekoa da. Kasu honetan, perpau murrizgarria sortzea erabaki du bi XHetan:

Taula 33 PE anbiguoen itzulpena: XHetan PEa murrizgarri bihurtzea

Ein Junge, der neben der Parkbank spielt , erzählt, dass er im Winter mit zwei anderen Kindern allein in der Ortschaft sei. (Zelik 2007: 37)	Parkeko bankuaren ondoan jolasten ari den mutil batek dio neguan beste bi hurrekin bakarrik egoten dela herrixkan. (Zelik 2009: 17)	Un chaval que está jugando junto al banco del parque nos explica que en invierno está solo en el pueblo con otros dos niños. (Zelik 2010: 21)
---	--	--

Hurrengo taulako adibidean euskaraz ordain ez-erlatiboa hautatu du, eta gaztelaniaz, PE ez-murrizgarria.

Taula 34 PE anbiguoen itzulpena: ordain ez-erlatiboa (eus) eta erlatibo ez-murrizgarria (es)

Backpacker, die sich für Aussteiger halten , aber in Wirklichkeit nur als neoliberale Vorhut des Pauschalismus unterwegs sind. (Zelik 2007: 12)	Motxileroak, progreustekoak , baina egiaz agentziaturismoaren aurrendari talde neoliberalak baino ez dituk. (Zelik 2009: 6)	Mochileros, que se creen progres , pero que en realidad no son otra cosa que la avanzadilla neoliberal del turismo organizado (Zelik 2010: 6-7)
--	--	--

6. ONDORIOAK

Buruturiko analisi sintaktiko-semantikoak, lehenik eta behin, frogatu du *Lagun armatua* itzulpenean, itzultzaileak euskaraz erlatibatzeke joera nahiko altua izan duela, hots, jatorriz euskaraz idatziriko testuetan erabili ohi dena baino altuagoa eta itzulpenetan orokorrean izaten denaren antzekoa. Hori, noski, Bigurik ezberdinduriko bi kanon erlatiboen baitan kokatzen da, itzulpenetako erlatibazio-tasa altuagoa baita oro har. Euskarazko erlatibakuntza % 71,2koa izan da XTan, eta ordain ez-erlatiboen kopurua, hortaz, % 28,8koa. Sanchoren datuak ere antzekoak direnez (% 68 vs. % 32), esan genezake euskarazko itzulpen honen erlatibakuntza-tasa itzulpen baterako ohikoa dela. Gaztelaniaz erlatibazioa nabarmen altuagoa izan dela ikusi dugu (% 89,9), berez hizkuntza erromaniko horrek daukan karga erlatibo altuagatik, zeina Biguriren corpusak jada ondorioztatu zuen, eta alemana eta gaztelaniak dauzkaten erlatibatzaile antzekoengatik, zeinek testuinguru morfologikoan erabilera berdina ez baituten arren, egitura berdinen erabilera baitakarten.

Bigarrenik, Matauko itzultzaileak ZEIN/NON erlatiboekiko mesfidantza izan duela esan genezake, oso gutxitan egin baitu horiek erabiltzeko hautua. Horrek are gehiago indartzen du Bigurik bere tesian (2016) aipatzen duena: XX. mende hasierako garbizalekeriaren eta *antizeiñismoaren* ondorioz, idazle eta itzultzaile askoren artean ZEIN/NON erlatiboen aurkako jarrerak dirau —kotzienteki zein inkontzienteki—, eta egozten zaien erdal jatorria aitzakiatzat hartuta euskal literaturan izan duen tradizio luzeari muzin egiten zaio, baita erlatibo mota horren oparotasunari ere. Harritzekoa da ZEIN/NON erlatiboek josten duten itzulpen-kanon estilistikoa, Bigurik sortze-kanon horren paralelotzat identifikatzen duena, ez dela gure corpusean gertatu, itzulpenek oro har duten ZEIN/NON karga handiagoa ez delako gure corpusean hauteman.

Hirugarrenik, ZEIN/NON erlatiboak asko ez erabiltzeagatik, ikusi dugu -N erlatibo arruntak eta erlatibo aposatuak (forma guztietan: -N erlatibo aposatuak, -N erlatibodun aposizioak, gibeleratuak eta erlatibo jokatuagabe aposatua) erabiltzeko joera izan duela bereziki. Aposatuen erabilera, gainera, Sanchok atzeman zuena baino askoz ere handiagoa dela ikusi dugu eta, hortaz, izen ardatzaren eskuinean kokatzen diren perpaus erlatiboen kopurua handia dela esan genezake. Horregatik, erlatibo aposatuen kopuru altua itzultzailearen ezaugarri estilistikotzat hartu dugu, jatorrizko informazio-hurrenkera mantentzeko ahaleginaren isla direlako, eta perpaus ez-murrizgarriak emateko bere itzulbide

nagusia. Halako aposatuak (-N erlatibo arruntetik abiatuak barne) aditu batzuek zuzentzat joko ez lituzketen eran erabili ditu batzuetan, hots, zalantza edo anbiguotasunik gabeko izaera ez-murrizgarria emateko. Gure corpusak, zentzu horretan, erlatibo aposatuek funtzio ez-murrizgarria izan dezaketela frogatzen du, teoriaren ingurumarietatik haratago, itzulpena bezalako testuinguru erreal batean erabili direlako eta jatorrizko zentzu ez-murrizgarria transmititu dutelako. Aposatuen eta izaera ez-murrizgarriaren arteko loturaren inguruan ikerketa sakonagoa egin behar dela aitortzen dugu, hala ere.

Laugarrenik, ordain ez-erlatiboek dagokienez, euskaraz maiz jo du baliabide horietara, eta gehienbat egitura paraktikoetara, hipotaxiaren eta sinplifikatzearen gainetik. Erabilera horren atzean, batetik, euskarak inguruko atzerriko hizkuntzekin alderatuta duen erlatikauntza-tasa baxuagoa dugu; bigarrenik, ZEIN erlatiboak ez erabiltzeko nahia; eta, hirugarrenik, ez-murrizgarriek duten kanpo-izaera; ez-murrizgarrien kanpo-izaerak bai semantikoki bai fonologikoki perpaus nagusitik urruntzen dituzenez, horrek erlatibazioa marra luzeekin eta alborakuntzarekin ordezkatzeko ahalbidetzen du. Gaztelaniaz, ordea, ordain ez-erlatiboak gutxitan erabili ditu, eta sinplifikatzearen alde egin du, gainera.

Bosgarrenik, aspektu semantikoari heldurik, ikusi dugu, euskaraz, jatorrizko erlatibo ez-murrizgarriak ordain ez-erlatiboekin ordezkatzeko joera handiagoa dela bai murrizgarriekin alderatuta bai gaztelaniarekin alderatuta. Ez-murrizgarriak askotan ordain ez-erlatiboekin ordezkatzeko ZEIN/NON erlatiboekin erabilera baxuarekin lotu behar dugu. Gainera, kontuan hartzekoa da ezabatzeaz gain, batzuetan, nahiago izan duela murrizgarri bihurtzea edota modulazioaren bidez eraldatzea; hori, noski, gaztelaniara ere lerratu da batzuetan. Gaztelania bezalako hizkuntza normalizatuak PE murrizgarri eta ez-murrizgarriak sortzeko era normalizatu izanagatik, ikusi dugu ez-murrizgarriak ordain ez-erlatiboekin itzultzeko joera handiagoa dela murrizgarriekin baino. Hori, noski, alemana-gaztelania corpus handiago batekin erkatu beharko litzateke, ondorioztatzeko Mataukoren hautu pertsonalen ondorioa izan den ala oro har gaztelaniarako itzulpenetan ikus dezakegun fenomeno den. Halaber, ikusi dugu murrizgarrien eta ez-murrizgarrien arteko bereizketa ortografikoa ez dela beti argia gaztelanian, identifikatu baititugu koma ez erabili arren ez-murrizgarriak direnak. Euskaraz, aldi berean, -N erlatibo arruntak ere ez-murrizgarritasunerako giltza izan daitezkeela ikusi dugu. -N erlatibo arruntan erabilera ez-murrizgarriaren inguruko ikerketa gehiago behar dira, halere. Eta, semantikarekin bukatzeko, jatorrizkoan bereizketa dual

horretan sartzen ez diren esaldi anbiguen aurrean bata ala bestea aukeratzeko hautua egin duela ikusi dugu, kontzienteki edo inkontzienteki.

Hortaz, euskarak, zubi-hizkuntza izanik, oro har eragin txikia izan duela ikusi dugu erlatibakuntzan orokorrean eta ez-erlatibakuntzan zehazki. Gaztelaniaren izaera ez-gutxitu eta normalizatuaren ondorioz, haren kanon estilistiko-sintaktikoa finkatua dago literaturan eta itzultzaileen gogoetan; hartaz, euskaratik pasa arren eta hainbat egitura imitazioz sortu dituen arren bigarren xede-hizkuntzan, bi karga erlatiboak ezberdindu ditu itzultzaileak; oro har hizkuntza bakoitzean modu ezberdin batean aritu da, alegia. Hala eta guztiz ere, maila sintaktikoa alde batera utzirik, lerradura semantikoa gertatu dela ikusi dugu, jatorrizkoan ez-murrizgarriak ziren perpaus batzuk murrizgarri bihurtu zituelako euskaraz eta, ondorioz, baita gaztelaniaz ere.

Bukatzeko, buruturiko azterketa sintaktiko-semantikoak, trinomio gutxiko corpusa izanagatik oinarrian, itzultzaile berak alemana-euskara eta alemana-gaztelania itzulpen-norabidean izandako joera espezifikoa zein den ikusteko balio izan du. Azterketa puntu askotan sakondu eta hobetu daitekeen arren, eta murrizgarri eta ez-murrizgarrien bereizketaren eta interpretazioaren inguruko ikerketan lan handia dagoen arren egiteke, perpaus erlatiboen garrantzi sintaktiko, semantiko eta estilistikoa ikusarazteko baliagarria izan dela uste dugu. Gainera, beste itzulpen-testuinguruetarako ere erabil liteke, ikergai konplexu, korapilatsu eta polemiko honen bidean argibiderantz hurbiltzen joateko.

ERREFERENTZIA BIBLIOGRAFIKOAK

- Aletá, E. (1990). *Estudios sobre las oraciones de relativo*. Zaragoza: Prensas Universitarias de Zaragoza.
- Biguri, K. (1994). «Erdarazko elatiboen itzulpenaz» in *Senez* 15: 37-71.
<https://eizie.eus/eu/argitalpenak/senez/19940901/biguri>. Azken kontsulta data: 2019-04-23.
- (2016): *Euskararen eta gaztelaniaren arteko itzulpenaren estilista konparatu baterako materialak: perpaus erlatibo esplikatiboak euskaratik gaztelaniara eginiko literatura-itzulpenetan*. D.t. argitaragabea.
- Capitán Swing (2019). «Raul Zelik». <https://capitanswing.com/autores/zelik-raul/>. Azken kontsulta data: 2019-5-26.
- Castell, A. (2002). *Gramática de la lengua alemana*. 4. ed. Madril: Editorial Idiomas.
- Engel, U. (1994). *Syntax der deutschen Gegenwartssprache*. Berlin: Erich Schmidt.
- (2004). *Deutsche Grammatik*. Munich: Iudicium.
- Eroms, H. W. (2000). *Syntax der deutschen Sprache*. Berlin/New York: Walter de Gruyter.
- Euskaltzaindia (1999). *Euskal Gramatika Lehen Urratsak V (Mendeko perpausak-1: osagarriak, erlatiboak, konparaziozkoak, ondoriozkoak)*. Bilbo: Euskaltzaindia.
- Garzia, J. (1997). *Joskera lantegi*. Oñati: HAEE-IVAP.
- Hurtado, A. (2001). *Traducción y traductología. Introducción a la traductología*. Madrid: Cátedra.
- Institut für Deutsche Sprache (1997). *Grammatik der deutschen Sprache*. Vol. III. Berlin/New York: Walter de Gruyter.
- Mikame, H. (1998). «Relativsätze aus textpragmatischer Sicht» in Donhauser K. eta Eichinger L.M. (ed.). *Deutsche Grammatik – Thema in Variationen*. Heidelberg: Universitätsverlag. 101-119.

- Nor da Nor (2014). «Edorta Gonzalez de Matauko Elorza». <http://nordanor.eus/nor?id=270>.
Azken kontsulta data: 2019-5-25.
- Real Academia Española (2009). *Nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa.
- Pittner, K. eta Berman, J. (2007). *Deutsche Syntax: Ein Arbeitsbuch*. 2. ed. Tübingen:
Gunter Narr.
- Sancho, I. (2015). *Errusierazko perpaus erlatiboen euskaratzea. Hizkuntza-sistematik
itzultzailearen estilora*. Bilbo: EHUren Argitalpen Zerbitzua.
- Villasante, L. (1976). *Sintaxis de la oración compuesta*. Oñati: Ed. Franciscana Aránzazu.
- Zelik, R. (2019). «Biographie». <https://www.raulzelik.net/biographie-vita-lebenslauf>.
Azken kontsulta data: 2019-5-26.
- (2007). *Der bewaffnete Freund*. Berlin: Blumenbar Verlag.
 - (2009). *Lagun armatua*. (Edorta Mataukok itzulia). Tafalla: Txalaparta.
 - (2010). *El amigo armado*. (Edorta Mataukok itzulia). Tafalla: Txalaparta.

I. ERANSKINA: AZTERKETA SINTAKTIKO ETA SEMANTIKOA

JT (DE)	XT (EUS)	XT (ES)	DE	EUS	ES	DE	EUS	ES
Die Zeitung, die wir an der Tankstelle gekauft haben. (9)	Gasolindegian erosi dugun egunkaria (5)	El periódico que hemos comprado en la gasolinera... (5)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
Wir fahren von der Nationalstraße N-340 ab, die wie eine schlecht gebaute Autobahn aussieht... (9)	Gaizki egindako autobide baten itxura duen errepide batetik barna goaz, N-340 errepide nazionaletik barna; (5)	Salimos de la carretera nacional N-340, que parece una autopista mal construida; (5)	E. A.: izenordaina	N erlatibodun apozioa	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> E. M.	E. E. M. --> E. E. M.
...lassen den Wagen stehen und gehen hinunter ans Meer, gelangen an einen schmalen Streifen zwischen Asphalt und Wasser, der noch nicht mit Apartmentsiedlungen bebaut ist. (9)	...autoa utzi eta itsasaldera jo dugu, apartamentu-koloniak oraindik eraiki gabe dituen lur-zerrenda estu bateraino uraren eta asfaltoaren artean. (5)	...y, en dirección al mar, llegamos a una estrecha franja entre el asfalto y el agua, donde aún no han construido colonias de apartamentos. (5)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: adberbioa	E. E. M.	E. E. M. --> E. M.	E. E. M. --> E. E. M.
das gleiche beglückte Gesicht wie die Millionen Touristen und Pensionäre, die die Region längst in Besitz genommen haben. (9)	...zorionezko aurpegiera jarri du, eskualdea aspalditik okupatua duten milioika turista eta pentsiodunena bezalakoak. (5)	Pone la misma cara de felicidad que los millones de turistas y pensionistas que hacen tiempo tomaron posesión de la región. (5)	E. A.: izenordaina	N erlatibodun apozioa	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.

Der Helikopter, mit dessen Hilfe nach boat people gesucht wird, (...) verschwindet in Richtung Südwesten. (10)	Helikopteroa — boat people ari da bilatzen, (...) hegomendebalderantz desagertu da. (5)	El helicóptero, con cuya ayuda buscan a los boat people, desaparece en dirección suroeste. (6)	E. A.: preposiziodun edutezko determinatzailea	Erlatiborik ez: parataxia: marra luzeak	Erlatiboa: preposiziodun edutezkoa	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> E. E. M.
...nach illegalen Einwanderern, die man von der Küste fernzuhalten versucht, verschwindet in Richtung Südwesten. (10)	... kostatik urrun mantentzen saiatzen diren legez kanpoko etorkinak— hegomendebalerantz desagertu da. (5)	...inmigrantes ilegales que intentan mantenerse alejados de la costa, desaparece en dirección suroeste. (6)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
Auch eine Form der Zuwanderung – aber keine, gegen die ein Polizei- und Militärapparat mobilisiert wird. (10-11)	Beste inmigrazio mota bat... baina inolaz ere ez haren kontra aparatu militar eta polizia mobilizatzeko modukoa. (5-6)	Otra forma de inmigración... pero en absoluto como para movilizar el aparato policial-militar. (6)	E. A.: preposiziodun izenordaina	Erlatibo jokaturgabe aposatua	Erlatibo jokaturgabea	E. M.	E. M. --> E. M. ezberdina	E. M. --> E. M.
Tarifa. Freunde haben die Stadt gepriesen: »Ein Ort, der sich noch nicht wie Mallorca anfühlt. « (11)	Tarifa. Lagunek hiria goretsi didate: «Lekubat oraindik Mallorca bezala haztatua ez dagoena ». (6)	Tarifa. Tengo amigos que me han hablado muy bien de la ciudad: «Un lugar aún sin patear, no como Mallorca ». (6)	E. A.: izenordaina	N erlatibo aposatua	Erlatibo jokaturgabea	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
Bilder, die an Rothenburg ob der Tauber erinnern: (11)	Irudiok gogora dakarte Tauber ibai ondoko Rothenburg. (6)	Imágenes, que me recuerdan a Rothenburg, en el río Tauber... (6)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: sinplifikatzea: izenlaguna	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> erlatiborik ez	E. M. --> E. E. M.

Backpacker, die sich für Aussteiger halten , aber in Wirklichkeit nur als neoliberale Vorhut des Pauschalismus unterwegs sind. (12)	Motxileroak, progre ustekoak , baina egiaz agentziaturismoaren aurrendari talde neoliberalak baino ez dituk. (6)	Mochileros, que se creen progres , pero que en realidad no son otra cosa que la avanzadilla neoliberal del turismo organizado (6-7)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: sinplifikatzea: izenondoa	Erlatiboa: izenordaina	Anbigua	Anbigua --> erlatiborik ez	Anbigua --> E. E. M.
... (Backpacker, die) aber in Wirklichkeit nur als neoliberale Vorhut des Pauschalismus unterwegs sind . (12)	...(motxileroak) baina egiaz agentziaturismoaren aurrendari talde neoliberalak baino ez dituk . (6)	...(mochileros) pero que en realidad no son otra cosa que la avanzadilla neoliberal del turismo organizado . (6-7)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: parataxia: aurkaritzako juntadura	Erlatiboa: izenordaina	Anbigua	Anbigua --> erlatiborik ez	Anbigua --> E. E. M.
Fortschritt – ein Sturm, der , sich in den Flügeln der Geschichte verfangend und Katastrophen auftürmend, vom Paradies wegtreibt . (12)	Aurrerapena: enbata bat , historiaren hegoetan zirimolatu eta hondamendiak pilatu, paradisutik kanporatzen gaituena . (6)	El progreso... una tempestad que , arremolinándose en las alas de la historia y acumulando catástrofes, nos expulsa del paraíso . (7)	E. A.: izenordaina	N erlatibo apostatua	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
Zielstrebig schreitet Rabbee Richtung Strand voran, der sich westlich der Altstadt an der Atlantikseite Tarifa erstreckt . (13)	Rabbeek erabakimenez jo du hiri zaharraren mendebaldetik Tarifa alde atlantikora hedatzen den hondartzarantz . (7)	Con determinación Rabbee se dirige a la playa, que se extiende desde el oeste de la ciudad antigua hasta la fachada atlántica de Tarifa . (7)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> E. M.	E. E. M. --> E. E. M.

Kurz bevor wir das Meer erreichen, fällt der Blick auf die alte Festung, von der aus Spanien früher den Zugang zum Mittelmeer kontrollierte. (13)	...begi aurrean agertu zaigu gotorleku zaharra: bertatik kontrolatzen zuen lehen Espainiak Mediterraneoko sarbidea. (7)	...aparece ante nuestros ojos la vieja fortaleza, desde donde antes España controlaba el acceso al Mediterráneo. (7)	E. A.: preposiziodun izenordaina	Erlatiborik ez: parataxia: alborakuntza	Erlatiboa: preposiziodun adberbioa	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> E. E. M.
Mit der Stadt, deren Name man , will man Missverständnisse und Zuordnungen vermeiden, heute besser nicht zu häufig erwähnt , verbindet mich zwar nicht mehr die gleiche Beziehung wie vor zwanzig Jahren, aber vieles an der Gegend schätze ich immer noch sehr. (14-15)	Hiriarekin — haren izena , gaizkiulertuta eta asoziazioak saiheste aldera, egun hobeto maizegi ahotan ez hartzea —ez daukat jada, egia esan, duela hogeituro urteko harreman bera, baina oraindik ere eskualdeko gauza asko estimu handitan ditut. (7)	Es cierto que con la ciudad, cuyo nombre hoy en día , para evitar malentendidos y asociaciones de ideas, es preferible no mencionar demasiado , ya no me une la misma relación que hace veinte años, pero todavía hay muchas cosas de la región que aprecio mucho. (8)	E. A.: edutezko determinatzailea	Erlatiborik ez: parataxia: marra luzeak	Erlatiboa: edutezkoa	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> E. E. M.
Zu Hause haben wir einen Kinderladenplatz und zwei oder drei Freunde, die gelegentlich auf Hanna aufpassen. (16)	Etxean badugu plaza bat haurtzaindegi alternatiboan, eta bizpahiru lagun noizbehinka Hannari kasu egiten diotenak. (8)	En casa tenemos una plaza en el jardín de infancia, dos o tres amigos que de vez en cuando atienden a Hanna. (9)	E. A.: izenordaina	N erlatibo aposatua	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.

Ich denke nur an den Stress, der auf dich zukommt. (16)	Pentsatzen ari naun, besterik gabe, gainera etorriko zainan estresean. (8)	Pienso sin más en el estrés que te viene encima. (9)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
Die Schotterpiste knirscht leise, als wir am nächsten Tag auf die alte Mühle von Katharinas Vater zurollen, in der er seit bald zehn Jahren wohnt. (16)	Legarrezko pistak karraska egin du leun, hurrengo egunean autoz Katharinaren aitaren errota zaharrera inguratu garenean; laster hamar urte egingo ditu han bizi dela. (8)	La pista de grava cruje levemente cuando al día siguiente rodamos hacia el viejo molino del padre de Katharina, donde vive desde hará pronto diez años. (9)	E. A.: preposiziodun izenordaina	Erlatiborik ez: parataxia: alborakuntza	Erlatiboa: adberbioa	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> E. E. M.
Hanna küsst erst mich und dann –was mich überrascht – Rabbee, der ihr lächelnd über die Haare streicht. (17)	Hannak lehenbizi niri eman dit musu, eta gero —ustekabeen harrapatu nau— Rabbeeri, zeinak irribarrez ilea ukitu baitio. (8)	Hanna me da un beso, primero a mí; luego, cosa que me extraña, a Rabbee, que con una sonrisa le mesa el cabello. (10)	E. A.: izenordaina	ZEIN erlatiboa	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> E. M.	E. E. M. --> E. E. M.
–was mich überrascht– (17)	—ustekabeen harrapatu nau— (17)	... cosa que me extraña ... (17)	Erlatibo jarraitua	Erlatiborik ez: parataxia: marra luzeak	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> E. M.

Armin gehört einer Generation an, von deren Aktivismus immerhin ein Mindestmaß an liberaler Gesinnung übrig geblieben ist. (17)	Armin ideia liberalen gutxieneko bat gorde duen belaunaldi ekintzaile batekoa da. (9)	Armin pertenece a una generación activista que ha sabido guardar un mínimo de ideas liberales. (10)	E. A.: preposiziodun edutezko determinatzailea	N erlatibo arrunt ezberdina	Erlatibo ezberdina: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M. ezberdina	E. M. --> E. M. ezberdina
Montse, die eigentlich Montserrat heißt wie der katalanische Berg. (21)	Montsek — izen osoa Montserrat da, Kataluniako mendia bezala — (10)	Montse — el nombre completo es Montserrat, como la montaña catalana — (12)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: parataxia: marra luzeak	Erlatiborik ez: parataxia: marra luzeak	E. E. M.	E. E. M. --> Erlatiborik ez	E. E. M. --> erlatiborik ez
Dieses Mal hatte ich es bis in die westfranzösische Stadt geschafft, in der sich jedes Jahr die Comic-Szene trifft. (21)	Eta aldi hartan Frantziako mendebaldera iritsi nintzen, urtero komikiaren agertoki bihurtzen den hiriraino. (10)	... y esa vez llegué a la ciudad del oeste francés, donde cada año se levanta el telón del cómic. (12)	E. A.: preposiziodun izenordaina	N erlatibo arrunt ezberdina	Erlatiboa: adberbioa	E. M.	E. M. --> E. M. ezberdina	E. M. --> E. E. M.
Wir begegneten uns am Stand des Casterman-Verlags, der die Comics von Hugo Pratt herausgab. (21)	Castermanen postuan egin genuen topo, Hugo Pratten komikien Argitaletxearenean. (10)	Nos encontramos en el stand de la editorial Casterman, que publica los álbumes de Hugo Pratt, (12)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: sinplifikatzea: aposizioa	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> E. E. M.

Wir unterhielten uns über Corto Maltés, die von Hugo Pratt geschaffene Figur des gerechtigkeitsliebenden Vagabunden, der gleichermaßen an Che Guevara, Bruce Chatwin und den unsterblich schönen James Dean erinnerte. (21)	Solas egin genuen Corto Maltesi buruz, Hugo Prattek sorturiko pertsonaia alderrai justizia zale eta era berean Che Guevara, Bruce Chatwin eta James Dean hilezko ederra gogora zekartzanaz , (10)	Conversamos sobre Corto Maltés, el personaje del vagabundo justiciero creado por Hugo Pratt, que evocaba al mismo tiempo a Che Guevara, a Bruce Chatwin y a James Dean, el bello inmortal ; (12)	E. A.: izenordaina	N erlatibo aposatua	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> E. E. M.	E. E. M. --> E. E. M.
In der Region um X, deren Name damals noch gesagt werden konnte und die bisweilen sogar in großen europäischen Tageszeitungen wegen des rebellischen Geistes ihrer Bewohner gefeiert wurde, gelten die Menschen als wortkarg. (22)	X inguruko eskualdean — haren izena esatea bazegoen berriz ere , Europako egunkari handietan ere biztanleen matxinatzeko gogoia omentzen zutelarik noizean behin— jendea hitz gutxikotzat hartu da. (11)	En la región en torno a X, cuyo nombre entonces ya podía ser pronunciado e incluso a veces reconocido en los principales periódicos europeos por el espíritu rebelde de sus habitantes , la gente es considerada como de pocas palabras. (13)	E. A.: edutezko determinatzailea	Erlatiborik ez: parataxia: marra luzeak	Erlatiboa: edutezkoa	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> E. E. M.

...und die bisweilen sogar in großen europäischen Tageszeitungen wegen des rebellischen Geistes ihrer Bewohner gefeiert wurde, gelten die Menschen als wortkarg. (22)	...Europako egunkari handietan ere biztanleen matxinatzeko gogoia omentzen zutelarik noizean behin— jendea hitz gutxikotzat hartua da. (11)	... (cuyo nombre) incluso a veces reconocido en los principales periódicos europeos por el espíritu rebelde de sus habitantes, la gente es considerada como de pocas palabras. (13)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: parataxia: marra luzeak	Erlatiboa: edutezkoa	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> E. E. M.
Als wir auf Politik zu sprechen kamen, was damals unvermeidlich war, verwendete er Begriffe, die mir nichts sagten (22)	Politikaz hitz egiten genuenetan, garai hartan saihestezina zena, niri ezer esaten ez zidaten adigaiak erabiltzen zituen, (11)	Cuando llegábamos a hablar de política, cosa inevitable en aquella época, él usaba conceptos que a mí no me decían nada, (13)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
... was damals unvermeidlich war... (22)	...garai hartan sinestezina zena... (11)	...cosa inevitable en aquella época... (13)	Erlatibo jarraitua	N erlatibo aposatua	Erlatiborik ez: sinplifikatzea : izenondoa	E. E. M.	E. E. M. --> E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez
... (sie haben) zusammen die Sprache gelernt, die damals noch illegal war. (23)	...eta hizkuntza, artean legez kanpokoak, elkarrekin ikasia. (11)	...(habían) juntos aprendido la lengua que entonces aún era ilegal (13)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: sinplifikatzea: izenondoa	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> erlatiborik ez	E. M. --> E. M.

Bayonne, das von Montse hartnäckig Baiona genannt wurde , strahlte etwas Schweres, Versteinertes aus. (23)	Bayonne, Montsek temaz Baiona deitzen zuena , harrizko astuntasun-edo baten isla zen. (11)	Bayona, que Montse nombraba con tozudez Baiona , reflejaba una especie de pétrea gravidez (13)	E. A.: izenordaina	N erlatibo aposatua	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> E. E. M.	E. E. M. --> E. E. M.
Es stellte sich heraus, dass er selbst schrieb. Texte für das Theater, eine experimentelle Literaturzeitung, eine Punkband, die später berühmt werden sollte ,... (24)	Berak ere idazten zuela argi geratu zen. Antzerkirako testuak, literatur aldizkari esperimental bat punk banda bat gero ospetsu bihurtuko zena ,... (24)	Textos para el teatro, una revista literaria experimental, una banda punk, que más tarde se hizo muy famosa ... (14)	E. A.: izenordaina	N erlatibo aposatua	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> E. E. M.	E. E. M. --> E. E. M.
(eine Punkband) gegen die später , mittlerweile bei Dub angekommen, außerhalb der Region ein faktisches Auftrittsverbot verhängt wurde . (24)	eta geroago , bizkitartean Dub estilora heldua, eskualdetik kanpo jotzeko debeku faktiko batek jazarria izan zena . (11)	...y contra la que , más tarde, mientas evolucionaba hacia el estilo dub, se llegó a declarar un veto a sus actuaciones fuera de la región . (14)	E. A.: preposiziodun izenordaina	N erlatibo aposatua	Erlatiboa: preposiziodu n izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> E. E. M. ezberdina	E. E. M. --> E. E. M.

In Bayonne fließen Nive und Adour zusammen: graubraune Flüsse, die in den Pyrenäen entspringen , aber hier unten, wo sie ins Meer münden, träge wirken. (24)	Baionan Errobi eta Atturri batera itsasortazen dira: ibai iturburua Pirinioetan izan arren , hemen, bokalera hurbiltzean, nagi antza dutenak. (12)	En Bayona se juntan para llegar al mar La Nive y El Adur: son ríos pardo-grisáceos que nacen en los Pirineos , pero que aquí, al llegar a su desembocadura, fluyen lentamente. (14)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: hipotaxia: kontzesiozko perpausa	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> erlatiborik ez	E. M. --> E. M.
...(gebraune Flüsse) aber hier unten, wo sie ins Meer münden , träge wirken. (24)	...(ibai arre nabarrak) hemen, bokalera hurbiltzean , nagi antza dutenak. (12)	...(ríos pardo-grisáceos) pero que aquí, al llegar a su desembocadura , fluyen lentamente. (14)	E. A.: adberbioa	Erlatiborik ez: hipotaxia: denborazko perpausa	Erlatiborik ez: hipotaxia: denborazko perpausa	E. E. M.	E. E. M. --> Erlatiborik ez	E. E. M. --> erlatiborik ez
...(gebraune Flüsse) aber hier unten , wo sie ins Meer münden, träge wirken . (24)	...(ibai arre nabarrak) hemen , bokalera hurbiltzean, nagi antza dutenak . (12)	...(ríos pardo-grisáceos) pero que aquí , al llegar a su desembocadura, fluyen lentamente . (14)	E. A.: izenordaina	N erlatibo aposatua	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> E. M.	E. E. M. --> E. E. M.
Als ich ihn Weihnachten 1986 in Hendaye besuchte, begegnete uns im Hauseingang ein Nachbar, der wenige Wochen später eben dort umgebracht werden sollte . (25)	1986ko Gabonetan Hendaian bisita egin nionean, etxeko atarian aste gutxi geroago bertan hil zuten alboko bizilagun batekin egin genuen topo. (25)	Cuando le visité en Hendaya en las navidades de 1986, nos cruzamos en la entrada de la casa con un vecino al que pocas semanas después mataron allí mismo . (14)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: preposizio du n izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.

ich lese einen Roman von Dietmar Dath, eines dieser Bücher, die mich wegen des Umfangs immer abgeschreckt haben. (25)	nik Dietmar Dath-en eleberri bat irakurtzeari ekin diot, loderagatik beti beldurtu nauten liburu horietako bat (12)	yo leo una novela de Dietmar Dath, uno de esos libros que nada más ver su volumen siempre me han asustado, (15)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
und versuche nicht an den Artikel zu denken, auf den ich am Vortag in <i>El Mundo</i> gestoßen bin. (25)	eta bezperan <i>El Mundo</i> n ustekabean topatutako artikuluan ez pentsatzeko ahaleaginean ari naiz. (12)	intento no pensar en el artículo con el que me topé inesperadamente la <i>víspera</i>. (15)	E. A.: preposiziodun izenordaina	Erlatibo jokatugabe arrunta	Erlatiboa: preposiziodu n izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
Ziemlich bald fiel der Name Joseba Sarrionandia – ein junger Schriftsteller, der 1980 verhaftet und als Terrorist verurteilt worden war. (27)	Berehalaxe Joseba Sarrionandia izena aipatua izan zen: idazle gazte bat, 1980an atxilotua eta terroristatzat kondenatu izana. (13)	No tardó mucho en salir el nombre de Joseba Sarrionandia, un joven escritor que había sido detenido en 1980 y condenado como terrorista. (16)	E. A.: izenordaina	Erlatibo jokatugabe apostatua	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> erlatiborik ez	E. M. --> E. M.
Sodass mein Blick auf Montserrat fiel, die neben Zubieta auf der von mir abgewandten Seite saß. (27)	halako eran non nire begirada Montserratengan paratu baitzen: Zubietaren ondoan eserita zegoen, nigandik zeharkako aldean. (13)	así pues, mi mirada se posó en Montserrat, que estaba sentada junto a Zubieta en el lado habilitado por mí. (16)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: parataxia: alborakuntza	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> E. E. M.

für Katharina, die am Nachmittag aus Portugal zurückkommen und mir den Wagen zwei Wochen später nach X bringen will. (29)	Autoa bertan utzi dugu, Katharinarentzat: arratsaldean Portugaldik itzuliko da eta bi aste geroago autoa X aldera ekarriko dit. (14)	Dejamos allí el auto, para Katharina, que regresará de Portugal por la tarde y me llevará el coche hacia X dos semanas después. (17)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: parataxia: alborakuntza	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> E. E. M.
Wie verhält es sich mit der neuen europäischen Bürgeridentität, von der Sie sprechen , in Bezug auf jene Menschen... (31)	Zuk aipatzen duzun europar identitate zibil berriak nola jokatzeko estatu europarretatik... (14)	¿Cómo se comporta la nueva identidad civil europea de la que Ud. habla , respecto a aquellos trabajadores... (18)	E. A.: preposiziodun izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: preposiziodun izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
in Bezug auf jene Menschen, die von den europäischen Staaten in einen Zustand nackten Lebens – wie Giorgio Agamben sagen würde– versetzt werden , um sie als besonders preisgünstige Arbeitskräfte ausbeuten zu können? (31)	nola jokatzeko estatu europarretatik —Giorgio Agamben-ek esango lukeen moduan— bizitza biluzien egoera batean , lan-indar merke gisa ustiatuak izateko, lantokiz aldarazten dituzten pertsonen dagokienez? (14)	respecto a aquellos trabajadores que son trasladados desde los estados europeos en una situación —como diría Giorgio Agamben— de vidas desnudas , para poder explotarlos como fuerza de trabajo barata? (18)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.

Auf dem Cover ist eine Person zu sehen, die der Kamera den Rücken zuwendet. (31)	Disko-azalean pertsona bat ageri da kamerari bizkarra ematen. (15)	En la carátula puede verse a una persona que da la espalda a la cámara. (18)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: sinplifikatzea: aditz izena	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> erlatiborik ez	E. M. --> E. M.
Junge Männer, die nach der Arbeitssaison auf den Obstplantagen in ihre Heimatorte zurückkehren. (32)	Gizon gazteak, fruta sailetan lan sasoia bukatutakoan beren sorlekuetara itzultzen direnak, ... (15)	Hombres jóvenes que, una vez terminada la temporada de trabajo en las plantaciones de fruta, regresan a sus lugares de origen. (18)	E. A.: izenordaina	N erlatibo apostatua	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
Und auffällig viele lateinamerikanische Frauen in Begleitung von Männern, die nicht wie ihre Ehemänner oder Freunde aussehen. (32)	Eta, deigarriki, emakume latinoamerikar asko, beren bikotekide edo lagunentzako ez duten gizonen konpainian. (15)	Y llama la atención la cantidad de mujeres latinoamericanas acompañadas de hombres que no tienen aspecto de ser sus compañeros de pareja o amigos. (17-18)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> erlatiborik ez	E. M. --> E. M.

Montserrat erzählte später, um das Internat, in dem sie wie so viele andere Kinder in den frühen siebziger Jahren gelandet war , sei Zubieta nur herumgekommen. (33)	Montserratek geroago kontatu zuenez, hirurogeita hamarretako aurreneko urteetan bera beste haur asko bezala eraman zuten barnetegiaren ingurura Zubieta ikustaldiak egitera baino ez zen azaltzen,... (15-16)	Según contó Monserrat más tarde, Zubieta sólo iba y venía por el internado donde ella, como tantos otros niños, fue a parar en los primeros años de la década de los setenta ,... (19)	E. A.: preposiziodun izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: adberbioa	E. E. M.	E. E. M. --> E. M.	E. E. M. --> E. M.
...(seine Familie) besaß ein kleines, schlecht laufendes Geschäft, in dem Brot und Zeitungen verkauft wurden . (33)	bazeukaten etorkizun txarreko denda txiki bat, ogia eta egunkariak salgai zituen a. (16)	...(su familia) poseía una pequeña tienda que marchaba mal, donde vendían pan y periódicos . (19)	E. A.: preposiziodun izenordaina	N erlatibo aposatua	Erlatiboa: adberbioa	E. E. M.	E. E. M. --> E. M. ezberdina	E. E. M. --> E. E. M.
... sich um die beiden Kühe kümmern, die wie vergessen im Stall standen . (34)	... ukuiluan erdi ahaztuta zeuden bi behiez arduratu. (16)	...ocuparse de las dos vacas que estaban medio olvidadas en el establo . (19)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> E. M.	E. E. M. --> E. M.
Montserrat behauptete, er sei ein trauriges Kind gewesen, ein stiller, zurückhaltender Mitschüler, über den kaum jemand etwas Persönliches wusste . (34)	Montserratek baieztatu zuen haur kopetiluna zela, ikaskide isil zuhurra, eta inor gutxik zekien hari buruzko ezer pertsonalik . (16)	Monserrat resaltó que era un niño triste, un discípulo callado y contenido sobre el que nadie sabía nada personal . (19)	E. A.: preposiziodun izenordaina	Erlatiborik ez: parataxia: emendiozko juntadura	Erlatiboa: preposiziodun izenordaina	Anbigua	Anbigua --> erlatiborik ez	Anbigua --> E. M.

<p>Weil es in dieser Zeit, von den Kindern der Polizisten einmal abgesehen, kaum einen Jugendlichen gab, der nicht Revolutionär werden wollte,... (34)</p>	<p>Izan ere, garai hartan, polizien seme alabak alde batera utzita, ozta zegoenean iraultzaile izan nahi ez zuen gazterik,... (16)</p>	<p>Fue también en ese tiempo en el que, excepción hecha de los hijos de los policías, apenas había un joven que no quisiera convertirse en revolucionario,... (20)</p>	<p>E. A.: izenordaina</p>	<p>N erlatibo arrunta</p>	<p>Erlatiboa: izenordaina</p>	<p>E. M.</p>	<p>E. M. --> E. M.</p>	<p>E. M. --> E. M.</p>
<p>Zubieta und Montserrat schlossen sich einer trotzkistischen Partei an, die wie die meisten radikalen Gruppen damals aus der verbotenen Organisation hervorgegangen war, (34-35)</p>	<p>Zubieta eta Montserrat alderdi troskista bati atxiki zitzaizkion, orduko talde erradikal gehienak bezala erakunde debekatutik sortua; (16)</p>	<p>Zubieta y Montserrat se adhirieron a un partido trotskista que había surgido, como la mayoría de los grupos radicales de entonces, de la organización prohibida; (20)</p>	<p>E. A.: izenordaina</p>	<p>Erlatibo jokatugabe aposatua</p>	<p>Erlatiboa: izenordaina</p>	<p>E. M.</p>	<p>E. M. --> E. M.</p>	<p>E. M. --> E. M.</p>
<p>... eigneten sich die marginale Sprache wieder an, die von den Großeltern zu Hause noch geredet wurde. (35)</p>	<p>berriro berenganatu zuten bazter hizkuntza, aitonamonek oraindik etxean hitz egin baina landugabe eta larrekotzat joa; (16)</p>	<p>volvieron a hacer suya la lengua marginal que todavía hablaban los mayores en casa pero era considerada como de ámbito rural y no cultivada; (16)</p>	<p>E. A.: izenordaina</p>	<p>Erlatibo jokatugabe aposatua</p>	<p>Erlatiboa: izenordaina</p>	<p>E. E. M.</p>	<p>E. E. M. --> E. M.</p>	<p>E. E. M. --> E. M.</p>

...und blieben oft tagelang in X, der Großstadt, in der alles anders, alles aufregend war. (35)	eta maiz egunetan gelditzen ziren X-n, dena bestelakoa, dena zirraragarria zen hiri handian. (16)	...y a menudo se quedaban durante días en X, la gran ciudad donde todo era diferente, excitante. (20)	E. A.: preposiziodun izenordaina	N erlatibodun aposizioa	Erlatiboa: adberbioa	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
Aber ich weiß nicht, ob das nicht eine dieser Bemerkungen war, mit denen man sich die Vergangenheit schön zu reden versucht. (36)	Baina ez dakit hori ez ote zen oharpen horietako bat, iragana ederreste aldera. (17)	Pero no sé si no fue una de esas observaciones con las que se intenta adornar el pasado. (21)	E. A.: preposiziodun izenordaina	Erlatiborik ez: hipotaxia: helburuzko perpausa	Erlatiboa: preposiziodun izenordaina	E. M.	E. M. --> erlatiborik ez	E. M. --> erlatiborik ez
Die Felskette, die wie eine Festungsmauer aussieht , markiert eine natürliche Grenze. (36)	Haitz mendikateak, gotorleku murrubaten itxurakoak , muga natural bat markatzen du. (17)	El macizo rocoso con aspecto de fortaleza amurallada marca una frontera natural. (21)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: sinplifikatzea: aposizioa	Erlatiborik ez: sinplifikatzea: preposizio sintagma	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> erlatiborik ez
Die Felsen, die den Pass von Pancorbo einschließen , sind in ein orangefarbenes Licht getaucht. (37)	Pancorboko igarobidea ixten duten harkaitzak laranja koloreko argi batean bilduta daude. (17)	Las rocas que cercan el Paso de Pancorbo están envueltas en una luz anaranjada. (21)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
Pancorbo gehört zu den unzähligen spanischen Ortschaften, die außerhalb der Sommerferien fast unbewohnt sind. (37)	Pancorbo udako oporretatik kanpo ia hutsik geratzen diren ezin konta ahala espainiar herrixketako bat da. (17)	Pancorbo es uno de los innumerables pueblos españoles que, excepto en las vacaciones de verano, están casi desiertos. (21)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.

Ein Junge, der neben der Parkbank spielt, erzählt, dass er im Winter mit zwei anderen Kindern allein in der Ortschaft sei. (37)	Parkeko bankuaren ondoan jolasten ari den mutil batek dio neguan beste bi haurrekin bakarrik egoten dela herrixkan. (17)	Un chaval que está jugando junto al banco del parque nos explica que en invierno está solo en el pueblo con otros dos niños. (21)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	Anbigua	Anbigua --> E. M.	Anbigua --> E. M.
Der Junge, mit dem wir uns unterhalten haben, wird von seinem Vater abgeholt,... (37)	Hizketan aritu garen mutila badoa bere aitaren bila,... (17)	El chaval con el que hemos charlado va a buscar a su padre. (22)	E. A.: preposiziodun izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: preposiziodu n izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> E. M.	E. E. M. --> E. M.
...und blickt dann schnaufend nach oben in den Abendhimmel, an dem sich die ersten Sterne abzeichnen. (38)	...eta gero arnasestuka gorantz ilunabarreko zerura begira, lehen izarrak ageri baitira. (18)	después, resollando, levanta la mirada hacia el cielo de la noche, donde se bosquejan las primeras estrellas. (22)	E. A.: preposiziodun izenordaina	BAIT- erlatiboa	Erlatiboa: adberbioa	E. E. M.	E. E. M. --> E. E. M.	E. E. M. --> E. E. M.
Ich frage mich, ob es eine Abteilung bei der Polizei gibt, die Fahndungsfotos so lange manipuliert, bis jeder freundliche Zug aus den Gesichtern der Gesuchten verschwunden ist. (38)	Neure buruari galdetu diot ez ote dituen polizia sail batek bilatze- eta atxilotze-argazkiak manipulatz en bilatutakoen aurpegietatik adiskidezko keinu oro desagerrazteraino. (18)	Me pregunto si en la Policía existe un departamento que manipula las fotos de búsqueda hasta hacer desaparecer de las caras de los buscados todo rastro amistoso. (22)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: hipotaxia: bestelako egitura hipotaktikoa	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> erlatiborik ez	E. M. --> E. M.

Mein Traum: ich sitze am Steuer eines Lieferwagens, neben mir eine Frau, die Montserrat und zugleich Rabbee ist und nervös nach hinten blickt. (123)	Nire ametsa: hornikuntza-kamioneta bat gidatzen ari naiz, ondoan emakume bat; Montserrat eta halaber Rabbee da, eta urduri atzerantz begira dago. (56)	Mi sueño: voy sentado al volante de una camioneta de reparto; junto a mí una mujer, que es Montserrat y a la vez Rabbee, y que mira nerviosa hacia atrás. (74)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: parataxia: alborakuntza	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> E. E. M.
Ich merke, dass man uns folgt, ich drehe den Kopf und stelle fest, dass der Lieferraum voller Afrikaner ist, Leute, die nachts im Schlauchboot durch die Meerenge von Gibraltar gekommen sind. (123)	Jarraika datozkigula konturatu naiz; burua jiratu eta egiaztatu dut zama lekua bart gauean ontzi pneumatikoetan Gibraltarreko itsasartean zehar sartutako afrikarrez beterik dagoela. (56)	Noto que nos persiguen, giro la cabeza y constato que el espacio de carga está lleno de africanos, gentes que a la noche han llegado en lanchas neumáticas a través del estrecho de Gibraltar. (74)	E. A.: izenordaina	Erlatibo jokatugabe arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
Ich höre, dass aus dem Wagen, der mit quietschenden Reifen hinter uns fährt, auf uns geschossen wird. (123)	Tiroak aditu ditut, gurpil kirrinkariegure atzetik datorren autotik jaurtiak. (56)	Oigo que nos disparan desde el coche que viene detrás con rechinar de ruedas. (74)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
Die Schüsse, die ich pfeifen höre, bleiben unwirklich... (123)	Tiroen ziztu hotsak irrealak begitandu zaizkit,... (56)	Oigo el silbido de los tiros, que parece irreal... (74)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: sinplifikatzea: sustantiboa	Erlatiborik ez: sinplifikatzea: sustantiboa	E. M.	E. M. --> erlatiborik ez	E. M. --> erlatiborik ez

Mein Blick fällt auf die Frau, die gleichzeitig Montserrat und Rabbee ist und an der ich sehr hänge (123)	Emakumeari begiratu diot, aldi berean Montserrat eta Rabbee baita eta atxikitasun handia baitiot. (56)	Reposo la mirada en la mujer que es al mismo tiempo Montserrat y Rabbee y a la que tengo mucho cariño. (74)	E. A.: izenordaina	BAIT- erlatiboa	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> E. E. M.	E. E. M. --> E. E. M.
Nur dass er es damals war, der gefahren ist. (124)	Aldea da orduan bera izan zela laguntzailea. (56)	Sólo que en aquella ocasión fue él quien condujo. (74)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: sinplifikatzea: sustantiboa	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> erlatiborik ez	E. M. --> E. M.
Neben der Straße erstrecken sich Rinderfarmen, so weit das Auge reicht, auf denen sich die Habenichtse, wie zuvor in ihren Heimatdörfern bei Recife, als Tagelöhner, manchmal sogar als Sklaven verdingen. (124)	Errepide ondoan, begiak galtzen direneraino hedaturik daude behitegiak, eta han, ezer ez daukatenek eguneko soldatapeko moduan eta batzuetan esklabo moduan ere ateratzen dute bizimodua, lehenago Recife aldean bezala, jaioterrian bezala. (56)	Junto a la carretera se extienden las vaquerías hasta donde alcanza la vista; allí los que no tienen nada, como antes en sus pueblos natales de Recife, entran a servir como jornaleros, a veces también como esclavos. (74)	E. A.: preposiziodun izenordaina	Erlatiborik ez: parataxia: emendiozko juntadura	Erlatiborik ez: parataxia: alborakuntza	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> erlatiborik ez

Das Meer, das dumpf in den Ohren dröhnt , scheint fast bis an die Mauern des Baus zu schlagen... (127)	Itsasoak, belarrietan durunda gorra egiten baitu , ia eraikuntzaren murrak jotzen dituela dirudi. (58)	El mar, que retumba ensordecedor en los oídos ,... (76)	E. A.: izenordaina	BAIT- erlatiboa	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> E. E. M.
Ich blicke den Hang hinunter: Spritzende Schaumzungen, Wassermassen, die sich, vom Wind zusammengepresst, nach oben stemmen, als wären sie zu Leben erweckt . (127)	Maldan behera begira nago: aparrezko mihiak ziprirtinka; ur masak, haizeak trinkotuta, berpiztuko balira bezala gorantz altxatzen direnak . (58)	Dirijo la mirada cuesta abajo: salpicar de espuma; masas de agua comprimidas por el viento que se elevan hacia arriba, como si despertaran a la vida . (76)	E. A.: izenordaina	N erlatibo apostatua	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
... die Spuren zweier Spaziergänger, die sich in Schlangenlinien auf jenem schmalen Streifen Strand zu halten versucht haben ,... (127-128)	... bi ibiltariren oinatzak, sigi-saga hondartza zerrenda estu hartan gelditzen saiatu direnak : (58)	... las huellas de dos paseantes, que en línea sinuosa han intentado parar en aquella estrecha franja de arena ,... (76)	E. A.: izenordaina	N erlatibo apostatua	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> E. E. M.	E. E. M. --> E. E. M.
... (Streifen Strand) auf dem die Feuchtigkeit den Sand so zusammenpresst , dass er das Gewicht eines Menschen zu tragen vermag. (128)	... han hezetasunak pertsona baten pisuari eusteko adina trinkotzen du hondarra . (58)	..., donde la humedad comprime tanto la arena que es capaz de sostener el peso de una persona. (76)	E. A.: preposiziodun izenordaina	Erlatiborik ez: parataxia: alborakuntza	Erlatiboa: adberbioa	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> E. E. M.

In der großen, Richtung Meer liegenden Lagune glaube ich die Rückenflosse eines Hais zu erkennen, der das Wasser zerschneidet. (129)	Eta itsasalderago, lakuko urgain zabalean, tiburoiaren bizkarreko hegatsak ur azala ebaki duela iruditzen zait,... (58)	Y más hacia el mar, en la vasta extensión del lago, me parece que la aleta dorsal del tiburón ha cortado la superficie del agua,... (77)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: hipotaxia: bestelako egitura hipotaktikoa	Erlatiborik ez: hipotaxia: bestelako egitura hipotaktikoa	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> erlatiborik ez
... und ich denke, dass auch diese Blasen sich bald auf jenem flüssigen Spiegel aufgelöst haben werden, der zum Mond gehört. (129)	... eta burbuilak ere laster desagertuko dira ilargiaren jabegoa ematen duen ur ispiluan. (58)	... y pronto también las burbujas desaparecerán en el espejo acuoso que parece propiedad de la luna. (77)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
Das Meer, von dem Sarrionandia in seinem Roman spricht , denke ich, verharrt in Regungslosigkeit, es erstarrt. Hier, ganz in der Nähe von Sarrionandias Herkunftsort, gibt es hingegen keinen einzigen Moment Stille. (129)	Sarrionandiak bere eleberrian mintzagai duen itsasoa, pentsatu dut, gelditasunean datza, jelaturik dago. Hemen, Sarrionandiaren sorlekutik oso hurbil, bareune bakar bat ere ez da, ordea. (58)	El mar del que habla Sarrionandia en su novela , permanece inmóvil, congelado. Aquí, muy cerca del lugar de nacimiento de Sarrionandia, en cambio, no hay ni un solo momento de quietud. (77)	E. A.: preposiziodun izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: preposiziodu n izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.

Leute, die in der Region um X nicht erwünscht sind beziehungsweise genau die Funktion erfüllen , die Fratze der Gewalt immer wieder in Erinnerung zu rufen. (130)	X-ko eskualdean jendaila, edota, zehatzago esanda, indarraren aurpegia behin eta berriz gogorarazteko betebeharra dutenak. (59)	Gente que en la región en torno a X son indeseados , o más exactamente, que cumplen la función de recordar una y otra vez el rostro del poder. (78)	E. A.: izenordaina	N erlatibo aposatua	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
Zazpiak bat, sieben Provinzen ergeben ein Land, behauptet ein Spruch, der hier in vielen Kneipen über dem Tresen hängt. (131-132)	Zazpiak bat, zazpi lurralde berdin herri bat, baieztatzen du hemen taberna askotan barra gainean esekita dagoen esaera batek,... (59)	Zazpiak bat, siete provincias igual a un país, afirma un proverbio, que aquí en muchas tabernas cuelga sobre la barra. (79)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	Anbiguoaa	Anbiguoaa --> E. M.	Anbiguoaa --> E. M.
Der Mann wirft einen Blick auf eine Zahlenliste, die er aus dem Portemonnaie zieht... (132)	Gizonak begirada bat jaurti du diru zorrotik ateratako zenbaki zerrenda batera. (60)	El hombre lanza una mirada a una lista de números que saca de la cartera. (79)	E. A.: izenordaina	Erlatibo jokatugabe arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
Und es ist nicht das Einzige, was von den beiden ungleichen deutschen Autoren auf meinen Freund verweist. (134)	Eta bi autore aleman ezberdinetatik ez da hori nire lagunari entzunda dakidan bakararra. (60)	Y no es lo único de los dos diferentes autores alemanes que reconozco en mi amigo. (80)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.

Die Alliierten belegen ihn nach dem Zweiten Weltkrieg mit Lehrverbot, was seinem Einfluss auf zahllose Studentengenerationen allerdings keinen Abbruch tut. (134)	Aliatuek katedra-debekuaren azpian isilarazi nahi izan zuten Bigarren Mundu Gerraren ondoren; horrek, alabaina, ez zuen batere eten hark ikasle-belaunaldi asko eta askorengan izandako eragina. (61)	Los Aliados después de la Segunda Guerra Mundial lo excluyen con la prohibición de cátedra, lo que a decir verdad no menoscaba su influencia en innumerables generaciones de estudiantes. (81)	Erlatibo jarraitua	Erlatiborik ez: parataxia: alborakuntza	Erlatiboa: pronominaliz atua	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> E. E. M.
Fraga, der unter Franco bis zum Innenminister aufsteigt , spielt in der so genannten demokratischen Normalisierung eine Schlüsselrolle. (134)	Fraga, Francoren pean barne ministro izandakoa , erabakigarria izan da normalizazio demokratiko deiturikoan. (61)	Fraga, el ascendido a ministro del Interior bajo Franco , juega un papel clave en la llamada normalización democrática. (81)	E. A.: izenordaina	Erlatibo jokaturgabe aposatua	Erlatibo jokaturgabea	E. E. M.	E. E. M. --> E. M.	E. E. M. --> E. E. M.
Ich lege eine CD mit Kinderliedern ein, die Hanna vor einigen Wochen im Auto vergessen hat. (135)	Haur abestien CD bat jarri dut, Hannak aste batzuk lehenago autoan ahaztua. (61)	Pongo un CD con canciones infantiles, que Hanna olvidó en el coche hace algunas semanas. (81)	E. A.: izenordaina	Erlatibo jokaturgabe aposatua	Erlatiboa: izenordaina	Anbigua	Anbigua --> E. M.	Anbigua --> E. M.

Die Unternehmer würden Abgaben an die Organisation zahlen, Revolutionssteuern, Teil des Mehrwerts, den sie zuvor ihren Arbeitern abgepresst haben , hat der Mann gesagt. (136)	Enpresaburuek ordainduko lizkiokete sosak erakundeari, iraultza zerga, lehenago haien langileei erauzitako gainbalioaren zati , esan zuen gizonak. (61)	Los empresarios pagarían sus contribuciones a la organización, el impuesto revolucionario, parte de la plusvalía previamente extraída por ellos a los trabajadores , dijo el hombre. (81-82)	E. A.: izenordaina	Erlatibo jokatugabe arrunta	Erlatibo jokatugabea	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
...als gebe es eine höhere Instanz, die darüber zu entscheiden hätte . (147)	... hori erabaki beharko lukeen goi-instantzia bat balego bezala. (62)	...como si hubiera una instancia superior que tuviera que decidir sobre eso . (82)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
Erleichtert lenke ich den Wagen an Familien vorbei, die an einem Picknicktisch sitzen , (137)	Arinduta bideratu dut autoa piknik-mahai baten ondoan eserita dauden familien aurretik; (62)	Aliviado, guío el coche por delante de familias sentadas en mesas de picnic ,... (82)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatibo jokatugabea	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
...(ich) greife nach der hellblauen <i>Hypermarché</i> -Tüte, die wir als Erkennungszeichen vereinbart haben . (137)	... ekarri dut eskura seinaletzat adostu dugun <i>hypermarché</i> poltsa urdin argia. (62)	...echo mano de la bolsa de plástico azul claro del <i>hypermarché</i> que hemos acordado como contraseña . (82)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.

Auch vor der Cafetería ist niemand zu sehen, der als Mitglied der Organisation in Frage käme. (137)	Kafetegi aurrean ere ez dago begi-bistan erakundeko kideztat hartzeko moduko inor. (62)	Tampoco frente a la cafetería se ve a nadie identificable como miembro de la organización. (83)	E. A.: izenordaina	Erlatibo jokatugabe arrunta	Erlatiborik ez: sinplifikatzea : izenondoa	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> erlatiborik ez
Neben einem Lastwagen, Huelvafrutas steht auf der Plane des LKW, der Obst aus den andalusischen Anbaugebieten nach Nordeuropa, vielleicht auch illegale afrikanische Einwanderer von Tarifa nach London, transportiert, (137-138)	Gizon bat dago kamioi baten ondoan. Huelvafrutas jartzen du trailerreko olanan, Andaluziako lur landuetatik Europako iparraldera frutak eta barazkiak garraiatzen baititu, baita agian legez kanpoko etorkin afrikarrak ere Tarifatik Londresera... (62)	Junto a un camión —en el toldo del remolque pone Huelvafrutas, ya que transporta frutas y verduras de las zonas de cultivo andaluzas hacia el norte de Europa, probablemente también a emigrantes africanos ilegales de Tarifa a Londres, (83)	E. A.: izenordaina	BAIT- erlatiboa	Erlatiborik ez: hipotaxia: kausazko perpauza	E. E. M.	E. E. M. --> E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez

<p>... einen der wenigen Orte Europas, wo man als Farbiger nicht zwangsläufig in erster Linie Träger einer Hautfarbe ist, es sei denn, man sieht aus wie ein Moslem, steht ein Mann mit einer Computerzeitschrift unter dem Arm. (138)</p>	<p>—han, Europako leku gehienetan ez bezala, koloreduna ez dute hartzen derrigorrean lehenik eta behin azal-kolore baten eramaile gisa, musulman itxura izanda ere—. Gizonak informatika-aldizkari bat du besapean. (62)</p>	<p>... uno de los pocos lugares de Europa donde al portador de un color de piel no se le considera inevitablemente en primer lugar como de color, aunque tenga aspecto de musulmán—, está parado en pie un hombre con una revista de informática bajo el brazo. (83)</p>	<p>E. A.: adberbioa</p>	<p>Erlatiborik ez: parataxia: marra luzeak</p>	<p>Erlatiboa: adberbioa</p>	<p>E. M.</p>	<p>E. M. --> erlatiborik ez</p>	<p>E. M. --> E. M.</p>
<p>Wir diskutieren kurz über die Situation in der Region um X, in der der Fremde seit zehn Jahren nicht gewesen sein will. (139)</p>	<p>Labur eztabaidatu dugu X inguruko eskualdeko egoeraz; ezezaguna azken hamar urtean ez da han egon. (63)</p>	<p>Discutimos brevemente sobre la situación en la región en torno a X, en la que el desconocido no ha estado desde hace diez años. (84)</p>	<p>E. A.: preposiziodun izenordaina</p>	<p>Erlatiborik ez: parataxia: alborakuntza</p>	<p>Erlatiboa: preposiziodu n izenordaina</p>	<p>E. E. M.</p>	<p>E. E. M. --> erlatiborik ez</p>	<p>E. E. M. --> E. E. M.</p>

<p>Er muss zu denjenigen gehören, die als Jugendliche unter tauchten, als man nach einer Gesetzesänderung in den neunziger Jahren für das Anzünden eines Containers zu zehn Jahren Gefängnis verurteilt werden konnte – fünf Mal länger als für eine Vergewaltigung. (139-140)</p>	<p>Bera izango da gaztetan sasira pasatu ziren horietako bat, 90eko hamarkadan egindako lege aldaketa baten ondoren kontainer bati su emateak hamar urteko kartzela zigorra —bortxaketa batena baino bost bider handiagoa— ekar zezakeen garaian pasatu ziren horietako bat. (63)</p>	<p>Debe ser uno de los jóvenes que pasaron a la clandestinidad cuando, después de un cambio legal en los años noventa, por darle fuego a un contenedor podías ser acusado a diez años de prisión: cinco veces más que por una violación. (84)</p>	<p>E. A.: izenordaina</p>	<p>N erlatibo arrunta</p>	<p>Erlatiboa: izenordaina</p>	<p>E. M.</p>	<p>E. M. --> E. M.</p>	<p>E. M. --> E. M.</p>
<p>Aber der Fremde, der mit Zubieta zu tun hat, also mit dem Kopf der Organisation in Kontakt steht und sich in ihrem innersten Kreis bewegt, sagt nichts, was nicht auch in Tageszeitungen zu lesen wäre. (140)</p>	<p>Baina ezezagunak, Zubietarekin zerikusia izan, halaber erakundearen buruarekin harremanetan egon eta haren zirkulurik barrukoenean mugitzen bada ere, ez du ezer esan egunkarietan ere irakurgai ez denik. (63)</p>	<p>Pero el desconocido, que tiene que ver con Zubieta, incluso está en contacto con la cabeza de la organización y se mueve en su círculo más interno, no dice nada que no se pueda leer en los periódicos. (84)</p>	<p>E. A.: izenordaina</p>	<p>Erlatiborik ez: hipotaxia: kontzesiozko perpausa</p>	<p>Erlatiboa: izenordaina</p>	<p>E. E. M.</p>	<p>E. E. M. --> E. M.</p>	<p>E. E. M. --> E. E. M.</p>

Wir verlassen die Bergstraße, die sich als Route Nationale entpuppt hat , kommen an Scheunen und verlassenen Weiden vorbei,... (140)	Mendiko errepeidea, Route Nationale itxuraz , utzi dugu, lastategien eta bertan behera utzitako landalurren artetik goaz,... (63)	Dejamos la carretera de montaña que se ha convertido en route nationale , pasamos por delante de graneros y campos abandonados,... (84)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: sinplifikatzea: bestelako egitura	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> E. M.
Er stürzt sich in die Arme der Frau, die deutlich älter ist als er , Ende dreißig,... (140)	Emakumearen besoetara jausi da — bera baino zaharragoa da ; ia berrogei urte izango ditu—,... (64)	Se arroja a los brazos de la mujer, que sin duda es mayor que él , final de la treintena,... (85)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: parataxia: marra luzeak	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> E. M.
Unerwartet steht er im Treppenaufgang, der von der Garage zu den Wohnräumen hinauf führt . (141)	Ustekabean hor dago, zutik, garajetik bizitegira daraman eskaileraren goialdean. (64)	De repente lo veo de pie en la parte superior de la escalera que va del garaje a las habitaciones . (85)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> E. M.	E. E. M. --> E. M.
Die Frau wird Belén genannt, der Mann, der mich während der Fahrt begleitet hat , Josu. (142)	Emakumeari Belen deitzen diote; ibilbidean lagundu didan gizonari, Josu. (64)	Llaman a la mujer Belén; al hombre que me ha acompañado durante el viaje , Josu. (85)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> E. M.	E. E. M. --> E. M.

Josu, wie der Chefredakteur der Zeitung, den die spanische Geheimpolizei 1989 erschossen hat. (142)	Josu, egunkariko erredaktoreburua bezala, isileko polizia espainiarrak 1989an tiroz hil zuen hura bezala. (64)	Josu, como el redactor en jefe del periódico, al que mató a tiros la policía secreta española en 1989. (85)	E. A.: izenordaina	N erlatibodun apozioa	Erlatiboa: preposiziodu n izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. E. M.
Ihr habt auch einen Haufen Leute umgebracht, die nichts mit der Sache zu tun hatten. (142)	Zuek ere hil duzue kontuarekin zerikusirik ez zuen jende pila bat. (64)	Vosotros también habéis matado a un montón de gente que no tenía nada que ver con el asunto. (86)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. E. M.
Der Mann, den sie Josu nennen , fragt, ob wir nun alle vergiftet würden. (143)	Josu deitzen duten gizonak galdetu du ez ote garen orain guztiok pozoituko. (65)	El hombre al que llaman Josu pregunta a ver si ahora nos vamos a envenenar todos. (86)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: preposiziodu n izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
Beim Essen versuche ich unauffällig, eines meiner Haare einzusammeln, das auf den Tisch gefallen ist. (144)	Jaten ari garen bitartean saiatu naiz, nabarmendu gabe, mahai gainera erori den nire ileetako bat biltzen. (65)	Mientras comemos intento, sin llamar la atención, recoger uno de mis cabellos que ha caído sobre la mesa. (86)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.

Wir leben in einer Zeit, in der die Kontrollphantasien aus George Orwells 1984 nur noch wie harmlose Relikte einer besseren Zeit erscheinen. (144)	Egun, bizi garen garaian, George Orwells 1984ko kontrolaren inguruko fantasiak garai hobe bateko erlikia kaltegabeak bezalaxe agertzen dira. (65)	Vivimos en una época en la que las fantasías de control descritas en 1984 por George Orwell ya no parecen más que ingenuas reliquias de un tiempo mejor. (87)	E. A.: preposiziodun izenordaina	Erlatiborik ez: parataxia: alborakuntza	Erlatiboa: preposiziodu n izenordaina	E. M.	E. M. --> erlatiborik ez	E. M. --> E. M.
...sagt Zubieta, der mich beobachtet hat, ... (144)	...dio Zubietak, arretaz behatu baitit, ... (65)	dice Zubieta, que me ha observado, ... (87)	E. A.: izenordaina	BAIT- erlatiboa	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> E. E. M.	E. E. M. --> E. E. M.
Er steht auf, durchquert den Raum und holt ein Spray aus dem Küchenschrank, das die Finger mit einem dünnen unsichtbaren Film überzieht, so dass sie keine Abdrücke auf Gegenständen hinterlassen. (144)	Zutik dago; gela zeharkatu, sukaldeko arasatik spray bat hartu eta hatzak film mehe ikusezin batez gaineztatu ditu, ukitzen duen guztian inolako aztarnarik ez uzteko. (65)	Se levanta, atraviesa la sala y coge del armario de cocina un spray que recubre los dedos de una delgada película invisible a fin de no dejar ni huella sobre los objetos. (87)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: parataxia: emendiozko juntadura	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> erlatiborik ez	E. M. --> E. M.
Aber der Mann, den sie Josu nennen, nickt mir nur ernst zu. (145)	Baina Josu deitzen duten gizonak keinu serioa egin dit. (66)	... el hombre al que llaman Josu me indica que ya no es necesario remangarme. (87)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: preposiziodu n izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.

Er erzählt von einer Bootsfahrt, einer dreitägigen Reise von Manaus nach Belém, die wir getrennt gemacht haben , aber an die wir beide ganz ähnliche Erinnerungen hegen. (145)	... Manusetik Belémerako hiru eguneko bidaia; biok, bananduta egin genuen arren , oso antzeko gogorapenak gorde ditugu. (66)	un viaje en barco de tres días desde Manaus a Belém, que hicimos por separado pero del que ambos guardamos recuerdos muy parecidos. (87)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: hipotaxia: kontzesiozko perpausa	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> E. E. M.
...(Reise) an die wir beide ganz ähnliche Erinnerungen hegen . (145)	... oso antzeko gogorapenak gorde ditugu . (66)	... (viaje) del que ambos guardamos recuerdos muy parecidos . (87)	E. A.: preposiziodun izenordaina	Erlatiborik ez: parataxia: alborakuntza	Erlatiboa: preposiziodu n izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> E. E. M.
die laue, warme Brise, die über die Haut strich . (145)	... azalaren gainean paratzen zen haizebe txepel beroa. (66)	... la brisa cálida que se posa sobre la piel . (87-88)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
Wir trinken selbstgemachten Schlehenlikör, den sich die Frau – auch sie ist seit fünfzehn Jahren nicht zu Hause gewesen – regelmäßig von ihrer Familie schicken lässt . (146)	Etxean eginiko basaran likorea edan dugu, emakumeari —bera ere duela hamabost urte etxean egon gabea— aldizka bere familiak bidaltzen baitio . (66)	Bebemos un licor de endrinas casero, que la mujer —que tampoco ha estado en casa desde hace quince años— recibe regularmente de su familia . (88)	E. A.: izenordaina	BAIT- erlatiboa	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. E. M.	E. M. --> E. E. M.
...wiederhole dann die Frage, die er zuvor nicht beantwortet hat . (146)	... aurrez erantzun ez didan galdera errepikatu dut gero. (66)	... luego repito la pregunta que antes no ha respondido . (88)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.

Ich schlafe in dem Schlafsack, den ich mitgebracht habe. (147)	Ekarritako lo zakuan egin dut lo... (67)	Duermo en el saco de dormir que he traído conmigo. (88)	E. A.: izenordaina	Erlatibo jokatugabe arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
...sie gehören sozusagen zum Repertoire der Angst, auf das der Körper unter Stress zurückgreift. (147)	Nolabait esateko, estresaren pean gorputzak berreskuratzen dituen irudi-bildumakoak dira. (67)	... pertenecen, por así decirlo, al repertorio del miedo al que recurre el cuerpo cuando está bajo estrés. (89)	E. A.: preposiziodun izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: preposiziodu n izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M. ezberdina	E. M. --> E. M.
Ich stelle mir vor, hinauszugehen und den Bergkamm entlang zu wandern, der sich nördlich von hier erstreckt und schon zum Massif Central gehören muss. (148)	Irudikatu dut kanpora irten eta mendi gailurren luzera osoan bide egiten dudala, hemendik iparraldera hedatu eta Erdialdeko Mendigunekoa izan behar duen horretan. (67)	Me imagino que salgo fuera y camino a lo largo de las crestas de las montañas que se extienden de aquí hacia el norte y deben de pertenecer al Macizo Central. (89)	E. A.: izenordaina	N erlatibo aposatu gibeleratua	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.

Im Bücherregal stehen neben ein paar literarischen Titeln in der marginalen Sprache, die Zubieta gehören müssen , ausschließlich Fantasy-Romane und die berüchtigt einfältigen Polittitel von Autoren wie Noam Chomsky und James Petras. (149)	Zubietarenak izan behar duten bazter hizkuntzan idatzitako titulu literario gutxiren ondoan, fantasia eleberriak eta izen txarreko politika-titulu inozoak daude, Noam Chomsky eta James Petras idazleenak besteak beste. (68)	En el estante de libros, junto a unos pocos títulos literarios en la lengua marginal que deben de ser de Zubieta , hay exclusivamente novelas románticas e ingenuos títulos políticos con mala fama, de autores como Noam Chomsky y James Petras. (90)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> E. M.	E. E. M. --> E. E. M.
Ich frage mich, wie es Zubieta in einer Organisation aushält, in der er der einzige wirklich lesende Mensch zu sein scheint . (149)	Neure buruari galdetu diot nola jasaten ote duen Zubietak erakunde batean egotea non, antza denez, bera baita benetako asko-irakurri bakarra... (68)	Me pregunto cómo aguanta Zubieta en una organización en la que parece ser la única persona realmente leída... (90)	E. A.: preposiziodun izenordaina	NON erlatiboa	Erlatiboa: preposiziodu n izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
An der Universität habe ich ständig mit Menschen zu tun, die nichts verstehen... (149)	Unibertsitatean etengabe harremana izaten nuen nahiz eta oso irakurriak eta oso buru-jantziak izan deus ulertzen ez duten pertsonekin. (68)	En la universidad me he tenido que ver de continuo con personas muy leídas, muy cultivadas, pero que no entienden nada . (90)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.

Wir erreichen die A-9, die an der Mittelmeerküste entlangführt (151)	A-9a hartu dugu, Mediterraneo itsasaldearen ondotik doan autobidea. (69)	Alcanzamos la A-9, que transcurre a lo largo de la costa mediterránea. (91)	E. A.: izenordaina	N erlatibodun apozioa	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> E. E. M.	E. E. M. --> E. E. M.
Schon von weitem sehe ich die Kamera, die hinter der Mautschanke steht und in die man als Fahrer geradewegs hinein blickt. (151)	Urrutitik ikusi dut ordainlekuko langa atzean , gidaria zuzen pasatzerakoan, begira dagoen kamera. (69)	Ya de lejos veo la cámara que está situada detrás de las barreras y que al pasar capta al conductor. (91)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: sinplifikatzea: bestelako egitura	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
...(Kamera) in die man als Fahrer geradewegs hinein blickt. (151)	... gidaria zuzen pasatzerakoan, begira dagoen kamera. (151)	... que al pasar capta al conductor. (91)	E. A.: preposiziodun izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M. ezberdina	E. M. --> E. M. ezberdina
Die Fotos, die sie haben , sind zwanzig Jahre alt. (151)	Dauzkaten argazkiak duela hogeit urte eginak dituk. (69)	Las fotos que tienen son de cuando tenía veinte años. (91)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
Der Alte schien alles zu archivieren, was aus Papier war. (152)	Zaharrak, antza, paperezko zen guztia artxibatzen zuen. (69)	El viejo parecía archivar todo lo que era de papel. (92)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: pronominaliz atua	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.

Er hatte ihm das Wohnzimmer überlassen, in dem sich , abgesehen von den Büchern, nur ein abgewetztes Sofa und ein mit Zeitungsausschnitten übersäter Spanholztisch befand ,... (152)	Etxebizitzan gela bat utzia zion, liburuez gain sofa lokatu bat eta egunkari-zatikiz gainezkaturiko konglomeratuzko mahai bat baino ez zeukana. (69)	La habitación que le había dejado , aparte de libros, sólo tenía un sofá desvencijado y una mesa de conglomerado saturadade recortes de periódico. (92)	E. A.: preposiziodun izenordaina	N erlatibo aposatu gibeleratua	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> E. M.	E. E. M. --> E. M.
...wie jemand, der um jeden Preis Anschluss sucht. (153)	... kosta ahala kosta lotura bila dabilen norbait bezala. (69)	... como alguien que a cualquier precio busca contacto. (92)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
das Licht wölbt sich an der getönten Windschutzscheibe und bildet einen grellen Kranz, einen Kanal aus Helligkeit, durch den der Wagen hindurch aufs Ungewisse zurast. (153)	argiak haizetako ñabartuan jo eta uztai itsugarri bat osatu du, argitasun erreten bat, autoak badaezpada ziztu bizian zeharkatu duena. (70)	la luz se abomba al chocar contra el parabrisas y forma una deslumbradora corona, un túnel de claridad que el coche atraviesa por si acaso a toda velocidad. (92)	E. A.: preposiziodun izenordaina	N erlatibo aposatua	Erlatiboa: izenordaina	Anbigua	Anbigua --> E. M.	Anbigua --> E. M.
Dem Mann, der gefriert , der sein Gedächtnis und seine Sprache verliert. (153)	Izoztutako gizona , bere oroimena eta bere hizkuntza galdu duena. (70)	El hombre que se queda congelado , que pierde su memoria y su lengua. (93)	E. A.: izenordaina	Erlatibo jokatugabe arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.

...der sein Gedächtnis und seine Sprache verliert. (153)	... (gizona) bere oroimena eta bere hizkuntza galdu duena. (70)	...que pierde su memoria y su lengua. (93)	E. A.: izenordaina	N erlatibo aposatua	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
Wie überholen ein paar niederländische LKW, die Konvoi fahren. (154)	Trailerra daramaten bi kamioi holandar aurreratu ditugu. (70)	Adelantamos a un convoy de camiones holandeses. (93)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiborik ez: sinplifikatzea : sustantiboa	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> erlatiborik ez
Am Straßenrand fliegen Verkehrsschilder vorbei, die auf Autobahnabfahrten oder die nächsten Reiseziele verweisen,... (154)	Bide ertzetik airean iragaten dira seinaleak, autobideko sartu-irtenak edo hurrengo bidaia-helmugak markatzen dituztenak. (70)	Al borde de la carretera pasan volando señales de tráfico que marcan salidas de autopista o las siguientes direcciones,... (93)	E. A.: izenordaina	N erlatibo aposatua	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> E. M.	E. E. M. --> E. M.
Wir könnten in eine Kontrolle der Gendarmerie geraten, die hier zwar nicht systematisch fahndet, aber doch immer wieder unerwartet Stichproben macht. (155)	Ustekabean Jendarmeriako kontrol batekin topo egin genezake; hemen ez dira sistematikoki bila ibiltzen, baina behin eta berriro egiten dituzte han-hemenka ezusteko probak. (70-71)	Podríamos ser interceptados en un control de la Gendarmería, que, si bien es cierto que aquí no anda a la búsqueda sistemáticamente, sin embargo suele hacer inesperadas pruebas al azar. (93)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: parataxia: alborakuntza	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> E. E. M.

Kontrollen, die regelmäßig zur Verhaftung von Angehörigen der Bande führen. (155)	Kontrol horietan aldian-aldian bandako kideak atxilotu ohi dituzte. (71)	Controles que conducen regularmente a la detención de miembros de la banda. (93)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: parataxia: alborakuntza	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> erlatiborik ez	E. M. --> E. M.
...ich würde mich für die knapp bekleideten Mütter interessieren, die sich nach Abwechslung von ihren eingefahrenen, durch die Elternschaft belasteten Beziehungen sehnten, ... (155-156)	Katharinak gaztigatzen zidan —erdi txantxetan, erdi benetan— ni arin jantziriko amez interesatuko nintzela, sabeleko hezur txikiez libratu ondoren gurasotasunez zamaturiko harremanen irrikan baitzeuden. (71)	Katharina me decía —medio en broma, medio en serio—que acabaría interesándome por las madres ligeras de ropa, que anhelaban algo diferente de sus probadas relaciones cargadas de paternidad, (94)	E. A.: izenordaina	BAIT- erlatiboa	Erlatiboa: izenordaina	Anbigua	Anbigua --> E. E. M.	Anbigua --> E. E. M.
...denn mit niemandem sei ein Seitensprung so leicht zu haben wie mit jungen Müttern, die nur selten weggehen könnten und von Nicht-Eltern grundsätzlich als asexuelle Subjekte wahrgenommen würden. (156)	Izan ere, inorekin ez da errazago olgetaldi bat egitea ama gazteekin baino, bakanetan baino ez baitziren irteten ahal eta guraso ez direnek funtsean subjektu asexualtzat hartuko baitzituzten. (71)	ya que con nadie es tan fácil tener un desliz como con las madres jóvenes, que sólo raras podrían salir y serían percibidas por los no padres como sujetos asexuales. (94)	E. A.: izenordaina	BAIT- erlatiboa	Erlatiboa: izenordaina	Anbigua	Anbigua --> E. E. M.	Anbigua --> E. E. M.

Als Armin weitergeht, er will einen Schlehenbaum begutachten, aus dessen Früchten er Likör zubereitet. (267)	Arminek ibiltzen jarraitu du —elorriondo beltz bat arakatu nahi du, haren basaranetatik likore bat prestatzen baitu, (120)	Camino adelante, Armin quiere examinar un arbusto de endrinas, con cuyos frutos prepara un licor,... (160)	E. A.: preposiziodun edutezko determinatzailea	BAIT-erlatiboa	Erlatiboa: preposiziodun edutezkoa	Anbigua	Anbigua --> E. E. M.	Anbigua --> E. E. M.
das gleiche Getränk, das uns Zubietas Begleiterin in dem Ferienhaus in Frankreich am Tag meiner Ankunft serviert hat. (267)	Zubietaren neska laguntzaileak Frantziako oporetxera heldu nintzen egunean atera zigun edari berdina—, (120)	la misma bebida que nos sirvió la acompañante de Zubieta en la casa de vacaciones de Francia el día de mi llegada,... (160)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
Eine kleine Gruppe, drei Personen, die nicht von hier zu sein scheinen,... (267)	Talde txiki bat, hiru pertsona, bertakoak izateko itxurarik ez dutenak. (120-121)	Un pequeño grupo, tres personas, que no parecen ser de aquí,... (160)	E. A.: izenordaina	N erlatibo aposatua	Erlatiboa: izenordaina	Anbigua	Anbigua --> E. E. M.	Anbigua --> E. E. M.
... (drei Personen) die ich zumindest im Sommer nie hier gesehen habe. Zwei Männer, eine Frau, alle unter 45. (267)	Udan inoiz ez nituen hemen ikusi, behintzat. Bi gizon, emakume bat, denak 45 urtez beherakoak. (121)	... a los que al menos en verano nunca he visto aquí. Dos hombres, una mujer, todos menos de 45. (160)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: parataxia: alborakuntza	Erlatiboa: preposiziodun izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> E. E. M.

Doch die Fremden stürzen sich nicht auf ihn, sondern wenden sich Armin zu, der , mit Schlehen im Mund, gerade die dünne Fruchtschicht von den Kernen lutschend, den Weg herunterkommt. (267)	Hala ere, ezezagunak ez zaizkio oldartu, baizik eta Arminengana bihurtu dira, bidera irten baita , basaranak ahoan, hain zuzen ere fruitu mamiaren zuku-maila miazkatuz. (121)	Los extraños no se lanzan sobre él, sino que se vuelven hacia Armin, que descende al camino con endrinas en la boca, paladeando el punto de sazón de los frutos. (161)	E. A.: izenordaina	BAIT- erlatiboa	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> E. M.	E. E. M. --> E. E. M.
Und was ist das für ein Ort, nach dem sie gefragt haben? (269)	Eta zer-nolako lekuaz galdetu dute? (121)	Y ¿cuál es ese lugar por el que preguntaban? (161)	E. A.: preposiziodun izenordaina	Erlatiborik ez: sinplifikatzea: izenlaguna	Erlatiboa: preposiziodu n izenordaina	E. M.	E. M. --> erlatiborik ez	E. M. --> E. M.
Ich muss an die Passanten vom Nachmittag denken, die für mich wie Polizisten aussahen, (270)	Ezin ditut gogotik kendu niretzat polizia itxura zuten arratsaldeko ibiltariak,... (122)	No puedo dejar de pensar en los paseantes de la tarde, que para mí tenían aspecto de policía, ... (162)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> anbigua	E. E. M. --> E. E. M.
... die Lügen, die ich Armin auftische, ... (270)	... Arminen aurrean mahairatu ditudan gezurak,... (122)	... en las mentiras que sirvo a Armin a la mesa, ... (162)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
die Verlassenheit, die zur Angst wird, ... (270)	... izu-ikara bihurturiko babesgabetasuna,... (122)	... en el sentimiento de abandono que se convierte en miedo, ... (162)	E. A.: izenordaina	Erlatibo jokatugabe arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.

...(ich) blättere eine alte Zeitschrift durch, die dort auf einem kleinen Glastisch liegt. (270)	aldizkari zahar bat irakurri dut bertan, beirazko mahai txiki baten gainean baitago. (122)	hojeo una vieja revista que hay sobre una pequeña mesa de cristal. (162)	E. A.: izenordaina	BAIT- erlatiboa	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
Diesmal ist es Zubieta, der keine Ruhe gibt. (271)	Oraingoan Zubieta da batere lasaitasunik helarazten ez duena. (122)	Esta vez es Zubieta quien no transmite ningún sosiego. (163)	E. A.: izenordaina	N erlatibo aposatu gibeleratua	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> E. E. M.	E. E. M. --> E. E. M.
Wieder geht mir durch den Kopf, wie sehr ich es hasse, mich um andere zu kümmern, für Menschen, die mir nah sind ,... (271)	Berriz ere bururatu zait zein gorrotagarri zaidan besteren ardura edukitzea;... (122)	De nuevo me pasa por la cabeza cómo detesto ocuparme de los demás, de las personas que me son cercanas ; (163)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: sinplifikatzea: ezabaketa	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> erlatiborik ez	E. M. --> E. M.
... seltsamerweise besonders für Menschen, die mir nah sind , Verantwortung zu tragen. (271)	... bereziki, nire hurkoak diren pertsonen erantzukizuna hartzea, bitxia bada ere. (122)	... asumir responsabilidad, sobre todo curiosamente, para con las personas que me son cercanas. (163)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.

Als ich in die Schuhe schlüpfte, fällt mir zum ersten Mal die Verbindung auf zwischen diesem Gefühl und dem, was ich nach dem Ozon-Film vor drei Monaten auf dem Heimweg vom Kino zu Rabbee gesagt habe. (271-272)	Oinetakoak lerraterakoan, lehen aldiz lotura egin dut sentimendu horren eta duela hiru hilabete Ozonen filma ikusi eta gero zinema-aretotik etxerako bidean Rabbeeri azaldu nionaren artean. (122-123)	Cuando me descalzo, por primera vez se me ocurre la conexión entre ese sentimiento y aquel del que le hablé a Rabbee hace tres meses en el camino a casa después de ver la película de Ozon. (163)	E. A.: izenordaina	N erlatibo apostatua	Erlatiboa: preposiziodu n izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
In der Dunkelheit tue ich mir schwer, den Fieber senkenden Tee zu finden, den Katharinas Vater uns am Morgen herausgesucht hat. (272)	Ilunpean zaila zait sukarra arintzeko tea aurkitzea, Katharinaren aitak goizean hautatu digun berbera. (123)	En la oscuridad me cuesta encontrar el té para bajar la fiebre que a la mañana el padre de Katharina nos ha ofrecido. (163)	E. A.: izenordaina	N erlatibodun apozioia	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
Sofort zucke ich zusammen, mir fallen die Passanten vom Nachmittag ein. Ihr Spaziergang durch ein Tal, in das sich nur selten Besucher verirren, ihre Frage, ihre musterden Blicke. (272)	Segituan dardara txikia hasi zait, gogora datozkit arratsaldeko ibiltariak. Bisitariak oso bakanetan galtzen diren ibar batean haiek egindako paseoa, haien galderak, haien begirada ikuskatzaileak. (123)	Enseguida empiezo a temblar, me vienen a las mientes los paseantes de la tardeSu paseo por un valle por donde sólo raras veces se dejan caer visitantes, su pregunta, sus miradas examinadoras. (163)	E. A.: preposiziodun izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: preposiziodu n adberbioa	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.

Das Fenster ist der schlechteste Ort, an dem ich mich aufhalten kann. (273)	Leiho da gera naitekeen tokirik okerrena. (123)	La ventana es el peor sitio en el que me puedo parar. (163-164)	E. A.: preposiziodun izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: preposiziodun izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
Doch diesmal glaube ich, ein Tier zu erkennen, eine Katze, einen Fuchs, einen Hund, der durchs Gestrüpp streift... (273)	Oraingoan, baina, etxe abere bat delakoan nago, sasitzan alderrai dabilen katu bat, azeri bat, zakur bat;... (123)	Pero esta vez creo reconocer un animal, un gato, un zorro, un perro, que va rozando la maleza; ... (164)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> E. M.	E. E. M. --> E. E. M.
... hole tief Luft und sinke mit weichen Knien auf den Hocker, der neben dem Kühlschrank steht. (273)	... hatsa hondotik hartu dut eta belaunak luzatu hozkaile ondoko aulkixuan. (123)	... tomo aliento profundamente y estiro las rodillas en el taburete que está junto al frigorífico. (123)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: sinplifikatzea: izenlaguna	Erlatiboa: izenordaina	Anbigua	Anbigua --> erlatiborik ez	Anbigua --> E. M.
Ich flöbe ihm Tee ein, den er nicht richtig schlucken kann, er atmet flach und zu schnell. (273)	Tea eskaini diot, zuzen irensterik ez badu ere, arnasa sakon ez eta bizkorregi hartzen baitu. (123)	Le ayudo a tomar el té, ya que no puede sorber bien; respira superficialmente y demasiado rápido. (164)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: hipotaxia: kontzesiozko perpausa	Erlatiborik ez: hipotaxia: kausazko perpausa	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> erlatiborik ez
Wieder geht mir durch den Kopf, woran ich schon am Vortag ständig gedacht habe. (273-274)	Berriro otu zait bezperan jada etengabe pentsatutakoa. (123)	Una vez más me pasa por la cabeza lo que he estado pensando la víspera continuamente. (164)	E. A.: pronominalizatu	Erlatibo jokatu gabea: izen ardatza isildua	Erlatiboa: pronominalizatu	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.

... (ich) spreche den Freund an, der nicht reagiert. (274)	...lagunari, erreakzionatu ez badu ere , hitz egin eta bekokia igurtzi diot zapi hezearekin. (124)	...le hablo a mi amigo, que no reacciona; (164)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: hipotaxia: kontzesiozko perpaua	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> E. E. M.
...beschlieÙe ich, ein Thermometer und das Fieber senkende Mittel zu suchen, das wir am Vortag gekauft haben,... (274)	...termometro bat bilatzea deliberatu dut, baita sukarra behertzeko bezperan erosi genuen botika ere. (124)	...decido ir a buscar un termómetro y los remedios para bajar la fiebre que compramos la víspera. (165)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
...(ich) ziehe erst das Medikament aus meiner Reisetasche, die neben dem Bauertisch steht,... (274-275)	...aurrena, sendagaia hartu dut nire bidaia-poltsatik, zeina mahai ondoan baitago,... (124)	...cojo primero el medicamento de mi bolsa de viaje, que está junto a la mesa rústica. (165)	E. A.: izenordaina	ZEIN erlatiboa	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> E. E. M.	E. E. M. --> E. E. M.
... und mache mich dann auf den Weg ins Bad, das immer ein wenig nach Pilz und Feuchtigkeit, immer ein wenig nach chlorhaltigen Putzmitteln riecht. (274-275)	... eta, hurrena, bainugelarako bidea egin dut, zeinak beti pixka bat onddo eta heze usaina izaten baitu , beti pixka bat garbigarri klorodunena. (165)	... y después me encamino al baño, que huele siempre un poco a hongo y humedad , otro poco a producto clorado de limpieza. (165)	E. A.: izenordaina	ZEIN erlatiboa	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> E. E. M.	E. E. M. --> E. E. M.

...(ich) finde nach ein paar Sekunden, die mir wie eine Ewigkeit vorkommen ,... (275)	Amaigabeak iruditu zaizkidan minutu pare baten ondoan, aurkitu egin dut metalezko kutxa,... (124)	... hasta que después de unos segundos que me resultan eternos encuentro la caja metálica... (165)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
... wirklich die Metallkiste und darin das Thermometer, das zerbrechlich und alt aussieht , (275)	... eta barruan, hauskor eta zahar itxura duen termometro bat, beirazko modelo bat. (124)	... y dentro de ella el termómetro, que parece frágil y antiguo , un modelo de cristal. (165)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> E. M.	E. E. M. --> E. E. M.
...laufe durch die Wohnküche die Treppe hinauf zurück zu Zubieta, der mittlerweile völlig weggetreten ist . (275)	...sukaldea zeharkatu eta eskaileretan gora korrika joan naiz berriro Zubietarengana, zeina bizkitartean lekuz mugitu baita zeharo . (124)	...tras atravesar el comedor corro escaleras arriba hacia Zubieta, que mientras tanto ha estado completamente ido . (165)	E. A.: izenordaina	ZEIN erlatiboa	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> E. M.	E. E. M. --> E. E. M.
...(ich) beobachte, wie sich das Metall ausdehnt, die Markierung von 39, 40, 41 Grad erreicht, was bedeutet , dass seine reale Körpertemperatur noch etwas darüber liegt, (275)	...behatu dut metala nola hedatuz doan. Markagailuak 39, 40, 41 gradu iritsi du, esan nahi baita , gorputzaren hozbero erreala are goraxeago dagoela,... (124)	observo que el metal se va dilatando, llega a marcar 39, 40, 41 grados, lo que significa que su temperatura corporal real es aún algo más elevada... (165)	Erlatibo jarraitua	BAIT- erlatiboa	Erlatiboa: pronominaliz atua	E. E. M.	E. E. M. --> E. M.	E. E. M. --> E. E. M.

Doch dann spüre ich sehr deutlich, dass es das nicht ist, sondern dass ich um den Freund trauere, um Zubieta, weil er in dieser irrsinnigen Lage ist, aus der es keinen Ausweg gibt. (276)	Hala ere, gero oso argi sumatu dut ez dela hori, lagunarengatik egiten dudala negar, Zubieta-rengatik, bera eldarnio aldi horretan dagoelako irtenbiderik gabe, behintzat itxurazko irtenbiderik gabe, dagoen egoeran egonda. (124)	Sin embargo, acto seguido percibo con suma claridad que no es eso, sino que lloro por mi amigo, por Zubieta, porque está en esa situación de enajenación de la que no hay salida, al menos ninguna aceptable, dadas las circunstancias,... (165)	E. A.: preposiziodun izenordaina	Erlatiborik ez: sinplifikatzea: bestelako egitura	Erlatiboa: preposiziodun izenordaina	E. M.	E. M. --> erlatiborik ez	E. M. --> E. M.
weil er ein Freund ist, ein Mensch, an dem ich hänge. (276)	berarekin txora-txora eginda nagoen lagun bat delako, gizaki bat,... (124)	...porque es un amigo, una persona de la que estoy colgado, ... (165)	E. A.: preposiziodun izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: preposiziodun izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
...während der Nebel, der die Mühle inzwischen eingehüllt hat, in den Raum eindringt, sich feucht, kühl auf die Haut legt, mich wie ein Netz umspannt,(276)	bitartean, lainoa, errotta dagoeneko estali baitu, gela barruraino sartu da, azalaren gainean etzanik, heze, hotzil, sare bat bezala ni besarkatuz,... (125)	dejo correr las lágrimas mientras la niebla, que entretanto ha cubierto el molino, entra hasta la habitación trayendo humedad, se posa fría sobre la piel, envolviéndome como una red,... (166)	E. A.: izenordaina	BAIT-erlatiboa	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> E. E. M.	E. E. M. --> E. E. M.

...es nicht so ist wie in dem Film von François Ozon, wo die Einsamkeit, diese Unfähigkeit, mit Menschen zu sein, am Ende in einem lächerlichen Testament und einem verlassenen Tod mündet , und dass ich etwas tue, das ich nicht kontrolliere, sondern das einfach nur ist. (277)	—eta ez da François Ozonen filmean bezala, non bakardatea, pertsonekin egoteko ezgaitasun hori, bukaeran testamentu barregarri batean ...eta heriotza babesgabe batean amaitzen den — eta egiten ari bainaiz zerbait, kontrolatzen ez dudana, berez-berez dena baizik. (125)	y no es como en la película de François Ozon, donde la soledad, esa incapacidad para estar con otra gente, al final desemboca en un testamento ridículo y una muerte en el desamparo , y porque estoy haciendo algo que no controlo, sino que simplemente es, sin más. (166)	E. A.: adberbioa	NON erlatiboa	Erlatiboa: adberbioa	E. E. M.	E. E. M. --> E. E. M.	E. E. M. --> E. E. M.
Mir fällt ein Abend ein, den ich vor einigen Jahren mit Montserrats Bruder Antonio erlebt habe . (279)	Gogoratu naiz duela zenbait urte Montserraten neba Antoniorekin arrats batean bizi izandakoaz . (125)	Me viene a la memoria una tarde que viví hace algunos años con Antonio, el hermano de Montserrat . (166-167)	E. A.: izenordaina	Erlatibo jokaturgabea: izen ardatza isildua	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
...auf der Suche nach ein paar Freunden, die zufällig, nicht unparteiisch, also folgerichtig, zu Beteiligten des Abends geworden waren . (280)	... bi lagunen bila, halabeharrez —ez era neutralkan, ondorioz— arratsaldea pasatzen ari ziren bi lagun. (126)	... en busca de un par de amigos que por casualidad —no por eso neutrales— habían salido a pasar la tarde . (167)	E. A.: izenordaina	N erlatibodun aposizioa	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.

Sie schoben uns in ein abgedunkeltes Zimmer, das zur Straße hinausging. (280)	Sarrarazi gintuzten kalera ematen zuen gela ilun batean,... (126)	Nos empujaron a una habitación a oscuras que daba a la calle, ... (167)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
...das Foto eines vielleicht 27 Jahre alten Mannes, der sich vor einer Mauer hatte abbilden lassen, einer kahlen, hohen Betonmauer. (280)	...gutxi gorabehera urteko 27 gizon baten argazkia zen, hormigoizko murrus soil eta garai baten aurrean ateratakoa. (126)	...la fotografía de un hombre de aproximadamente 27 años con un muro a sus espaldas, un muro de hormigón alto y desnudo. (167)	E. A.: izenordaina	Erlatibo jokatu-gabe aposatu ezberdina	Erlatiborik ez: sinplifikatzea : preposizio sintagma	E. E. M.	E. E. M. --> E. M. ezberdina	E. E. M. --> erlatiborik ez
Katharina, die mit Freundinnen vor leeren Weinflaschen sitzt und triumphierend eine Zigarette in die Luft reckt,... (282)	Katharina, lagunekin ardo botila hutsen aurrean eserita eta triumfalismoz zigarreta bat airean luzatzen; (126-127)	Katharina, sentada con amigas delante de botellas de vino y con un cigarrillo en la mano extendida triunfalmente al aire; (168)	E. A.: izenordaina	Erlatibo jokatu-gabe aposatua	Erlatibo jokatu-gabea	E. E. M.	E. E. M. --> E. M.	E. E. M. --> E. E. M.
...und triumphierend eine Zigarette in die Luft reckt, ... (282)	...eta triumfalismoz zigarreta bat airean luzatzen; (126-127)	...y con un cigarrillo en la mano extendida triunfalmente al aire; (168)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: sinplifikatzea: aditz izena	Erlatiborik ez: sinplifikatzea : preposizio sintagma	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> erlatiborik ez
... Armin, der sein Kräuterbeet pflegt, ... (282)	... Armin, bere belar-saila zaintzen; (127)	... Armin, cuidando su bancal de hierbas; (168)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: sinplifikatzea: aditz izena	Erlatiborik ez: sinplifikatzea : gerundioa	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> erlatiborik ez

Und Hanna: Auf den meisten Bildern wirkt sie ganz auf sich selbst und ihre Eindrücke konzentriert, ein Mensch, dessen Wünsche noch permanent die Richtung ändern können. (282)	Eta Hanna: irudi gehienetan erabat bere baita bildua ematen du eta sentipena kontzentratua, desira oraindik tinkoen norabidea alda dezakeen pertsona bat. (127)	Y Hanna: en casi todas las imágenes está totalmente ensimismada, y sus expresiones controladas, es un ser humano cuyos deseos pueden cambiar aún de dirección permanentemente. (168)	E. A.: edutezko determinatzailea	N erlatibo arrunt ezberdina	Erlatiboa: edutezkoa	E. M.	E. M. --> E. M. ezberdina	E. M. --> E. M.
Armin, drückt uns zum Abschied einen Korb mit Lebensmitteln in die Hand, die Gläser mit Maronenpaste, die er nach dem Rezept des Freundes gekocht hat , zwei Laibe selbstgebackenes Brot. (282)	Arminek, agur gisa, saski bat bizigai eskuratu digu, berak lagunaren errezetari jarraiki prestatutako gaztaina-krema ontziak, etxean eginiko bi ogi biribil. (127)	Armin, nos da como despedida una cesta con provisiones, los frascos con crema de castañas que ha preparado siguiendo la receta del amigo , dos panes hechos por él. (168)	E. A.: izenordaina	Erlatibo jokatupe arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
Zubieta, der endlich gesund zu sein scheint, seit 36 Stunden kein Fieber mehr hatte. (282)	Zubietak —azkenik, osaturik dirudi; azkeneko orduotan ez du sukar 36 gehiagorik izan— (127)	Zubieta — por fin parece estar recuperado, en las últimas 36 horas no ha tenido más ataques de fiebre— me indica la dirección a Córdoba, y a continuación hacia el sur. (169)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: parataxia: marra luzeak	Erlatiborik ez: parataxia: marra luzeak	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> erlatiborik ez

Erst als wir das Mittelmeer erreichen, fällt mir auf, dass wir auf der gleichen Straße unterwegs sind, die ich im August mit Rabbee nach Nordosten gefahren bin: (282)	Mediterraneora iritsi aurretik, deigarri gertatu zait bidean goazela abuztuan Rabbeerekin iparkialdera egin nuen errepide beretik: (127)	Antes de llegar al Mediterráneo, me llama la atención que vamos por la misma carretera que recorrí en agosto con Rabbee hacia el noreste: la autopista de la costa que pasa junto a Marbella. (169)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
... die ich im August mit Rabbee nach Nordosten gefahren bin: die Küstenautobahn, die an Marbella vorbeiführt. (282)	... Marbella ondotik pasatzen den itsasaldeko autobidetik. (127)	... la autopista de la costa que pasa junto a Marbella. (169)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
Vor uns liegt jetzt die Meerenge, das marokkanische Rif-Gebirge auf der anderen Seite im Dunst, mit jedem Kilometer, den wir nach Westen zurücklegen, wird es grüner, Wind vom Atlantik. (283)	Gure aurrean orain itsasartea dago, Rif Marokoko mendimultzoa beste aldean lainopean, kilometrotik kilometrora mendebalderago eta, lehengo lekura itzultzen ari garela, dena berdeagoa da. Atlantiko haizea dabil. (127)	Ahora tenemos delante el estrecho, entre la niebla las montañas del Rif marroquí, cada kilómetro que recorreremos hacia el oeste todo se torna más verde, sopla viento del Atlántico. (169)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: sinplifikatzea: bestelako egitura	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> erlatiborik ez	E. M. --> E. M.

Wir schlendern die Altstadt hinunter, die immer noch hergerichtet aussieht , immer noch wie ein musealer Erlebnispark, immer noch auf kiffende, englischsprachige Rucksacktouristen ausgerichtet,... (283)	Kalez kale gabiltza alde zaharrear behera, betiere moldatua ematen duena , betiere museo antzeko erakustoki bat bezala, betiere motxiladun turista ingeles-hiztun kif zaleak lerroan,... (127)	Callejamos sin rumbo por la parte antigua de la ciudad, que siempre parece estar remozada , siempre como un parque de atracciones museístico, siempre orientada a los turistas mochileros anglófonos aficionados al kif,... (169)	E. A.: izenordaina	N erlatibo apostatua	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> E. M.	E. E. M. --> E. E. M.
(die Altstadt)... aber diesmal etwas Behurigendes ausstrahlt ,... (283)	... baina oraingoan zerbait lasaigarria irradiatuz ... (127)	pero esta vez irradia una especie de tranquilidad ... (169)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: sinplifikatzea: gerundioa	Erlatiborik ez: parataxia: aurkaritzako juntadura	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> erlatiborik ez
...und setzen uns in eines der wenigen noch geöffneten Restaurants, in dem Salat, Fisch, Weißwein und Flan auf der Menükarte stehen . (283)	...eta oraindik irekita dagoen jatetxe bakanetako batean eseri gara. Menuan, entsalada, arraina, ardo zuria eta flana . (127)	y nos sentamos en uno de los pocos restaurantes aún abiertos, cuyo menú consiste en ensalada, pescado, vino blanco y flan . (169)	E. A.: preposiziodun izenordaina	Erlatiborik ez: parataxia: alborakuntza	Erlatiboa: edutezkoa	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> E. E. M.

<p>... aber schließlich wird deutlich, dass der Freund den Hafen ansteuert, der direkt an den Eingang zur Meerenge, an die alte Festung und den Strand angrenzt, an dem ich vor zwei Monaten mit Rabbee im Sand lag. (284)</p>	<p>... baina azken batean argi dago lagunak portu alderantz hartu duela, zeinak zuzeneko mugakideak baititu itsasartearen sarrera, gotorleku zaharra eta duela bi hilabete Rabbeerekin hondar gainean etzanda egon nintzen hondartza. (127)</p>	<p>pero finalmente queda claro que el amigo se dirige al puerto, que linda directamente con la salida al estrecho, con la antigua fortaleza y la playa donde hace dos meses estuve tumbado con Rabbee en la arena. (170)</p>	<p>E. A.: izenordaina</p>	<p>ZEIN erlatiboa</p>	<p>Erlatiboa: izenordaina</p>	<p>E. E. M.</p>	<p>E. E. M. --> E. E. M.</p>	<p>E. E. M. --> E. E. M.</p>
<p>... an dem ich vor zwei Monaten mit Rabbee im Sand lag. (284)</p>	<p>... duela bi hilabete Rabbeerekin hondar gainean etzanda egon nintzen hondartza. (127)</p>	<p>... donde hace dos meses estuve tumbado con Rabbee en la arena. (170)</p>	<p>E. A.: preposiziodun izenordaina</p>	<p>N erlatibo arrunta</p>	<p>Erlatiboa: adberbioa</p>	<p>Anbigua</p>	<p>Anbigua --> E. M.</p>	<p>Anbigua --> E. M.</p>

Zubieta deutet auf ein Segelboot, eine der zahllosen Yachten, die am Kai liegen , allerdings eines der bescheideneren Modelle, hochseetauglich, aber nicht protzig. (284)	Zubietak belaontzi txiki bat seinlatu du, kaian amarraturiko yate zenbatezinetako bat. Alabaina, modelo apalenetako bat da, ur handitako gai, baina ez harrokerian ibiltzeko. (128)	Zubieta señala a un velero, uno de los incontables yates anclados en el muelle , a decir verdad uno de los modelos más modestos, apto para la navegación de alta mar, pero no para hacer ostentación de él. (170)	E. A.: izenordaina	Erlatibo jokatugabe arrunta	Erlatibo jokatugabea	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
Auf dem Deck, das ganz weiß ist und in der Sonne leuchtet , stehen ein Mann, ein Afrikaner, und ein Mädchen, vielleicht neun Jahre alt. (284)	Ontzi gainean, dena zuri-zuri eta eguzkitan dirdai , gizon bat, afrikar bat, eta neskatila bat, bederatzi urtekoa gutxi gorabehera. (128)	En la cubierta, completamente blanca y reluciente al sol , hay un hombre, un africano, y una niña, de nueve años tal vez. (170)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: sinplifikatzea: bestelako egitura	Erlatiborik ez: sinplifikatzea : izenondoa	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> erlatiborik ez
Du bist wahrscheinlich der einzige, der illegal in dieser Richtung unterwegs ist . (284)	Balitekek hi izatea norabide horretan doan ilegal bakarra. (128)	Eres probablemente el único ilegal que va en esa dirección . (170)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
Es ist seltsam, denke ich, er verschwindet wie Corto Maltés, der Vagabund, dessen Spuren sich auf dem Meer verlieren . (285)	Bitxia da, pentsatu dut, Corto Maltes bezala desagertzen ari da, lorratzak itsasoan galduz doan alderraia bezala. (128)	Es curioso, pienso, desaparece como Corto Maltés, el vagabundo, cuyas huellas se pierden en el mar . (170)	E. A.: edutezko determinatzailea	N erlatibo arrunt ezberdina	Erlatiboa: edutezkoa	E. E. M.	E. E. M. --> E. M.	E. E. M. --> E. E. M.

<p>Illegale, die ein unscheinbares, ganz normales Familienleben führen, Väter im Pensionsalter, die gemeinsam mit ihren erwachsenen Kindern ein Kommando bilden. (285)</p>	<p>...ilegalak, itxurakeriarik gabeko sendibizitza guztiz normala dutenak; aitak, erretiroa hartzeko adinean, euren seme-alaba haziekin batera komando bat osatzen dutenak. (128)</p>	<p>...ilegales que llevan una vida familiar nada aparente y totalmente normal, padres en edad de jubilarse que junto con sus hijos crecidos forman un comando. (170)</p>	<p>E. A.: izenordaina</p>	<p>N erlatibo aposatua</p>	<p>Erlatiboa: izenordaina</p>	<p>E. M.</p>	<p>E. M. --> E. M.</p>	<p>E. M. --> E. M.</p>
<p>Ich starte den Motor, steuere den Renault auf die Landstraße, die etwas oberhalb der Ortschaft verläuft... (286)</p>	<p>Motorra abiarazi dut, Renaultaren bolantera herrian goitixe doan errepidea hartu... (128)</p>	<p>Arranco el motor, dirijo el Renault hacia la carretera que transcurre algo más arriba de la población,... (171)</p>	<p>E. A.: izenordaina</p>	<p>N erlatibo arrunta</p>	<p>Erlatiboa: izenordaina</p>	<p>E. M.</p>	<p>E. M. --> E. M.</p>	<p>E. M. --> E. M.</p>
<p>Die Meerenge von Gibraltar, die genauso gut Meerenge von Tarifa heißen könnte oder <i>Estrecho de Tanger</i> oder See von Al-Andalus (286)</p>	<p>Gibraltarreko itsasarteak, zeina zuzen ere Tarifako itsasarte izenda bailiteke edo <i>estrecho de Tanger</i> edo Al-Andalus itsasoa,... (129)</p>	<p>El estrecho de Gibraltar, que podría igual de bien llamarse estrecho de Tarifa o de Tánger o mar de Al-Andalus,... (171)</p>	<p>E. A.: izenordaina</p>	<p>ZEIN erlatiboa</p>	<p>Erlatiboa: izenordaina</p>	<p>E. E. M.</p>	<p>E. E. M. --> E. E. M.</p>	<p>E. E. M. --> E. E. M.</p>

Von den gefährlichen Strömungen zwischen Atlantik und Mittelmeer ahnt man hier oben nichts, davon dass diese Wasserstraße eine unüberwindbare Mauer darstellt, einen Todesstreifen, dem jedes Jahr Hunderte zum Opfer fallen. (286)	Hemen goian ez dira antzematen Atlantiko eta Mediterraneo arteko ekaitz arriskutsuak, ez murrugaindiezin baten gisa irudikatutako ubide hori, urtero ehunka biktima irensten duen herio-marra. (129)	Aquí arriba nada se aprecia de las peligrosas corrientes entre el Atlántico y el Mediterráneo, ni de que esa vía marítima constituye un muro insalvable una línea mortal, que se cobra cada año cientos de víctimas. (171)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	Anbigua	Anbigua --> E. M.	Anbigua --> E. M.
Auf dem Wasser, das überschaubar wirkt , noch schmäler als im August, sind auch ein paar Segelboote zu sehen. (286)	Begien helmenean diren uretan, abuztuan baino gutxiago, ikusgai dira belaontzi batzuk. (129)	En las aguas al alcance de la vista , en menor medida que en agosto, aún se ven algunos veleros. (171)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiborik ez: sinplifikatzea : preposizio sintagma	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> erlatiborik ez
Eines, das nach Süden steuert , könnte Zubieta's Yacht sein. (286)	Lema hegoranzko norabidean duen bat Zubieta'ren yatea izan liteke. (129)	Uno que toma rumbo al sur podría ser el yate de Zubieta. (171)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> E. M.
Der Nieselregen, der mir ins Gesicht fällt , wird nach Braunkohlenbriketts schmecken. (287)	Aurpegira jausiko zaidan langarrak ikatz arrezko adreiluen zaporea izango du (129)	La llovizna que me caerá al rostro tendrá el sabor de briquetas de carbón pardo... (172)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> E. M.	E. E. M. --> E. M.

... alles wegwerfen, was auf meine Reise verweist. (287)	bidaiarekin zerikusirik duen guztia botako dut. (129)	...arrojaré todo lo relativo a mi viaje. (172)	E. A.: izenordaina	N erlatibo arrunta	Erlatiborik ez: sinplifikatzea ; izenondoa	E. M.	E. M. --> E. M.	E. M. --> erlatiborik ez
Ich nippe an dem Kaffee, der gleichzeitig warm, süß und sehr sauer schmeckt, (287)	Hurrupan hartu dut kafe beroa. Aldi berean zapore gozo eta oso garratza du, ... (129)	Tomo a sorbos el café, que sabe a la vez caliente, dulce y muy amargo, ... (172)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: parataxia: alborakuntza	Erlatiboa: izenordaina	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> E. E. M.
... sich fast ätzend im Magen anfühlt, ... (287)	... ia erregarri urdailerako. (129)	... siento que casi me corroe el estómago, ... (172)	E. A.: izenordaina	Erlatiborik ez: sinplifikatzea: izenondoa	Erlatiborik ez: parataxia: alborakuntza	E. E. M.	E. E. M. --> erlatiborik ez	E. E. M. --> erlatiborik ez